

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AARS OG VOSS'S LATIN- OG REALSKOLE

INDBYDELSESSKRIFT

1885

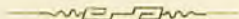
INDBYDELSESSKRIFT

TIL

DEN OFFENTLIGE EXAMEN I JUNI OG JULI 1885

VED

AARS OG VOSS'S LATIN- OG REALSKOLE.

KRISTIANIA.

TRYKT HOS W. C. FABRITIUS.

1885.

Indhold.

	Side.
Det græske epos. En oversigt til brug i latin- gymnasiet. Af J. Aars	1—42
Skole-efterretninger	43—98
Skolens lærere	45
Klasse-inddeling og discipeltal	49
Fagfordeling	49
Undervisningen	54
Examen artium ved skolen 1884	73
Middelskolens afgangsexamen 1884	82
Om skolepenge og fripladse	88
Blandede meddelelser:	
1. Mindefest for Ludvig Holberg	90
2. Andragende til kirkedepartementet fra bestyrerne af Aars og Voss's og af Gjertsens skole	90
3. Indvielse af en ny skolefane	96
Examenstabel	99—134

Det græske epos.

En oversigt til brug i latingymnasiet.

Af

J. A a r s.

En græsk litteraturhistorie for latingymnasiet bør efter mit skjøn indeholde dels i lærebogs-form en ganske kort oversigt over de enkelte litteraturgrenes udvikling og over de vigtigste forfatteres liv og verker (alt indenfor de i undervisningsplanen satte grænser), dels i form af læsestykker en fremstilling af indholdet af hovedverkerne. Saadanne læsestykker vil nemlig kunne hjælpe disciplene til en bedre forstaaelse af det lille udvalg af litteraturen, som de faar læse paa skolen.

Paa begge dele leveres her en prøve for den episke digtnings vedkommende.

Dersom disse blade var fremkomne som del af en fuldstændig lærebog, vilde jeg sandsynligvis have fundet det rigtigst at bortskjære noget af, hvad jeg nu har taget med. At jeg har gjengivet indholdet af enkelte bøger af de homeriske digte i større udførlighed, af andre ganske kortfattet, tænker jeg vil vinde sagkyndiges bifald.

§ 1. Den poetiske litteratur har sin oprindelse i folkesangen. Denne er dels knyttet til gudsdyrkelsen og de religiøse fester, dels til det verdslige folkeliv blandt de høiere eller lavere stænder. Af begge disse arter af folkesang kan udvikle sig baade *episk* digtning, som fortæller om guders eller menneskers handlinger og skjebne, *lyrisk* digtning, som giver udtryk for den enkeltes eller samfundets følelser og stemning, og *dramatisk* digtning, som fremstiller begivenheder og karakterer gennem at lade personer optræde talende og handlende.

§ 2. Den folkelige digtning har fra de tidligste tider af sandsynligvis været baade af *lyrisk* og af fortællende indhold. I den græske litteratur er eposet den ældste digtart. Man skjælnet mellem to arter af dette, det *heroiske* og det *didaktiske* epos. Begges blomstring falder i litteraturens 1ste periode (tiden før olympiade-tidsregningens begyndelse aar 776 f. Kr.). Dialekten er i alle episke digte *ionisk**), og versformen det *daktyliske hexameter*.

Heroisk epos.

§ 3. Fra meget gammel tid var det sedvanligt blandt de græske folkestammer, at sangere (*αοιδοί, ᾠδοί*) i fyrsternes haller og ved de folkelige fester under ledsagelse af strengespil foretog digte, hvis stof var hentet fra de

*) Efter nogles mening var det fra først af ikke saa; se § 9, anm. 1.

mythiske og heroiske sagn*). Især udviklede denne slags digtning sig blandt *aiolerne* og *ionerne* paa Lilleasiens kyst og de nærliggende øer. Sin høieste fuldkommenhed naaede den ved **Homēros** (*Ὅμηρος*). Dette navn betegner forfatteren**) af de to store digte **Iliaden** (*Ἡ Ἰλιάς*), som fortæller om begivenheder fra krigen mod Ilios (Troia), og **Odysseen** (*Ἡ Ὀδύσσεια*), som handler om Odysseus's hjemkomst efter den samme krig. Homers levetid sættes i almindelighed til det 10de eller 9de aarhundrede før Kristus; som hans hjemstavn nævnes *Smyrna*, *Chios* og flere steder.

Iliaden og Odysseen er det ældste af græsk litteratur, som er kommet til senere tider; de stillede nemlig hele den tidligere episke digtning saaledes i skygge, at den efterhaanden blev glemt og tabt, og nu ved vi om den intet andet, end hvad der kan slttes tilbage fra de homeriske digte.

§ 4. Poesien er uden tvil ældre hos grækerne end skrivekunsten. De ældste digte blev altsaa forfattede uden hjælp af skrift og overleverede gennem mundtlig tradition. Det er muligt, at dette ogsaa har været tilfældet med Iliaden og Odysseen, (man har fra forskellige folk og tider eksempler paa, at digterverker af stort omfang er blevne til og bevarede paa den maade); maaske har de helt ned til Solōns tid (beg. af 6te aarh.) mest været forplantede gennem rapsodernes hukommelse; paa den anden side kan de have været nedskrevne mindst saa tidlig som ved begyndelsen af det 8de aarhundrede og maaske længe før. En fra sen tid stammende fortælling om, at Peisistratos gennem en kommission lod de homeriske digte, som før kun foredroges »spredt«, ordne eller samle, kan ikke betragtes som sikker historie***); vist er det i ethvert fald,

*) Eksempler fra Odysseen: *Femios* paa Ithaka, *Demodokos* paa Scheria; se nedenfor § 6.

**) Sml. dog § 9, anm. 1.

***) I et epigram af ubekendt oprindelse heder det, at Peisistratos »samlede Homer, der før blev sunget spredt« (*τὸν Ὅμηρον ἡθροῖσα σποράδην τὸ πρὶν ἀειδόμενον*). Dernæst fortæller *Cicero*

at man længe før Peisistratos's tid rundt om i den hellenske verden kjendte Iliaden og Odysseen som hele, afsluttede digte. En anden sag er det, at disse digte i tidernes løb maa have undergaaet ændringer i enkelthederne, og at der nu kan være baade ældre og yngre bestanddele i dem (se § 9, anm. 1). — I det følgende meddeles en oversigt over indholdet af begge digte, saaledes som de er os overlevede fra oldtiden.

§ 5. **Iliaden.** I landskabet Trōas i den nordvestlige del af Lilleasien (opimod Hellespontos) var der i gamle dage et rige, hvis hovedstad hed *Troia* eller *Ilios**). Her herskede engang efter sagnet en mægtig konge ved navn Priamos. Om en af dennes sønner, Alexandros eller Pāris, fortæltes det, at han havde været gjest hos Menelāos, Atreus's søn, konge i Sparta, men lønnet hans gjestfrihed ved at bortføre hans hustru Hēlēne, hvis kjærlighed han havde vundet, og meget gods tillige. Under anførsel af Menelaos's broder Agamemnon, konge i Mykēnai, foretog saa de mægtigste græske (achaiske eller argeiiske) fyrster et tog mod Troia for at tage hevn og faa det røvede tilbage. Det blev en langvarig og haardnakket krig, som tilsidst

(ca. 500 aar efter Peisistratos's tid) om ham: »primus Homeri libros confusos antea sic disposuisse dicitur, ut nunc habemus« (»han skal have ordnet Homers forhen uordnede bøger saaledes, som vi nu har dem« De or. 3, 137), *Pausanias* (ca. 700 aar efter Peis.): ἔπη τὰ Ὀμήρου διεσπασμένα τε καὶ ἄλλα ἀλλαχῶ μνημονεύμενα ἤθροισε (»han samlede Homers splittede og paa forskjellige steder stykkevis bevarede digte«, 7, 26, 5), endelig *Ailianos* (fra samme tid): τὰ Ὀμήρου ἔπη πρότερον διηρημένα ἦσαν οἱ παλαιοί . . . ὕστερον δὲ Πεισιστρατος συναγαγὼν ἀπέγραψε τὴν Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν (»Homers digte sang før i tiden de gamle stykkevis, men senere samlede P. dem og frembragte saaledes Iliaden og Odysseen«. *Ποικίλη ἱστορία* 13, 14). Beretningen om redaktionskomiteen dukker først op hos byzantinske forfattere, tildels i rent eventyrlig skikkelse.

*) Det er neppe længer tvilsomt, at Dr. *Schliemanns* berømte udgravninger paa *Hissartik* (»Borgaas«) virkelig har bragt rester af denne by for dagen.

endte med Troias undergang*). — Iliaden handler om en episode fra denne krigs sidste (tiende) aar, nemlig en strid mellem achaiernes overkonge *Agamemnon* og deres tapreste helt *Achilleus*, søn af *Peleus*, konge i Fthia i Thessalien, og havgudinden *Thëtis*. Den omfatter i 24 »sange« eller »bøger« (tilsammen 15,693 vers) et tidsrum af kun 50 dage**). Men ved den udførlighed, hvormed begivenhederne fremstilles, ved de mange hentydninger til, hvad der er gaaet forud, og ved de indlagte fortællinger og sagn giver Iliaden tillige en fyldig forestilling om den store krig i dens helhed; alle dens hovedpersoner lærer vi at kjende, dens aarsag fremstilles, og dens endelige udgang bebudes. Og mere end det: Iliaden giver os et alsidigt billede af den »heroiske tid«, af dens religion og mytologi, dens samfundsforhold, dens hele ydre og indre liv.

Alt dreier sig om *Achilleus*: hans forbitrelse paa *Agamemnon*; den hevn, han tager ved at trække sig tilbage fra kampen; den opreisning, som *Zeus*, den høieste gud, skjænker ham ved at lade de øvrige achaiere lide frygtelige nederlag, saa *Agamemnon* tvinges til at ydmyge sig; hans haardnakkede uvillighed til enhver forsoning, indtil han selv faar lide den dybeste smerte ved tabet af sin ven *Patroklos*; udsoningen, der først bliver mulig, da *Achilleus*'s hele sind optages af en anden hevn, nemlig over vennens drabsmand, *Hektor*, *Priamos*'s ældste søn og troernes tapreste helt; hans herlige bedrifter, da han nu atter styrter sig i kampen; fuldbyrdelsen af hevnen; tilsidst forsoningen mellem *Achilleus* og den faldne *Hektors* gamle fader.

*) De historiske begivenheder, som sandsynligvis har ligget til grund for dette sagn (en krig, som forskellige folkestammer fra det europæiske Hellas har ført med beslegtede stammer i det vestlige Lilleasien), sættes almindelig til begyndelsen af det 12te aarhundrede før Kristus.

***) Efter andres beregning 51.

Iliaden kan inddeles i fire hovedstykker:

I. Brud mellem Achilleus og Agamemnon, (anledningen og begyndelsen til digtets handling; 1ste bog, omfatter 21 dage).

Under paakaldelse af sangens gudinde angiver digteren sit emne: Achilleus's vrede og dens frygtelige følger. *Agamemnon* vækker guden Apollons harme ved hensynsløs behandling af hans prest Chryses, hvis datter er gjort til krigsfange og givet Agamemnon som æresgave; ikke alene afviser han prestens bøn om at faa datteren tilbage mod rigelig udløsning, men han tilføier trusler og bitre ord; presten beder guden om hjælp og hevn, og denne bønhører ham ved at sende en pest, som i ni dage raser i achaiernes leir; den tiende dag sammenkalder *Achilleus* hæren til forsamling, og seeren *Kalchas* aabenbarer her grunden til gudens vrede; *Agamemnon* bliver rasende, men maa dog bøie sig; men han gjør det uvillig og med fordring om straks at faa fuldgod erstatning; da forestiller Achilleus ham, at dette er umuligt før øieblikket; men Agamemnon erklærer, at hvis ikke hans fordring bliver opfyldt, vil han selv tage sig erstatning enten fra Achilleus eller fra en af de andre fyrster; da klager Achilleus bittert over Agamemnons havepsyge og hans hensynsløshed mod ham, der dog altid udretter mest i kampen; men paa denne maade vil han ikke have det længere; nu vil han reise hjem. Agamemnon svarer haanlig, at han gjerne maa »flygte«, og føier dertil en bestemt trusel om, at naar han skal afstaa Chryses's datter, saa vil han til gjengjæld tage fra Achilleus den æresgave, denne har faaet, *Briseus's* datter. Da er Achilleus ifærd med at drage sit sverd og fare løs paa Agamemnon; det hindres af *Athena*, som paa *Hera's* bud iler til og beroliger Achilleus; han gaar ind paa ikke at gjøre voldsom modstand mod overkongen; men i de bitreste ord giver han sin vrede luft, og i sine landsmænds kamp vil han ikke længer være med; men, forsikrer han, de skal nok komme til at savne ham, og da vil Agamemnon faa føle følgerne af, at han ikke har vurderet achaiernes ypperste mand. Den gamle *Nestor*, konge i *Pýlos**, søger forgjeves at mægle; forsamlingen hæves, og de to fyrster skilles som erklærede fiender.

Agamemnon sender straks et af sine skibe under *Odysseus* (se § 6) til Chryses's stad (Chryse, nogle mil søndenfor

*) Stedet er mest bekendt under det middelalderske navn *Navarino*, der dog nu igjen er gaaet af brug.

Troia) for at føre prestens datter tilbage og bringe offer til guden; derefter foranstalter han en almindelig renselse og stor ofring i leiren og udfører saa (endnu samme dag) sin trusel mod *Achilleus*, der nu uden modstand udleverer Briseus's datter til hans herolder; men under taarer paa kalder han sin moder, gudinden *Thetis*; hun lover ham at bønfalde *Zeus* om opreisning for ham; men den høie gud er ikke endnu at faa i tale; thi han og de øvrige guder er dagen forud reist til en offerfest hos *aithioerne* og kommer først tilbage igjen til Olympos »den tolvte dag«. — Imidlertid udfører *Odysseus* sit hverv, *Chryses* faar sin datter igjen, paa hans bøn stanser *Apollon* pesten; der bringes sonoffer og holdes fest ved gudens helligdom, og den næste dag reiser *Odysseus* og hans følge tilbage til leiren ved Troia. — Men *Achilleus* sidder i vrede ved sine skibe og holder sig borte baade fra kamp og fra hærens forsamling. — Men da saa den tolvte dag*) bryder frem, drager *Thetis* til *Zeus* og faar af ham et høitideligt løfte om fyldestgjørelse for sin søn: troerne skal faa overhaand og achaierne lide nederlag og frygtelige tab, indtil de atter giver *Achilleus* opreisning og »forøger hans ære«. Men blandt guderne volder dette splid; *Hera* vil ikke taale, at det skal gaa hendes kjære achaiere ilde; dog maa hun finde sig i, hvad *Zeus* har besluttet; alle guder indser, at mod hans vilje nytter det ikke at stride, og Heres søn *Hephaistos*, kunstens og haandverkets gud, raader sin moder til føielighed og bringer ved godmodig skjemt den gode stemning tilbage; i festligt lag sluttet saa dagen i *Zeus's* palads.

II. Kamp uden *Achilleus*; (denne faar hevn og opreisning, men mister sin kjæreste ven; 2den —18de bog).

A. Første slag (2den—7de bog, 3 dage). Siden *Achilleus* har trukket sig tilbage, er kampen gaaet istaa. Men om natten sender *Zeus* en skuffende drøm til *Agamemnon* og lover ham, at om han nu gjør et angreb, skal han vinde seier og faa indtaget Troia. Straks om morgenen (den 22de dag) holder *Agamemnon* en raadsforamling, hvor han fortæller de øvrige fyrster drømmen og meddeler dem sin plan til at faa hæren stemt for et angreb — trods det at *Achilleus* ikke længer er med; derefter sammenkalder han hele hæren; for at vække sine folks æresfølelse og derigjennem kalde deres kamplyst tillive igjen, fremsætter han paa skrømt det forslag, at man skal opgive det hele

*) Næmlig efter *Zeus's* afreise til *aithioerne*, altsaa den 11te dag efter »foramlingen«, den 21de i digtets handling.

og reise hjem. Men han har forregnet sig: tanken om hjemreise gribes med begeistring, alle iler afsted fra forsamlingen for øieblikkelig at gjøre sig istand til opbrud; da sender Here *Athene*, som faar *Odysseus* til at stanse dem, saa de vender tilbage for at høre, hvad fyrsterne yderligere har at sige. Da de atter er samlet, farer den af alle foragtede *Thersites* løs paa *Agamemnon* med bitter haan; *Odysseus* viser ham tilrette paa en saa virkningsfuld maade, at *Thersites* bliver til latter og skam og den gode stemning i hæren saavidt gjenoprettet, at fyrsterne kan finde øre for sine forklaringer. *Odysseus* taler beroligende ord og minder om et varsel, som havde mødt dem før afreisen, og som efter *Kalchas*'s udtydning viste, at de just i dette aar kunde vente at faa indtaget *Troia*; *Nestor* opmuntrer *Agamemnon* til freidig at fortsætte kampen og uden skaansel straffe enhver, som vilde tænke paa nu at vende hjem, og giver raad om hærens ordning i det forestaaende slag; *Agamemnon* beklager det skjebnesvangre brud med *Achilleus* og erkjender, at han selv havde den første skyld; men han haaber paa, at enigheden skal blive gjenoprettet, og at seiren da skal være dem vis; derefter formaner han sine folk til kraftig kamp og truer med dødsstraf enhver, som vil unddrage sig. Alle tilraaber ham bifald, og i freidig stemning gaar de til sine telte for at holde maaltid; efter ofringer og bønner til guderne ordner hæren sig og drager saa frem over sletten til angreb. Efter en udførlig opregning af de achaiske stridskræfter og deres førere fortællles, hvorledes troerne paa sin side ordner sig under *Hektors* anførsel, og ogsaa disses stridskræfter opregnes*). (2den bog).

Begge hære rykker mod hinanden; men idet kampen skal begynde, træder *Alexandros* frem og udæsker, hvem der vil møde ham, til kamp. *Menelaos* bliver meget glad og farer straks frem, fuld af hevnlust; *Alexandros* bliver ræd og trækker sig tilbage, men *Hektor* skammer ham ud og faar ham til at udfordre *Menelaos* til tvekamp; der sendes bud til staden efter den gamle konge *Priamos*, forat han kan være med og afslutte en høitidelig overenskomst om, at udfaldet af denne tvekamp skal afgjøre den hele krig. Da *Helene* faar høre, hvad der forestaar, iler hun til et af taarnene paa byens mur for at se paa tvekampen; her finder hun *Priamos* og de øvrige »gamle«, og da de ser hende komme, siger de, at det er ikke at undres over, at troer og achaiere finder sig i at døie saa meget for saadan en

*) Dette sidste afsnit af 2den bog (»skibskatalogen«, v. 484—877) ansees almindelig for en senere tilsætning.

kvindes skyld, hun ligner jo ganske de udødelige gudinder, og dog — var det nok bedst at lade hende fare. Priamos modtager hende venlig og spørger om navnene paa de mest fremtrædende af de achaiske høvdinge, som de ser ude paa sletten. — Budskabet kommer til *Priamos*, som straks følger med. Pagten slutes og besegles med offer, og tvekampen begynder. *Menelaos* seirer; men i det øieblik, han har sin modstander i sin haand og vil drage ham med sig, kommer gudinden *Afrodite* usynlig til og river *Alexandros* bort, uden at nogen ser, hvor der bliver af ham. Efter den sluttede pagt skulde nu *Helene* udleveres og achaierne drage fredelig bort; men saa er ikke gudernes vilje; pagten brydes paa dobbelt maade af troerne: *Afrodite* har ført *Alexandros* til hans hjem, hvor han paany forenes med *Helene*, (3dje bog), og *Athene* begiver sig efter *Heres* forslag og med *Zeus's* samtykke til troernes hær, hvor hun faar *Pandáros* til at skyde en pil mod *Menelaos*; denne saares let, og nu er der ikke længer tale om fred; *Agamemnon* iler omkring til de forskjellige afdelinger i hæren for at se efter, om alt er færdigt til angreb, og taler formanende og opmuntrende ord. Slaget begynder; guder opmuntrer de kjæmpende (*Ares* og *Apollon* troerne, *Athene* achaierne); *Antilochos*, Nestors søn, *Aias*, *Telämons* søn, *Odysseus* og andre udmerker sig. (4de bog.) Kampen fortsættes; i begyndelsen har achaierne overhaand, især over *Diomedes*, kongen i Argos, vældige bedrifter, trænger troerne voldsomt tilbage, fælder endelig bl. a. *Pandáros* og saarer *Aineias*; ogsaa guder er med, *Diomedes* saarer *Afrodite*, men maa vige for *Hektor* og *Ares*, achaierne drives tilbage, men *Here* og *Athene* hjælper dem, og med Athenes bistand saarer *Diomedes* *Ares*, der iler op til *Olympos* og klager for *Zeus*; denne skjænder paa ham for hans stridsløst, som han nok har arvet fra sin moder *Here*, men lader dog *Paikon*, gudernes læge, helbrede hans saar. Ogsaa *Here* og *Athene* vender tilbage til *Olympos*. (5te bog.) — Nu gaar det værre og værre for troerne; da iler *Hektor* til byen for at faa kvinderne til ved offergave og høitidelig bøn at søge Athenes gunst. Imidlertid møder *Diomedes* paa slagmarken den lykiske fyrste *Glaukos*; han spørger ham om navn og herkomst. *Glaukos* fortæller sin farfader *Bellerofontes's* skjebne (et fuldstændigt folke-eventyr), og da *Diomedes* erfarer, at han og *Glaukos* er «fædrene gjestevenner», fornyer de dette forhold og besegler det ved gjensidige gaver og skilles saa i fred. — *Hektor* kommer imidlertid til byen og gaar straks til sin moder *Hekäbe*, der efter hans op-

fordring samler de gamle kvinder; med en kostbar gave gaar disse til Athenes tempel og anraaber gudinden om hjælp, men forgjæves. Under dette har Hektor begivet sig til *Alexandros'* og *Helnes* bolig; han revser skarpt sin broder, der erkjender sin feil og nu vil følge med Hektor i slaget; Helene klager bittert over al den ulykke, som hun og Alexandros har voldt. Saa gaar Hektor til sit eget hjem; men hans hustru *Andromache* er ved efterretningen om troernes nød gaet til taarnet (sml. 3dje bog); Hektor iler efter, og ved den »skaiiske port« kommer hun ham imøde, ledsaget af en terne, som bærer deres lille søn *Astyānax*; *Andromache* beder ham indtrængende om at tænke paa hendes og barnets skjebne og spare sig for slagets farer; ogsaa Hektor gruer ved tanken paa, hvorledes det skal gaa dem, saa meget mere, som han forudser, at baade Troia og dets folk vil gaa tilgrunde; men hans ære byder ham altid at være blandt de første i kampen, uden at tænke paa udfaldet, som staar i gudernes haand; saa tager han sønnen paa sine arme og beder inderlig til guderne for hans fremtid, formaner sin hustru til at være fattet og skjøtte sin gjerning, medens han passer sin, som er kampen, og saa skilles de, *Andromache* gaar hjem og Hektor til slagmarken*). — *Alexandros* skynder sig efter Hektor og iudhenter ham endnu indenfor porten. (6te bog.) Sammen vender de to brødre tilbage til kamppladsen; troerne trænger atter frem, men slaget ender dog uafgjort henimod nattens frembrud med en tvekamp mellem *Hektor* og *Aias*, *Telamons* søn, som viser sig hinanden voksne. I en raadsforsamling beslutter de achaiske fyrster, at man den næste dag skal begrave de faldne og opføre en mur**) med en grav omkring til beskyttelse for leiren og skibene. Samtidig holdes en forsamling blandt troerne, hvor den gamle *Antenor* raader til at give Helene og de røvede skatte tilbage; men dette afvises aldeles af *Alexandros*, og efter forslag af *Priamos* beslutter man at tilbyde fred paa det vilkaar, at det røvede gods udleveres, men *Alexandros* be-

*) Denne scene mellem *Hektor* og *Andromache* tjener baade i sig selv og ved modsætningen til *Alexandros* og *Helene* til at vise et sandt ægteskab og stille dets og familielivets betydning i klart lys, ligesom episoden med *Glaukos* og *Diomedes* giver et levende indtryk af gjestevenskabet ret; det var jo krænkelser af disse to forhold, som havde voldt den hele krig, og heri ligger grunden til det udfald af den, som Hektor allerede her forudsiger.

**) D. e. en vold af jord og spærreverk.

holder Helene; tillige skal man begjære en vaabenhvile til de dødes begravelse. Den følgende dag (23de) overbringer en troisk herold fredstilbudet; det forkastes af den forsamlende achaiske hær; men vaabenhvilen tilstaaes, og paa begge sider begravnes de døde. Næste dag (den 24de) bygges muren; men den følgende nat varsler Zeus ulykker ved ualladelig torden. (7de bog.)

B. Andet slag og dets virkning (8de—10de bog, 1 dag og nat). Tidlig om morgenen (den 25de dag) er guderne samlede paa Olympos, og Zeus forbyder dem strengt at blande sig i kampen. Ilaerne rykker atter mod hinanden; længe kæmpes uden resultat; men ved middagstid lader Zeus en afgjørende vending indtræde og begynder saaledes opfyldelsen af sit løfte til Thetis (se 1ste bog): de achaiske helte flygter, kun *Diomedes* gjør kraftig modstand, men maa dog tilsidst vige for *Hektor*, der stormer frem lige til graven ved achaiernes mur; ved indtrængende høn bevæger *Agamemnon* Zeus til (midlertidig) at hjælpe, paany trænger *Diomedes* og de øvrige achaiere frem mod troerne; men det varer ikke længe, saa faar atter troerne overhaand, og forfulgte af *Hektor* flygter achaierne tilbage over graven. Da forsøger *Here* og *Athene* trods Zeus's forbud at begive sig til slagmarken; men Zeus ser det, bliver heftig vred og befaler dem at vende om; i gudernes forsamling revser han dem alvorlig og forkynder, at den næste dag skal det gaa achaierne endnu værre, og *Hektor* skal ikke ophøre med kampen, førend *Achilleus* atter reiser sig. Ved solnedgang afbrydes slaget; troerne, som nu har faaet godt haab om seier, overnatter paa slagmarken. (8de bog.)

Achaierne har vel ikke endnu lidt betydelige tab, men dog et stort moralsk nederlag. *Agamemnon* er aldeles modfalden og foreslaar, at man skal opgive det hele og straks reise hjem; *Diomedes* viser ham tilrette, og efter *Nestors* formaning og raad beslutter *Agamemnon*, som nu fuldstændig erkjender sin uret mod *Achilleus*, at give ham store gaver for at opnaa udsoning og atter faa ham og hans folk med i kampen. *Achilleus*'s gamle fosterfader *Poinix* og kongerne *Aias* og *Odyseus* gaar tilligemed to herolder som sendemænd til *Achilleus* med glimrende tilbud. Men det er til ingen nytte: *Achilleus* modtager dem vistnok meget høflig og gjestfrit; men til *Odyseus*'s forsøg paa at vække hans deltagelse med achaiernes nød erklærer han, at han intet hensyn længer skylder enten *Agamemnon* eller de øvrige, saa utaknemmelig som de har behandlet ham, og afviser enhver tanke paa forsoning; det er hans

faste beslutning at reise hjem næste dag; *Foinix* taler rørende til ham om deres personlige forhold, søger at vække hans frygt for følgerne af at modstaa gudernes vilje og minder om *Meleagros's* eksempel*) for derved at bevæge ham til at hjælpe sine landsmænd; *Achilleus* er ubøielig, men svarer dog nu roligere og ytrer, at om *Foinix* vil blive hos ham natten over, saa kan de den følgende dag overveie, om de skal reise hjem eller forblive. *Aias* gjør det sidste forsøg; men ogsaa dette er frugtesløst, skjønt *Achilleus* i grunden erkjender vegten af, hvad han har sagt; men han vil ikke, heder det nu, tænke paa kamp, førend *Hektor* er trængt frem helt til *Achilleus's* egne telte og skibe. — Sendemændene vender tilbage (undtagen *Foinix*), og *Odysseus* afgiver beretning; da beklager *Diomedes*, at man har gjort *Achilleus* forsonings-tilbud, og opmuntrer til kraftig kamp den næste dag. (9de bog.) — Hverken *Agamemnon* eller *Menelaos* kan sove rolig om natten (maaske af frygt for et fiendtligt overfald); de mødes, kalder *Nestor* og de øvrige konger til, og saa holdes der raad; *Nestor* foreslaar, at man skal udsende en speider; *Diomedes* og *Odysseus* drager afsted og udfører nu en nyttig, men ikke meget hæderlig bedrift: de møder en troisk speider, *Dölön*, og ved at love at spare hans liv faar de oplysninger om den fiendtlige hær og navnlig om den nys ankomne trakiske konge *Resos*; saa dræber de alligevel *Dolon* og trænger derefter ind i *Resos's* telt, myrder ham og tolv af hans mænd og bortfører hans prægtige heste; deres tilbagekomst og beretningen om, hvad de har udrettet, bringer stor glæde i achaiernes leir. (10de bog).

C. Tredje slag (11te—18de bog, 1 dag). Achaierne har atter faaet godt mod; paa begge sider ordner man sig, og slaget begynder; først staar det lige for begge parter, men saa faar achaierne en stund overhaand, *Agamemnon* udfører vældige bedrifter, og troerne drives paa flugt heni mod byens port; men *Hektor* bringer dem atter til at gjøre modstand; kampen er staaende, indtil *Agamemnon* bliver saaret og maa trække sig bort; da trænger *Hektor* voldsomt frem og fælder mange fiender, achaierne drives tilbage over sletten, og nær var det kommet til almindelig flugt til skibene; men *Odysseus* og *Diomedes* tager sig sammen og fælder mange fiender; for en tid staar kampen atter lige;

*) *Meleagros*, som havde fældet det det kalydoniske vildsvin, trak sig i vrede tilbage fra sine landsmænd aitolerne i deres kamp mod kureterne og modstod længe alle bønner om at hjælpe dem, men lod sig dog tilsidst bevæge.

dog lidt efter lidt brydes achaiernes modstand, Here af deres ypperste helte saares og maa drage sig ud af kampen: *Diomedes*, *Odysseus* og lægen *Machāon*, som *Nestor* tager op paa sin vogn og fører ud af slagtummelen, endelig *Eurypylos*, der var ilet til hjælp for *Aias*, som under rasende kamp lidt efter lidt maatte trække sig tilbage. Men *Achilleus*, der fra bagstavnen af sit skib betragter sine landsmænds kamp, ser *Nestor* kjøre forbi med en saaret kriger, som han synes ligner *Machaon*, og sender da *Patroklos* ud for at faa vide, hvem det er, (»og det blev begyndelsen til P.s ulykke«). *Nestor* fører *Machaon* til sit eget telt, hvor han bliver godt pleiet; *Patroklos* kommer til, og *Nestor* lægger ham indtrængende paa hjerte, at han maa se at faa *Achilleus* bevæget til dog nu endelig at komme sine landsmænd til hjælp i deres store nød. Paa tilbageveien træffer *Patroklos* den saarede *Eurypylos*, og skjønt han higer efter at faa bragt *Achilleus* *Nestors* budskab, følger han dog med ham til hans telt og forbinder hans saar. (11te bog.) — Imidlertid fortsættes slaget; achaierne drives tilbage indenfor leirgraven, og troerne angriber deres mur, ordnede i fem afdelinger; det bliver en lang og voldsom kamp; flere af troernes høvdinger (*Asios*, *Hektor*, *Sarpēdon* og *Glaukos*) forsøger at storme muren, men slaaes tilbage (især af *Aias*, *Oileus*'s søn, og *Aias* og *Teukros*, *Telamons* sønner); endelig lykkes det *Hektor* ved et vældigt stenkast at sprænge porten, troerne trænger ind, og achaierne flygter til sine skibe. (12te bog.) — Men guden *Poseidon* (i *Kalchas*'s skikkelse) opmuntrer dem til fornyet modstand; der kjæmpes med rasende kraft, og flere helte fældes paa begge sider; *Poseidon* er fremdeles virksom til achaiernes bedste, kreternes konge *Idōmēneus* og hans tro mænd *Merionēs*, *Nestors* søn *Antilochos*, samt *Menelaos* udfører store bedrifter, og det ser farligt ud for troerne; da forener *Hektor* deres afdelinger til et samlet angreb. (13de bog.) — Opskræmt ved de forfærdelige kampraab iler *Nestor* ud; han og de saarede konger raadslaar; *Agamemnon* foreslaar atter at opgive kampen og reise hjem; men dette vises tilbage af *Odysseus*, og efter *Diomedes*'s raad gaar de alle, trods sine saar, igjen i slaget; *Poseidon* opmuntrer dem, og medens Here ved en list faar lokket *Zeus* til at sove, yder han achaierne aabenlys hjælp, de trænger atter seierrikt frem, *Hektor* bedøves ved et spydkast fra *Aias*, flere af troernes ypperste krigere falder, og deres skarer flygter tilbage over murgraven. (14de bog.) — Men *Zeus* vaagner og bliver heftig vred over, hvad der er skeet; *Poseidon* faar ordre til øieblikkelig at forlade slaget;

Apollon skal gaa til *Hektor* og give ham ny kraft; saa trænger troerne atter frem, og under *Apollons* førelse jager de achaierne ind over graven igjen og naar lige frem til skibene; (nu først forlader *Patroklos* Eurypolos og vender tilbage til *Achilleus*;) en stund staar kampen lige; men *Hektor* trænger vældig frem, og efterhaanden drives achaierne mere og mere tilbage; skibene angribes; forsvaret ledes især af *Aias*, der kjæmper fra skibenes dæk og fælder mange; tilsidst maa ogsaa han vige; men det lykkes ham dog at hindre troerne fra at sætte skibene i brand. (15de bog.) — Nu er *Zeus's* løfte til *Thetis* opfyldt; men nu endelig røres ogsaa *Achilleus's* hjerte, saa han tillader *Patroklos* at føre hans folk i kampen. Imidlertid faar troerne mere og mere overhaand; *Aias* maa vige for *Hektor*, og et af skibene antændes; da ifører *Patroklos* sig *Achilleus's* egen rustning; selv ordner *Achilleus* sine folk og ofrer og beder til *Zeus* om held for *Patroklos*. Da denue rykker frem, tror fienden, at det er *Achilleus* selv, og gribes af skræk; *Patroklos* driver dem bort fra skibene; efter en del modstand flygter de over graven, *Patroklos* iler efter og fælder mange, deriblandt ogsaa *Sarpedon*, *Zeus's* søn; der opstaar en heftig kamp om dennes lig; endelig flygter *Hektor* og de øvrige troere for *Patroklos*; denne glemmer *Achilleus's* bud, at han skal vende om, saasomt han har jaget fienderne bort fra skibene og leiren, og forfølger dem helt ind under Troias mur; men saa kommer *Apollon* og opmander *Hektor* til at vende om og angribe *Patroklos*; kampen bliver atter haard, achaierne trænger kraftig frem, og *Patroklos* fælder en mængde fiender; men tilsidst bedøver *Apollon* ham ved et slag, derefter bliver han saaret af *Euforbos* og endelig dræbt af *Hektor*; i sin dødsstund forudsiger han *Hektors* snare død for *Achilleus's* haand. (16de bog.) — Nu opstaar der en heftig kamp om *Patroklos's* lig. *Menelaos* fælder *Euforbos*, men maa vige for *Hektor*, som tager *Achilleus's* rustning af den faldne *Patroklos*, men derefter tvinges af *Aias* til at trække sig tilbage og lade liget urørt; snart er han dog i kampen igjen, iført den røvede rustning; *Zeus* indhyller de kjæmpende i taage, og en stund har achaierne overhaand; ogsaa paa andre punkter af slagmarken strides heftig; men *Achilleus* ved endnu intet om, at *Patroklos* er falden. Der kjæmpes skarpt om *Achilleus's* udødelige heste; tilsidst undkommer vogustyreren *Automedon* med disse. Men kampen om liget fornyes; baade *Athene* og *Apollon* griber ind, og *Zeus* varsler nederlag for achaierne. Imidlertid sendes *Antilochos* til

Achilleus med budskab om vennens død. Endelig lykkes det *Menelaos* og *Meriones* at flygte med liget henimod leiren, medens de to *Aias*'er dækker dem mod *Hektor*, *Aincias* og de øvrige troer, som forfølger med rasende iver. (17de bog.)

— Da *Achilleus* faar budskabet om Patroklos's død, gribes han af den heftigste smerte; han klager bittert over, at han ikke selv har været tilstede og hjulpet sin ven, og hebreider sig sin uforsonlige vrede mod *Agamemnon*; men nu skal den være glemt, nu har han kun den ene tanke: at hevne Patroklos. Hans moder deler hans smerte og gaar fra havets dyb til ham, ledsaget af sine søstre (*neriderne*); hun lægger ikke skjul paa, at ogsaa hans død er nær forhaanden, men billiger dog ganske hans forsæt og lover at gaa til *Olympos* for at skaffe ham en ny rustning fra *Hefaistos*. Imidlertid fortsættes kampen om Patroklos's lig; nær var det faldt i *Hektors* hænder; men saa viser *Achilleus* sig foran muren og raaber ud over graven, *Athene* blander sin røst med hans, der opstaar rædsel og forvirring blandt troerne, og Patroklos's lig bringes til leiren, fulgt af den sørgende *Achilleus*. Solen gaar ned, og slaget ender. — Troerne holder straks raad om, hvad der nu er at gjøre; *Hektor* sætter mod i dem, og de beslutter at fortsætte kampen som før. I achaiernes leir udtaler *Achilleus* atter sin sorg og sin faste beslutning om at tage en forfærdelig hevn; derefter lader han liget bade og salve og lægge paa baare, og natten gaar hen med høitidelig klage over Patroklos. Imidlertid veksles der ord mellem *Zeus* og *Here*: fra nu af skal der ikke være nogen strid mellem gudernes planer, nu skal de virke sammen til at gennemføre *Zeus*'s beslutning, *Achilleus*'s opreisning skal blive fuldstændig: ved ham skal troerne lide fuldstændigt nederlag og *Hektor* falde. Derefter kommer *Thetis* til *Hefaistos*, som straks opfylder hendes bøn og med sin guddommelige kunst forfærdiger en ny rustning, hvormed *Achilleus* skal gaa i den afgjørende kamp. Med en udførlig beskrivelse af dette herlige kunstverk afsluttes overgangen til det næste hovedafsnit. (18de bog.)

III. Udsoning. *Achilleus* i kamp; hans faldne ven hevnes og begraves (19de—23de bog, 3 dage).

A. Fjerde slag (19de—22de bog, 1 dag). Den følgende morgen (digtets 27de dag) bringer *Thetis* de nye vaaben til *Achilleus*, som glæder sig ved synet af dem og gribes af frygtelig stridslust; *Thetis* bevarer Patroklos's lig for forraadnelse; *Achilleus* kalder alle achaierne til forsamling og erklærer, at han vil opgive sin vrede mod

Agamemnon og nu kun tænke paa kampen. *Agamemnon* erkjender sin feil og udleverer *Briseus's* datter til *Achilleus* tilligemed rigelige sonegaver; ogsaa hun græder og klager oves *Patroklos*. *Achilleus*, som hverken vil spise eller drikke, førend han har udført sin hevn, styrkes paa overnaturlig maade af *Athene*; derefter ifører han sig rustningen, og fuldt vidende, at han snart skal fiude sin død, farer han paa sin stridsvogn frem imod troerne. (19de bog.) — Nu, da afgjørelsen nærmer sig, optræder igjen guderne paa kamppladsen, efter udtrykkelig opfordring af *Zeus*; men de achaiske helte forsvinder alle fra digterens fremstilling undtagen *Achilleus*; nu er det kun hans bedrifter, vi faar høre om. Slaget begynder med tvekamp mellem ham og *Aineias*; guderne trækker sig tilbage som tilskuere; men da *Aineias* er nær ved at falde for *Achilleus's* sværd, redder *Poseidon* ham bort. Det kommer til almindelig kamp; fire af troernes bedste helte fældes af *Achilleus*; saa farer han og *Hektor* rasende mod hinanden; men *Athene* og *Apollon* griber ind, og sammenstødet bliver uden resultat; *Achilleus* vender sig mod andre fiender og anretter et frygteligt blodbad. (20de bog.) Da han kommer hen til floden *Skamandros*, driver han den ene halvdel af fienderne paa flugt henimod byen, men trænger den anden imod floden, saa de ingen anden udvei har end at styrte sig ud i dens strøm; *Achilleus* springer selv udi og dræber en mængde; tolv ynglinger fanger han levende for siden at ofre dem som bod for *Patroklos*; efterat han er gaaet op paa flodbredden, fortsætter han myrderiet og kaster de dræbte ud i elven eller lader dem ligge paa stranden, saa vandet skyller over dem. Men nu bliver flodguden, *Skamandros*, vred; i menneskelig skikkelse advarer han *Achilleus*; men da denne paany springer ud i vandet, bliver han rasende, strømmen svulmer, og bølgerne reiser sig om *Achilleus*, saa han maa skynde sig i land, flodens vand sætter efter, *Achilleus* maa flygte henover sletten, men vandet stiger mere og mere, og snart er han i den yderste fare; fortvilet raaber han til *Zeus*, thi langt heller vil han falde for *Hektors* haand; da kommer *Poseidon* og *Athene* og trøster ham; men *Skamandros* forfølger fremdeles og kalder ogsaa den anden flod, *Simøeis*, til hjælp. Men paa *Heres* bud antænder ildguden *Hefaistos* træer og buske paa sletten og ved flodens bred og angriber floden selv, saa dens vand koger; *Skamandros* raaber i sin nød til *Hera* og lover, at han ikke mere skal hjælpe troerne; da slukker *Hefaistos* ilden, og vandet strømmer tilbage i flodleiet. Men mellem de øvrige guder opstaar der en rasende kamp: *Ares* angriber *Athene*, som slaar ham

til jorden med et stenkast, og da *Afrodite* vil hjælpe ham bort, giver hun paa Heres tilskyndelse ogsaa hende et bedøvende slag; *Poseidon* udæsker *Apollon*, men denne vil ikke indlade sig i kamp med sin »farbroder«; hans søster *Artemis* skammer ham ud, men faar et dygtigt øreslag af *Herc* og flygter bort til *Olympos*, og did kommer ogsaa de øvrige guder undtagen *Apollon*, der begiver sig til *Ilios* for at beskytte stadens mur. *Achilleus* trænger frem og driver troerne ind imod byen, *Priamos* lader porten aabne, *Achilleus* kæmper med *Agenor*, *Antenors* søn, denne reddes af *Apollon*, som selv paatager sig *Agenors* skikkelse og narrer *Achilleus* til at forfølge ham langt bort, og imidlertid faar troerne reddet sig ind ad byens port. (21de bog.) — Kun *Hektor* bliver tilbage udenfor muren for at optage kampen med *Achilleus*; hans faders og moders indtrængende bønner og klager kan ikke bevæge ham til at sky faren; og dog, da *Achilleus* styrter imod ham, betages han af skræk og kan ikke holde stand, men flygter; tre gange jager *Achilleus* ham rundt byen og hindrer ham stadig fra at nærme sig til muren; nu er *Hektors* time kommen: paa skjebnens vegt i *Zeus's* haand synker hans dødslod, og straks forlader *Apollon* ham, *Athene* — i skikkelse af en af hans brødre — faar ham til at møde *Achilleus*, der tilsidst slynger sin lanse i *Hektors* strube; i sin dødsstund anraaber *Hektor* sin fiende om at udlevere hans lig til begravelse i *Troia*; men forgjæves; da forudsiger han *Achilleus* gudernes vrede og hans fald for *Paris*. I rasende hevntørst binder *Achilleus* *Hektors* lig til sin vogn, saa hovedet slæber i støvet, og saaledes kører han afsted til sit telt. I *Troia* opstaar almindelig sorg og fortvivelse; *Hektors* fader, moder og hustru bryder ud i hjerteskjærende klager. (22de bog.)

B. *Patroklos's* begravelse. Endnu samme aften yder *Achilleus* sin faldne ven store æresbevisninger, men *Hektors* lig slænger han hen paa jorden ved *Patroklos's* baare. Om natten, medens han sover paa havets strand, viser *Patroklos's* skygge sig for ham og beder om hurtig begravelse, og at hans aske engang maa faa hvile i samme urne som *Achilleus's* egen. Straks den næste morgen hentes ved til ligbrændingen fra *Idafjeldets* skove; i høitideligt tog, tilvogns og tilfods, fører *Achilleus's* folk *Patroklos's* lig frem; *Achilleus* afskjærer sit prægtige haar og vier det til den døde, og saa lægges *Patroklos* paa baal; fire heste, to hunde, flere andre offerdyr og endelig de tolv troiske ynglinger dræbes og kastes paa baalet. Men *Hektors* lig, som *Achilleus* har ladet ligge til bytte for hundene, vernes af *Afrodite* og *Apollon* mod mishandling

og forraadnelse. Paa Achilleus's bøn styrter Borēas og Zefyros (nordenvinden og vestenvinden) over baalet, og det brænder raskt natten igjennem. Den følgende dag (29de) slukkes ilden, asken opsamles, og gravhaugen opføres; høitideligheden afsluttes med storartede kampeleje til den dodes ære. (23de bog.)

IV. Afslutning: Hektors lig udleveres og begravnes (24de bog, omfatter 21 dage).

Efter aftensmaaltidet gaar alle til hvile; men *Achilleus* faar ikke sove, sorgen og minderne holder ham vaagen natten igjennem, og før daggry staaer han op og vandrer urolig om ved havets strand. Da morgenrøden bryder frem (30te dag), kjører han tre gange rundt om Patroklos's grav med Hektors lig slæbende efter vognen, og derefter lader han det ligge med ansigtet ned i sløvet; dette gjentager han hver dag. Alle guder (undtagen *Here*, *Poseidon* og *Athene*) ynkes over den døde, og den 12te dag efter Hektors fald (den 39de i det hele digt) klager *Apollon* i guderne's forsamling over den skammelige mishandling; *Zeus* giver ham medhold og sender *Thetis* med bud til Achilleus, at han mod løsegaver skal udlevere liget til *Priamos*; til denne sendes gudinden *Iris* for at opmuntre ham til at drage til Achilleus og udløse sin søn. Hun finder den gamle konge og hele hans hus overvældet af sorgen, men vækker mod og godt haab hos ham ved sine ord, og trods *Hekabes* advarsler betænker han sig ikke paa at følge gudindens raad; han udsøger de herligste gaver, lader disse læsse paa en vogn, forspændt med muldyr, og stiger selv op paa en anden, der trækkes af heste, *Hekabe* rækker ham et bæger vin til ofring, og efter drikoffer og bøn til *Zeus* reiser han afsted. Ude paa sletten — det er imidlertid alt blevet mørk aften — møder han *Hermes*, som er udsendt af *Zeus* for (i skikkelse af en yngling af Achilleus's folk) at føre ham i behold frem til Achilleus's telt. Uventet træder *Priamos* frem for sin frygtelige fiende, synet af ham gjør sterkt indtryk paa Achilleus, og ved at minde ham om hans egen gamle fader og om sine forfærdelige ulykker rører han hans sind; *Achilleus* lover at give ham Hektor løs, lader saa liget tvætte og salve og indhulle i kapper, som han har udtaget af *Priamos*'s løsegaver, og under bøn til den døde Patroklos om tilgivelse for, hvad han gjør, lægger han det selv tilrette paa *Priamos*'s vogn. Derpaa bevertter han sin ærværdige gjest, bereder natteleie for ham og gaar ind paa hans bøn om elleve dages vaabenhvile til Hektors begravelse. — Men om natten, medens

alle sover, aabenbarer *Hermes* sig atter og fører Priamos hemmelig ud af leiren, og mod morgenstunden (den 40de dag) kommer han tilbage med sønnens lig. Hans datter *Kassandra* ser dem fra muren og udraaber det i byen; alt folket iler ud for at møde den døde, og hans moder og hustru styrter sig over ham, medens hele skaren staar grædende omkring; endelig giver de plads, saa Priamos kan komme frem med vognen. I kongeborgen lægges liget paa baare, og der istemmes sørgesange over den døde; atter klager hans hustru og hans moder i dyb smerte, ogsaa *Helene* udtaler sin sorg over den ædle svoger. Ni sørgedage*) gaar hen med forberedelser til begravelsen. Derefter tændes *Hektors* ligbaal (49de dag), og næste dag (den 50de) opsamles hans aske og lægges i gravhaug.

§ 6. **Odysseen.** Der dannede sig mange sagn om de forskellige achaiske fyrsters hjemreise efter indtagelsen af Troia og om deres skjebner efter hjemkomsten. Om *Odysseus*, kefallenernes konge, som boede paa øen *Ithaka* ved Hellas's vestkyst, fortaltes det, at han ikke kom hjem før i det 10de aar efter Troias fald; imidlertid havde en skare af mer end 100 unge stormænd fra *Ithaka* og de øvrige til *Odysseus's* rige hørende øer trængt sig ind i hans hus og der i omtrent tre aar ført et overdaadigt liv under paastand paa, at *Odysseus's* hustru *Penelopeia* (*Pénélope*) skulde tage en af dem til mand og dermed til konge i *Odysseus's* sted, med fortrængsel af hans søn *Telëmāchos*. Men hun holdt med urokkelig troskab stand imod deres krav og trusler og vilde ikke opgive haabet om *Odysseus's* hjemkomst, og da han saa endelig kom, tog han ved guden *Athenes* hjælp voldsom hevn over »beilerne« og hævdede saaledes kongedømmet for sig og sit hus. Om dette handler det andet store epos, *Odysseen*. Digtet omfatter i 24 bøger (tilsammen 12,110 vers) 40 dages begivenheder; men i fremstillingen af disse er tillige indlagt dels nogle

*) Iberegnet den dag, da Priamos i morgenstunden kom tilbage med sønnens lig, (altsaa 40de—43de dag).

af hine sagn om andre heltes skjebne efter afreisen fra Troia, dels en udførlig beretning om Odysseus's egne oplevelser i de ti aar og derunder mange historier om overnaturlige væsener og fortællinger om fjerne lande og folk, der synes at hvile paa ældgamle sagn og eventyr. — Ogsaa dette epos giver et omfattende tidsbillede; særlig skildrer det livet i kongernes gaarde, og tilstanden paa Ithaka under Odysseus's fravær kaster lys over de forhold, som rundt om i Hellas medførte overgangen fra den heroiske tids patriarkalske kongedømme til de adelige slegters overmagt («den aristokratiske forfatning»).

I det tredje aar efter afreisen fra Troia er *Odysseus* kommen i land paa øen *Ogygia* fjernt i vest; her bor en nymfe, *Kalypso*, som har fattet kjærlighed til ham og mod hans vilje holdt ham tilbage i hele syv aar. Paa dette punkt begynder vort epos. Det falder i to hoveddele:

I. *Odysseus* er borte fra Ithaka (1ste—13de bog).

A. *Odysseus*'s hjem i hans fravær. *Telemachos*'s reise til Pylos og Sparta. (1ste—4de bog, 6 dage.)

Digteren anraaber musen om at fortælle om den mand, som blev tumlet saa viden om og lærte mange menneskers steder og seder at kjende og maatte lide meget ondt for at redde sit liv og skaffe sine mænd hjem og dog mistede dem alle. — De øvrige helte, som havde overlevet kampen ved Troia, var nu vendt tilbage; endelig kommer det aar, da ogsaa *Odysseus*'s hjemkomst er beskikket; alle guderne ynkede over ham undtagen *Poseidon*, hvis vrede han har vakt (se 9de bog); i *Poseidon*'s fravær ved en offerfest hos aithioperne er de øvrige guder samlede paa *Olympos*, og nu beslutter *Zeus* paa *Athenes* forbøn, at *Odysseus* skal faa komme hjem; *Hermes* skal sendes med bud til *Kalypso*, at hun skal lade *Odysseus* reise, og *Athene* vil gaa til Ithaka for at opmuntre *Telemachos*, der ved *Odysseus*'s afreise var et lidet barn, men nu er bleven en voksen mand, til i en forsamling af folket at protestere mod beilernes færd og derefter reise ud for at søge oplysninger om sin fader hos de sidst hjemvendte af deltagerne i krigen mod Troia, *Nestor* i Pylos og *Menelaos* i Sparta. Dette sidste iverk-

sættes straks; i skikkelse af taffernes konge Mentes kommer *Athene* til Ithakas kongsgaard og modtages venlig og gjestfrit af *Telemachos*, medens beilerne gjør sig til gode i hallen med mad og drikke og forlyster sig ved sang og strengespil. *Telemachos* og hans gjest taler sammen om *Odysseus*, som »Mentes« i fordums tider har kjendt godt og sat stor pris paa, og som han forvist tror endnu vil komme tilbage, og om beilernes skammelige fremgangsmaade. Efterat *Athene* har givet *Telemachos* sine raad, forsvinder hun, og *Telemachos* gaar hen til beilerne. For disse synger imidlertid skalden *Femios* om achaiernes ulykkelige hjemreise fra Troia. *Penelopeia* hører det, sangens sørgelige indhold griber hende saa sterkt og gjør savnet af hendes husbond saa levende for hende, at hun gaar ned i mændenes sal og beder *Femios* om at vælge et andet emne for sin sang; men *Telemachos* mener, at sangeren maa have fuld frihed til at vælge det emne, som hans tilhørere sætter mest pris paa; hans moder undres over hans tale, men erkjender, at han har ret, og gaar saa til hvile. Derefter meddeler *Telemachos* beilerne sin beslutning om næste dag at give dem ren besked i en folkeforsamling; *Antinoos*, en af de mest hensynsløse af dem, taler spottende ord til ham, men *Telemachos* svarer med værdighed og ro. Endelig gaar hver til sit, *Telemachos* ledsaget til sit kammer af sin gamle fostermoder, den trofaste husholderske *Eurykleia*, der bærer lys for ham og omhyggelig pudser hans kjortel og hænger den op paa en knag, førend hun gaar og lukker døren til. Men han ligger og grubler over den reise, som *Athene* har raadet ham til. (1ste bog, 1 dag). — Næste dag holdes folkeforsamlingen; *Telemachos* klager bittert over den uret, beilerne tilføier ham, og opfordrer folket til at staa ham bi; men *Antinoos* erklærer bestemt paa alle beilernes vegne, at skylden er *Penlopeias*; *Telemachos* kan sende hende bort til hendes fader, forat denne kan bestemme om hendes egteskab med en af dem, og før dette er skeet, vil de ikke forlade hans hus; *Telemachos* negter ubetinget at sende sin moder fra sig og truer beilerne med gudernes hevn, om de ikke nu vil ophøre med at sætte hans eiendom overstyr. Hans ord støttes af *Odysseus*'s gamle venner, der udtaler sin hengivenhed for ham og hans hus og sit haab om hans hjemkomst; men beilerne møder deres tale med haan og med trusler om, at hvis *Odysseus* nu kom hjem og vilde jage dem bort, saa skulde døden være ham vis. Ogsaa *Telemachos*'s tale om sin reiseplan og begjæring om skib og mandskab afvises med spot, og forsamlingen hæves. *Telemachos* beder til *Athene*, der

selv aabenbarer sig for ham i skikkelse af Mēntor, Odysseus's ven og hovmester over hans hus, skaffer ham laant et fartøi og hverver tyve roskarle, og selv bliver hun — fremdeles i Mentors skikkelse — med paa reisen, som tiltrædes om aftenen, hemmeligt for alle undtagen *Eurykleia*. Athene sørger for gunstig bøl, natten igjennem gaar farten raskt (2den bog, digtets 2den dag), og næste morgen tidlig kommer de til Pýlos (i *Messenia*), hvor der just holdes en offerfest for *Poseidon*. De modtages med stor gæstfrihed af den gamle konge *Nestor* og hans sønner, og efterat *Telemachos* har aabenbaret, hvem han er, og sagt sit erende, fortæller *Nestor*, hvad han ved om Odysseus's og de øvrige heltes afreise fra Troia, men har ingen besked at give om hans senere skjebne; baade *Nestor* og *Athene* taler dog opmuntrende ord til *Telemachos*, og efterat *Nestor* paa dennes bøn har fortalt ham om *Agamemnon*s sørgelige lod, raader han ham til at besøge *Menelaos*, som forholdsvis nylig er kommen hjem (nemlig i det 8de aar efter Troias fald), og tilbyder ham vogn og heste og ledsagelse af sine sønner. Idet man skal begive sig til ro om aftenen, forsvinder *Athene* pludselig »lig en ørn«, saa alle erkjender, at det var gudinden; *Telemachos* bliver natten over hos *Nestor*. Den følgende morgen (4de dag) bringer denne et stort offer til *Athene*, og derefter kjører *Telemachos*, ledsaget af *Nestor*s søn *Peisistratos*, til Sparta; det er to dagsreiser; de overnatter underveis i *Fērai* (3dje bog) og kommer henimod aftenen den næste dag (digtets 5te) til *Menelaos*'s kongsgaard*). Ogsaa her er der stor fest; *Menelaos* feirer sin søns og sin datters bryllup. De reisende modtages med stor forekommenhed; *Menelaos* fortæller om sine vidtløftige omflakninger paa hjenreisen fra Troia og dvæler med smerte ved sine ulykker og sorger, fremfor alt ved den sørgelige skjebne, som havde rammet hans broder *Agamemnon*, der blev forraadt af sin hustru *Klytaimnestra* og ved sin hjemkomst dræbt af hende og hendes elsker *Aigisthos*, samt ved tanken paa *Odysseus*, som han aldrig kan ophøre at sørge over. *Telemachos* kan ikke holde sine taarer tilbage, og *Menelaos* begynder at ane, hvem han er. Nu træder *Helene* ind i hallen, og hun ser straks hans lighed med faderen; begge de gamle udtaler sin kjærlighed til *Odysseus* og priser hans dristighed og kløgt

*) Digteren tager intet hensyn til fjeldet *Taygētos* eller forudsætter en god og bekvem kjørevei derover. Mon saadan fandtes paa den tid?! Nu i ethvert fald ikke. (*Fērai* var der, hvor nu *Kalamáta* ligger.)

i kampene ved Troia. Den følgende morgen (digtets 6te dag) nævner Telemachos sit erende og fortæller om beiler-nes voldsfærd. *Menelaos* svarer ham venlig, og Telemachos faar blandt andre ting ogsaa høre en del om sin fader; havmanden *Proteus* har nemlig fortalt *Menelaos*, at *Odysseus* blev holdt tilbage af *Kalypso*; der var dog altsaa haab om, at han endnu var i live. — *Menelaos* indbyder *Telemachos* til at blive hos ham en 10—11 dage; han gjør indvendinger, men slaar sig alligevel til ro (for længere tid, se 15de bog). — Paa *Ithaka* faar imidlertid beilerne (nogle dage senere) vide om hans reise, og af frygt for, at han med tiden skal blive dem farlig, beslutter de efter *Antinoos's* forslag at passe ham op, naar han kommer hjem, og dræbe ham. Herolden *Mēdon*, som har hørt deres tale, fortæller alt til *Penelopeia*, der endnu ikke har haft nogen anelse om sønnens bortreise og nu overvældes af sorg og frygt for hans skjebne. *Eurykleia* beklender, at hun har vidst besked om reisen, og efter hendes opmuntring anraaber *Penelopeia Athene* om sønnens redning. Langt om længe sovner hun ind, og gudinden trøster hende i en drøm. Men *Antinoos* og flere af beilerne gaar ombord i et skib og lægger sig paa lur ved en liden ø mellem *Ithaka* og *Samos**). (4de bog)

B. *Odysseus's* hjemreise. (5te—13de bog, 28 dage og lidt paa den 29de. Af disse bøger danner 9de—12te en særskilt episode, *Odysseus's* fortælling om sine eventyr.)

Guden *Hermes* drager til *Ogygia* (7de dag) for at bringe *Kalypso Zeus's* befaling, at hun skal lade *Odysseus* reise**).

*) Oftere *Samos*, senere *Kefallēnia*. Der findes forresten ikke i virkeligheden nogen ø i sundet mellem disse to; sml. noten s. 28. [Man lægge merke til, at selv i de 4 første bøger, hvor *Odysseus* endnu er udenfor handlingen, er dog han i grunden hovedpersonen; alle begivenheder og samtaler dreier sig væsentlig om ham, interessen samler sig fortrinsvis om hans omflakninger og lidelser og hans lange fravær fra hjemmet, hvor fare truer baade hans kjære og hans kongedømme. — Sml. *Achilleus* i *Iliadens* 2den—17de bog.]

**) Vegtige grunde taler for, at begyndelsen af 5te bog er en senere tilsætning, og at *Hermes's* sendelse til *Kalypso* oprindelig har været fremstillet som samtidig med *Athenes* til *Telemachos* og overhovedet handlingen i den første del af 5te bog som samtidig med de 4 første bøger. *Odysseus* har isaafald omfattet (mindst) 6 dage mindre, end den i sin nuværende skikkelse gjør.

Hun maa adlyde, saa nødig hun vil. I de følgende fire dage (8de—11te) bygger Odysseus sig et fartøi og reiser saa afsted (12te dag). I sytten dage gaar alt godt; men saa faar *Poseidon* se ham; han skjønner straks, at de øvrige guder nu har besluttet Odysseus's hjemkomst, men vil dog endnu tilgavns lade ham føle sin vrede og vækker derfor en frygtelig storm (29de dag); baaden slaaes i stykker af bølgerne, i to dage driver Odysseus omkring, idet han holder sig oppe ved hjælp af et guddommeligt slør, som havgudinden Ino (Leukōthēa), Kadmos's datter, har rakt ham. Endelig kommer han om aftenen (den 31te dag) ind i en elvemunding paa faiakernes ø Schērīa; det lykkes ham (efter en bøn til flodguden) at komme i land; men saa falder han afmægtig om af træthed; dog kommer han snart saavidt til kræfter igjen, at han kan gaa hen til en skov, som han ser længer oppe ved elven, og her lægger han sig til hvile i de nedfaldne blade af to træer, der er vokset saaledes sammen, at de danner et krat og giver ly mod den kolde vind; *Athene* sender ham straks en vederkvægende søvn (5te bog) og begiver sig derpaa til kongsgaarden i faiakernes by, hvor kong Alkīnoos's datter Nausikāa sover i sit kammer. Gjennem en drøm opfordrer Athene hende til næste dag at drage ud til elven for at faa vasket husets tøj og særlig det, hun har liggende til brude-udstyr. Hun kjører da derud tidlig næste morgen (32te dag) med sine terner. Efterat de har vasket tøiet og bredt det ud til tørring, bader de sig og holder maaltid og giver sig derpaa til at kaste bold med hverandre; Nausikāa kaster bolden efter en af ternerne, og Athene steller det saa, at den ikke træffer, men falder ud i elven; alle pigerne sætter i et skrig, og deraf vaagner *Odysseus*. Han kryber frem af sit skjul, og nøden driver ham til, nøgen som han er, kun dækket af en løvrig gren, at gaa hen til pigerne; forskrækkede farer de hver til sin kant, kun *Nausikāa* vover at blive staaende og høre paa ham; med vel beregnede ord forklarer han sin stilling og beder om hjælp; kongedatteren ynktes over ham og fortæller, hvem hun er; derpaa kalder hun sine terner tilbage og byder dem at sørge for den fremmede. Efter et forfriskende bad ifører han sig de klæder, som de har bragt ned til elven, og Athene gjør hans skikkelse baade ungdomskraftig og skøn, saa *Nausikāa* bliver ganske betagen, da hun ser ham igjen. Efterat han saa er vederkvæget med mad og drikke, fortæller hun ham om veien til byen og om dennes beliggenhed og omgivelser samt om sine landsmænds sysler som skibsfarende folk og giver ham det raad, at han sammen med ternerne skal

gaa efter hendes vogn, men — for at undgaa folkesnak — ikke længer, end til de nærmer sig til byen; da skal han blive tilbage og siden spørge sig frem til kongsgaarden, saa vil nok hendes forældre hjælpe ham til hjemreise. Nausikaa kjører derpaa langsomt afsted, og de andre gaar bagefter; ved solnedgang kommer de til Athenes hellige hund lige udenfor byen, hvor Odysseus bliver igjen og beder til gudinden om hjælp. (6te bog.) — I skikkelse af en vandbærende kvinde viser Athene ham veien til kongsgaarden; hun skildrer forholdene der og priser navnlig høit den ædle dronning, *Arcté*. *Odysseus* nærmer sig til paladset, beundrer bygningens pragt og den underfulde have og gaar derpaa lige ind i hallen, hvor kongen og dronningen og deres gjester, landets stormænd, er samlede; Athene har gjort det saa, at ingen ser ham førend i det øieblik, han omfatter dronningens knæ og udtaler sin bøn om hjælp. Synet af ham vækker den største forbauselse; men snart byder kongen ham en hædersplads, og efterat han er vederkvæget med mad og drikke, ofres der drikoffer til *Zeus*, *de bonfaldendes hjælper*. Da alle gjester er gaaet, spørger *Arcté*, som godt kjender de klæder, den fremmede har paa, hvem han er, hvorfra han er kommen, og hvem der har givet ham disse klæder. *Odysseus* svarer ikke paa det første spørgsmaal, men fortæller om sit tvungne ophold paa *Kalypso*s ø, om reisen derfra, om skibbrudet, og om sit møde med *Nausikaa*, og hvor ædelmodig hun havde taget sig af ham. Han gjør et saa godt indtryk paa *Alkinoos*, at denne ønsker, han vilde blive hans svigersøn; men tillige lover han at bringe ham tilbage til hans hjem, hvor fjernt det end maatte være. *Odysseus* beder til *Zeus* om, at dette løfte maa blive opfyldt, og derpaa gaar alle til hvile. (7de bog.) — Den følgende morgen (33te dag) samles folket paa stadens torv, og *Alkinoos* giver ordre til at gjøre et skib klart til afreise med den fremmede; derefter giver han i sit palads en stor fest til dennes ære; sangeren *Demödökos* foredrager et kvad om en trætte mellem *Odysseus* og *Achilleus*; siden holdes (paa torvet) veddekamp i alle slags idretter, ogsaa *Odysseus* tager del deri og vækker alles beundring ved et diskos-kast, som ingen kan gjøre mage til, og til en sang af *Demodokos* om *Ares* og *Afrodite* viser to af *Isiakerne* prøve paa sin færdighed i kunstmæssig dans. *Alkinoos* og de tolv fyrster, der under hans overkongedømme raader paa øen, giver den fremmede rige gaver. Endnu engang møder *Odysseus* *Nausikaa*, der beder ham ikke glemme hende, naar han er kommen hjem, thi hende skylder han dog først og fremst tak for sin frelse,

og det lover han da i de hjerteligste udtryk. Atter fortsættes festen inde i paladset; efter Odysseus's egen opfordring synger *Demodokos* kvadet om Troias indtagelse, navnlig om listen med træhesten og om Odysseus's bedrifter ved den leilighed. Denne sang (ligesom ogsaa den første, *Demodokos* havde sunget,) griber Odysseus saa sterkt, at han brister i graad, og nu spørger *Alkinoos*, hvem han er, fra hvilket land og folk, og hvad han har oplevet under sine omflakninger, førend han kom til Kalypsos ø. (8de bog.) —

Odysseus svarer i de følgende fire bøger*). Først nævner han sit navn og sit fædreland. Derefter fortæller han om sin reise fra Troia til *kikōernes* land (i Thrakien), hvor han plyndrede en by, men mistede 6 mand af hvert af sine skibe; videre under frygteligt uveir til *lotofagerne* (i Libyen); her blev de vel modtagne; men mange af hans folk spiste af *lotosfrugten*, som havde den virkning, at de fik en uimodstaaelig lyst til at blive der og glemte tanken paa hjemreisen; *Odysseus* maatte bruge magt for at faa dem med; saa reiste de videre til *kyklopernes* land, hvor *Polyfēmos* fortærede 6 af hans mænd, men blev overlistet og blindet af *Odysseus*, som fra denne stund forfølges af hans fader *Poseidon***). (9de bog.) — Derfra kom de til en ø, hvor *Aiōlos* bor, vindenes vogter. Efter en maanedes ophold der drog de videre; *Odysseus* fik af *Aiolos* med sig en lædersæk, hvori alle vindene var indespærrede undtagen *vestenvinden*; i ni døgn seilede de for denne, og den tiende dag fik de *Ithaka* i sigte; da først gav *Odysseus* sig ro til at sove; men medens han sov, kunde hans folk ikke modstaa fristelsen til at se efter, hvad der var i sækken, vindene for ud, og i rygende storm gik det tilbage igjen til *Aiolos*, der nu afviste ham barskt. Efter 6 dages videre fart kom han til et land, hvor nætterne var meget korte, og hvor der boede et folk af uhyrer, *laistrygōnerne*, som ødelagde de 11 af hans skibe og opspiste deres mandskab; med et eneste skib og 45 mand

*) Dette afsnit kaldes hos *Platon* o. fl. *Ἀλκινόου ἀπόλογος* (—οι). Det danner paa en maade et epos for sig, der er indlagt i det store digt, hvis hoved-emne ikke er *Odysseus's* omflakninger og eventyr, men hans hjemkomst og straffen over beilerne (og derved undertrykkelsen af det oprørske attentat mod hans dynasti).

***) Dette morsomme eventyr indtager den største del af 9de bog. (I Norsk læsebog, udgiven af *Eriksen* og *Paulsen*, 2den del, har jeg gjengivet det temmelig fuldstændig.)

naaede han øen *Aiaia*, hvor den skjøne troldkvinde Kirke havde sin bolig*). Fra en høide saa Odysseus, at øen maatte være beboet, fordi der steg en røg op langt borte i skoven; han delte da sit mandskab i to afdelinger og sendte den ene afsted for at undersøge; de fandt Kirkes hus, hørte hendes deilige sang og raabte til hende; da indbød hun dem venlig til sig, og de gik alle — paa én nær — ind, men kom ikke ud igjen; hun forvandlede dem nemlig straks ved sine troldomskunster til svin. Den ene ilede tilbage til Odysseus, som straks gik afsted for at søge efter sine mænd. Paa veien kom *Hermes* ham imøde i en ung mands skikkelse, og ved hans anvisninger blev Odysseus istand til baade selv at verge sig mod Kirkes troldom og at faa hende til at give hans folk deres menneskelige skikkelse igjen. Fra nu af behandlede Kirke dem venlig, og et helt aar blev de der. Da de endelig vilde reise videre, sagde hun til Odysseus, at han først maatte drage til de dødes bolig for at udsørge seeren *Teirēsia*s om sin hjemreise**), og gav ham fornøden besked om veien derhen. (10de bog) Den næste morgen lagde de ud, raskt gik farten mod vest, allerede samme aften naaede de frem til den anden side af *Okeānos*'s strøm, hvor kimmerernes folk lever i evigt mørke, og gik derefter langs med strømmen, til de kom til det sted, hvor Kirke havde

*) I senere tid mente man at finde denne ø igjen i forbjerget *Circaum* (med byen *Circeii*) i Latium, nu *Monte Circeo* i nærheden af *Terracina*; dette skulde altsaa først efter Odysseus's dage være blevet landfast. — Sml. Od. 10, 210 fg. med Verg. Aen. 7, 10 fg. — [Det er forøvrigt faafængt at søge efter bestemte lokaliteter for Odysseus's omflakninger; kikonernes og lotofagernes land er endnu historiske; men fra han forlader disse sidste, og til han kommer tilbage til *Ithaka*, befinder vi os ganske paa eventyrets og det vidunderliges enemerke; ja selv *Ithaka*, saaledes som dets beliggenhed og skikkelse fremstilles i Odysseus, synes for en stor del at være et produkt af digterens fantasi. At Homer tænker sig de eventyrlige lande og øer, som Odysseus kommer til, liggende i ukjendte farvande langt vest eller nordvest for Hellas, er det eneste, som er nogenlunde sikkert.]

**) Hvorfor dette skal behøves, kan man ikke se; thi i 12te bog viser det sig, at Kirke selv ved fuld besked og kan give Odysseus meget fuldstændigere anvisninger for hans reise, end han faar af *Teiresias*. Dette og andet tyder paa tilføielser og forandringer i det oprindelige digt.

forklaret at nedgangen til Hades's rige var. Efterat Odysseus her havde udgydt dødsoffer til alle de henfarne og særlig til Teiresias, steg en mængde afdødes aander op fra Erëbos (underverdenen), blandt disse ogsaa *Teiresias*, der forkyndte, at *Poseidon* vilde gjøre ham hjemreisen vanskelig, saa han og hans mænd i ethvert fald endnu maatte døie meget oudt; men dog skulde de komme til Ithaka, dersom de paa øen Thrinākīa lod solgudens kvæg urørt; men i modsat fald vil Odysseus miste skib og folk og selv komme baade sent og ulykkelig hjem. Ogsaa sin moder *Antikleia* fik Odysseus se; hun fortalte, hvorledes hun selv var død af længsel efter ham; Odysseus vilde omfavne hende, men hun veg tilbage og forklarede ham, at dette var umuligt: den døde har ikke kjød og ben eller sener, som en drøm flyver sjælen bort, naar livet forlader legemet. Endnu mange andre bekjendte afdøde fik Odysseus se, blandt dem *Agamemnon*, som fortalte om den lod, der havde rammet ham efter hans hjemkomst fra Troia (se ovenfor s. 23), og *Achilleus*; da Odysseus priste denne lykkelige som den, der i levende live blev hædret lige med guder og nu var en mægtig fyrste ogsaa blandt de døde, sagde Achilleus de bekjendte ord:

»Trøst mig ei for min død, du straalende søn af Laertes!
heller jeg vilde som træll paa markerne slide for dagløn,
hyret af trængende mand, som kun har eie til nødtørft,
end over samtlige døde befale som øverste herre.«*)

Aias, Telamons søn, vilde ikke nærme sig, da han endnu bar nag mod Odysseus, fordi denne havde vundet over ham i en strid om, hvem der skulde arve den herlige rustning efter Achilleus (se II. 18de b., slutn.), og da Odysseus talte forsonlig til ham, fik han intet svar. — *Minos* fik han ogsaa se siddende som dommer blandt de døde**), og de tre store forbrydere, der nu led gruelige straffe, *Tityos*, *Tantalos* og *Sisyfos*; endvidere *Hērakles*'s skygge (thi han selv var optagen blandt de udødelige guder); men nu blev mængden af de døde, der flokkede sig skrigende om Odysseus, saa stor, at han ikke turde blive der længer, men bød sine folk gaa ombord og lægge fra land. (11te bog.***). — Saa reiste de tilbage til *Aiaia*;

*) V. 498 fg. (*Wilsters* oversættelse).

**) Se *J. Aars' »Sokrates«, s. 177.*

***) Se noten til 24de bog, s. 36. (Med *Iiadens* 11te bog — *Néxvia* — sammenligne man fortællingen om *Aeneas's* besøg i underverdenen i *Verg. Aen. 6, 235 fg*)

Kirke gav *Odysseus* udførlige oplysninger og mange nyttige vink med hensyn til den følgende reise gennem eventyrlige egne, hvor alleslags farer ventede ham. Ved at følge hendes raad undgik han først de menneskerædende seiræner, hvis deilige sang lokker alle forbiseilende iland paa deres ø, dernæst de frygtelige brændinger og storme ved nogle ildsprudende klipper (»*Planktai*«), endvidere uhyret *Skylla*, som dog greb 6 af hans mænd, og malstrømmen *Charybdis*; endelig naaede de frem til øen *Thrinakia*, hvor de blev liggende veirfast en maaned; provianten slap op, og medens *Odysseus* sov, forgreb hans mænd sig paa solgudens kvæghjord, som *Odysseus* strengt havde forbudt dem at røre; da de saa en uge senere stak i søen, kom der til straf et vældigt uveir over dem med storm og lynild, skibet blev slaaet i stykker, alle folkene omkom, *Odysseus* alene reddede sig paa kjølen og masten, som han fik surret sammen, men saa vendte vinden sig og drev ham igjen tilbage til *Charybdis*, som han kun ved den yderste anstrengelse af al sin omtanke og legemskraft slap vel fra; endnu drev han omkring i 9 dage, den tiende aften kom han iland paa øen *Ogygia*, hvor *Kalypso* tog vel imod ham. (12te bog.)

Efter at have fuldført denne fortælling bliver *Odysseus* endnu en dag hos *Alkinoos*. Om aftenen (den 34te dag) gaar han efter en hjertelig afsked med *Alkinoos* og *Arete* ombord paa det faiakiske skib, som skal bringe ham til hans hjem. Under hele farten sover han dybt. Om morgenen (35te dag) løber skibet ind i en bugt paa *Ithaka*, mændene bærer ham og de gaver, han har faaet af faiakernes fyrster, i land og reiser tilbage igjen, uden at han merker noget; men *Poseidon*, som harmes over, at faiakerne har bragt *Odysseus* hjem, forvandler deres skib til et skjær, i det samme det nærmer sig land. Inidertid vaagner *Odysseus*; *Athene*, som har lagt en taage over landet, saa han ikke kan kjende det igjen, aabenbarer sig i skikkelse af en ung hyrde og fortæller ham, hvor han er; da *Odysseus* ikke tror hende og selv opdigter en historie om, hvorledes han er kommen did med sit gods, giver hun sig tilkjende og lover at hjælpe ham fremdeles; endnu tviler han paa, at han virkelig er kommen til *Ithaka*; men da hun adspredter taagen, kjender han glad sit land igjen og kysser dets jord. *Athene* hjælper ham med at gjemme hans skatte i en hule, fortæller ham om forholdene i hans hjem og opfordrer ham til at tage hevn over beilerne. Derefter forvandler hun ham, saa han ser ud som en gammel tigger; i denne skikkelse skal han først begive sig til sin tro svine-

hyrde *Eumaios*, medens Athene iler til *Sparta* for at fremskynde *Telemachos's* hjemreise. (13de bog.)

II. Odysseus kommer tilbage og tager hevn over sine fiender. (14de—24de bog.)

A. Hevnens forberedelse. (14de—19de bog.)

Odysseus kommer til *Eumaios's* hytte paa landet og modtages venlig og gjestfrit. *Eumaios* skildrer den sørgelige tilstand paa Ithaka og sin dybe sorg over sin herre, som han er vis paa er død; den fremmede, som udgiver sig for søn af en rig og anseet mand paa Krēta, laver en udførlig historie om sit liv indtil denne stund og forsikrer, at han under sine omflakninger har faaet vished om, at *Odysseus* er ilive og snart vil komme hjem. *Eumaios* fæster dog ingen lid til disse forsikringer. Efter et godt aftensmaaltid gaar de begge til hvile, *Odysseus* faar et lunt leie inde i hytten, medens den tro hyrde trods regn og blæst lægger sig ude under en klippe for at være i nærheden af den hjord, han har at vogte. (14de bog.) —

Imidlertid er *Athene* tidlig samme morgen kommen til *Sparta*, hvor hun aabenbarer sig for *Telemachos* og raader ham til ikke længer at opsætte hjemreisen. Han tager da afsked med *Menelaos* og *Helene* og reiser, fremdeles ledsaget af *Peisistratos*, til *Ferai*, hvor de ogsaa nu overnatter, og næste dag (den 36de) til *Pylos*; *Telemachos* gaar straks ombord og reiser videre. *Odysseus* har imidlertid tilbragt natten og dagen hos *Eumaios*, der den anden aften bl. a. fortæller ham sit livs historie. *Telemachos*, som af *Athene* har faaet vide om beilernes baghold, og hvorledes han maa seile for at undgaa det, lander den følgende morgen (37de dag) paa Ithaka og begiver sig straks, som *Athene* havde raadet ham, til *Eumaios*, medens hans følge seiler videre til byen. (15de bog.) — *Eumaios* bliver dybt rørt over at

se ham vel hjemme igjen; han forestiller den fremmede for ham, og efterat de to har talt endel sammen om tilstanden i landet og i *Odysseus's* hus, sender *Telemachos* hyrden til *Penelopeia* med melding om hans lykkelige hjemkomst. Saasnart han er gaaet, giver *Athene* *Odysseus* hans forrige skikkelse og dragt igjen; forbauset over forvandlingen tror *Telemachos*, at det er en gud, men da *Odysseus* tilsidst faar ham overbevist om, at det er ham, kaster han sig i sterk bevægelse om hans hals; begge græder længe. Derefter fortæller *Odysseus*, hvorledes han ved faiakernes hjælp er kommen til Ithaka, og raadslaar med sin søn om hevn over beilerne, den han fast tror at *Zeus* og *Athene* vil hjælpe ham til at fuldbyrde. — Imidlertid er *Telemachos's*

reisefæller kommen vel i havn med skibet og sender straks bud til paladset; samtidig kommer ogsaa *Eumaios* med sin efterretning til dronningen; *Antinoos* og de øvrige af beilerne, som den hele tid har ligget paa lur efter *Telemachos*, kommer tilbage, fulde af ærgrelse over, at han har sluppet forbi dem; der tales om nye mordplaner mod ham; *Penelopeia* optræder selv i beilernes kreds og klager bittert over deres adfærd. — Imidlertid kommer *Eumaios* tilbage til sin hytte (*Athene* giver i det rette øieblik *Odysseus* tigger-skikkelsen igjen), og de tre mænd lægger sig til hvile. (16de bog.) — Næste morgen (38te dag) gaar *Telemachos* til kongsgaarden; *Eurykleia* faar først se ham og brister i grad af glæde. Derefter kommer *Penelopeia* til og omfavner og kysser under taarer sin søn, som hun ikke havde ventet at faa se igjen. Længer ud paa dagen gaar *Eumaios* og *Odysseus* afsted; paa veien bliver *Odysseus* udskjældt og mishandlet af gjedehyrden *Melanthios*, der er beilernes ven; ved indgangen til paladset finder han sin gamle, prægtige jagthund *Argos*; den er nu affældig og syg, men gjenkjender straks sin herre trods hans forvandlede skikkelse, logrer med halen og sænker sine øren; *Odysseus* tørrer taaren af sine øine, forat ikke *Eumaios* skal merke hans bevægelse, og hunden dør. „Saa gaar hyrden ind i hallen, hvor *Telemachos* og beilerne er samlede til maaltid, og snart kommer *Odysseus* efter; *Telemachos* sørger for begges bevertning og opfordrer *Odysseus* til at gaa omkring til beilerne og bede dem om almisse; mange giver ham noget, men den slemmeste blandt dem, *Antinoos*, haaner ham og ypper klammeri. Da *Penelopeia* faar høre om den fremmede tigger, ønsker hun at faa tale med ham, om han muligens skulde have nogen efterretning om hendes mand; han foreslaar hende at vente til aftenen, naar beilerne har fjernet sig. *Eumaios* gaar tilbage til sin hytte. (17de bog.) Saa kommer endnu en tigger, *Iros*, ind i paladset; han er uforskammet mod *Odysseus* og udfordrer ham til slagsmaal, men faar ynkelig prygl, alt til stor fornøielse for beilerne; alligevel bliver *Odysseus* behandlet med raa spot baade af husets terner og af beilerne, saa han mere og mere befastes i sit forsat om at tage en frygtelig hevn.*) (18de bog.)

*) Efter fortællingen om slagsmaalet er indskudt en episode om *Penelopeia*; hun træder ind i hallen og bebrejder *Telemachos*, at han finder sig i, at en fremmed bliver saa heusynsløst behandlet; derefter taler hun til beilerne: hendes hele sind er fremdeles hos *Odysseus*, men alligevel maa hun nu snart be-

Endelig bryder beilerne op. *Odysseus* og hans søn bringer alle vaaben bort fra hallen. Derefter gaar *Telemachos* til hvile, og nu kommer *Penelopeia* ind. Hun spørger den fremmede, hvem han er og hvorfra; *Odysseus* vil nødig opprippe sine sørgelige minder; men efterat hun har skildret ham sin egen sorg og pinlige stilling, fortæller han en lignende historie som den, han havde givet *Eumaios* (i 14de bog), og erklærer, at han har sikre efterretninger om *Odysseus's* snart forestaaende hjemkomst. *Penelopeia* tror ikke derpaa og afbryder samtalen, idet hun befaler sine terner at skaffe den fremmede fodbad og natteleie. Ved fodvaskningen gjenkjender den gamle *Eurykleia* ham paa et ar, maalløs baade af glæde og sorg brister hun i graad, men *Odysseus* byder hende strengt at tie med, hvad hun har erfaret. Derefter taler han atter med *Penelopeia*, som meddeler ham, at hun allerede den følgende dag, som er en festdag for *Apollon**), vil træffe sit valg mellem beilerne: den som kan skyde en pil gennem hullerne paa tolv efter hverandre opstillede økseblade, han vil hun tage tilegte. *Odysseus* bestyrker hende i denne plan, men tilføier, at hendes mand visselig vil komme hjem, inden nogen af beilerne faar udført den bedrift. Saa gaar *Penelopeia* til hvile og græder over sin kjære husbond *Odysseus*, indtil *Athene* sender hende den søde søvn. (19de bog.)

B. Hevnens udførelse. (20de—24de bog.)

Odysseus, som har afslaaet *Penelopeias* tilbud om en god seng, lægger sig udenfor hallen paa nogle huder; *Athene* aabenbarer sig for ham, styrker hans mod og giver ham en rolig søvn. Men *Penelopeia* vaagner før daggry (den 39te dag); hun beder *Artemis* ende hendes lidelser, thi heller vil hun dø »med *Odysseus* i tanke« end blive en ringere mands hustru. — *Odysseus* staar op og beder til *Zeus*, der giver ham et gunstigt varsel. Snart samles alle igjen i kongsgaarden, hvis store hal *Eurykleia* imidlertid har ladet rengjøre og smykke til dagens fest; hyrderne kommer med kvæg til maaltidet (nu optræder ogsaa kvæghyrden *Filoiitos*, der lægger den samme hengivenhed for *Odysseus* for dagen som *Eumaios*); beilerne samler sig og taler atter om at myrde *Telemachos*, men opgiver det

stemme sig for et nyt egteskab, naar bare hendes beilere vilde gaa mere sømmelig frem og heller — paa andre frieres vis — give gaver end uden erstatning tære fremmed gods. Straks bringer de hende prægtige gaver.

*) Dette faar man dog først vide i den følgende bog.

paa grund af et varsel; de begynder sit maaltid og drikkelag og haaner paany Odysseus, hvem Telemachos har givet plads i nærheden af døren og forsørget vel med mad og drikke, laget bliver vildere, Athene forvirrer deres sind. (20de bog.) — Nu gaar *Penelopeia* op i det kammer, hvor Odysseus's skatte var forvarede, for at hente hans bue og pilekogger; under taarer tager hun hylsteret af buen og gaar saa ned i hallen og meddeler beilerne sin beslutning: for at de ikke længer skal have noget paaskud for sin voldsferd, vil hun samtykke i at tage en af dem tilegte; den som bedst kan spænde Odysseus's store bue og skyde pilen gjennem alle tolv økser, ham vil hun følge og forlade det skønne, rige hus, hvor hun drog ind som ung brud, og som hun nok altid vil mindes endog i drømme. *Telemachos* stiller økserne op efter hverandre i en ret linje og prøver derpaa selv at spænde buen, men forgjæves; saa forsøger beilerne, den ene efter den anden, men ingen magter det. Da *Filottios* og *Eumaios* gaar ud af hallen, følger Odysseus med og giver sig tilkjende for de tro hyrder, som dybt bevægede kysser hans hoved og skuldre, og han gjør gjengjæld. Efterat han har paalagt dem at sørge for, at alle døre bliver stængt, og at husets kvinder holder sig rolig ved sit arbejde, om de end skulde høre skrig og larm inde i hallen, gaar han ind igjen, og begge hyrderne følger snart efter. Beilerne holder fremdeles paa med sine forsøg paa at spænde buen, og da det ikke lykkes, beslutter de at udsætte veddekampen til næste dag; da beder *Odysseus* om, at de vil laane ham buen, førend de lægger den bort, forat han kan prøve, om han endnu har den gamle styrke i sine lemmer; beilerne gjør ivrig indsigelser, men *Penelopeia* vil, at det skal tillades; *Telemachos* erklærer, at han og ingen anden har at raade over buen, og efterat han har faaet sin moder til at trække sig tilbage, befaler han *Eumaios* at bringe buen til *Odysseus*, som undersøger den fra alle kanter og prøver strengens kraft, den giver en klang, saa alle beilerne skifter farve, *Zeus* varsler *Odysseus* lykke gjennem et tordenskræld, med største lethed spænder han buen, og uden at reise sig fra sit sæde skyder han pilen gjennem alle tolv økser; paa hans seiersglade tilraab griber *Telemachos* sine vaaben og stiller sig ved sin faders side. (21de bog.) — *Odysseus* springer op paa dørterskelen og skyder en pil i *Antinoos's* strube; alle farer op og ser efter vaaben, men der findes ingen (se beg. af 19de bog); nu aabenbarer *Odysseus*, hvem han er; beilerne betages af rædsel, og idet de skyder al skylden paa *Antinoos*, byder de forlig og erstattning, men til ingen nytte; saa forsøger

de at gjøre modstand; en af dem styrter frem med sit sverd, men Odysseus sender en pil i hans bryst; den næste rammes i ryggen af *Telemachos's* lanse; derefter henter *Telemachos* flere vaaben; *Melanthios* skaffer ogsaa beilerne en del vaaben, men bliver greben og fængslet af *Eumaios* og *Filottios*; Odysseus skyder den ene efter den anden af beilerne ned; da han ikke har flere pile igjen, griber han til lanserne; *Athene* viser sig i Mentors skikkelse og opmuntrer ham; kampen bliver mere og mere rasende; *Telemachos* og de to tro hyrder hjælper kraftig til; *Athene* lammer beilernes modstandskraft, og tilsidst ligger de alle døde omkring i hallen. — Odysseus kalder *Eurykleia* til sig og siger, at hun skal samle alle de af ternerne, som havde sluttet sig til beilerne; de faar ordre til at bære ligene ud og hjælpe til med at gjøre rent og rydde i hallen; derefter bliver de alle hængt og *Melanthios* frygtelig lemlæstet; tilsidst røger Odysseus huset med svovl. De af ternerne, som var forblevne tro, samler sig om ham og hilser ham velkommen, og under taarer gjenkjender han dem alle. (22de bog.) — *Eurykleia* melder alt, hvad der er skeet, til *Penelopeia*, som ikke ved, om hun kan tro, at den fremmede virkelig er *Odysseus*, og om det ikke snarere er en gud, som har dræbt beilerne til straf for deres onde gjerninger; hun følger dog med ned i hallen, hvor hun sætter sig ved arnen i skinnets af ilden; Odysseus sidder ligeoverfor med sænket blik og venter paa, hvad hun vil sige; længe er hun taus; thi snart synes hun, det kan være ham, snart er det hende umuligt at kjende ham igjen i de usle klæder; endelig siger hun, da *Telemachos* bliver harm over hendes kulde, at hun er saa forvirret, at hun hverken kan tale til manden eller se ham i øinene; men hvis det virkelig er Odysseus, saa skal de to snart kjende hverandre bedre; thi de har tegn imellem sig, som ingen andre ved om. *Odysseus* vil gjerne, at hun skal prøve ham; men først byder han, at husets folk skal holde fest med dans og strengespil, forat der ikke endnu skal komme noget rygte ud om beilerens drab; selv gaar han i bad og lader sig salve og iføre smukke klæder, *Athene* gjør hans skikkelse atter kraftig og skjøn, og saa vender han tilbage til *Penelopeia*; han bebrejder hende hendes vantro; da føier hun listig sine ord saaledes, at han kommer til at nævne den hemmelighed, hun havde sigtet til, (nemlig hvorledes hans sovekammer og seng var bygget), og nu er al tvil horte, i sterk bevægelse kaster hun sig om hans hals og beder ham ikke være vred, fordi hun saa længe ikke havde kunnet tro, at det virkelig var ham, som var kommen; grædende

holder han sin kjære hustru i sine arme, og overvældet af glæde hænger hun længe om hans hals. Efterat festen i huset er sluttet og alle har lagt sig, skildrer *Penelopcia*, hvad hun har maattet lide ved beilernes fiend, og *Odysseus* fortæller hende om sine omflakninger og mærkværdige hændelser. Efter en vederkvægende søvn guar han den følgende morgen (40de dag) ud til den landgaard, hvor hans gamle fader *Laertes* bor, fulgt af *Telemachos* og de to hyrder, alle fuldt væbnede. (23de bog.) — Guden *Hermes* fører de dræbtes sjæle til underverdenen; der møder de mange af heltene fra kampen ved Troia; *Achilleus* taler med *Agamemnon*, der fortæller ham om hans prægtige begravelse og om sin egen sørgelige død; da de faar se de mange nykomne sjæle, og *Agamemnon* i en af dem kjender en fordums gjesteven, faar han af denne høre om deres beilen til *Penelopcia* og om *Odysseus*'s hjemkomst og frygtelige hevn; da priser han i varme ord *Penelopeias* troskab^{*)}. — *Odysseus* kommer imidlertid med sine ledsagere til *Laertes*'s gaard og giver sig efter endel omsvøb tilkjende for sin fader, til inderlig glæde for den gamle og ligesaa for hans tro tjenere. Men i byen er beilernes drab blevet bekjendt; deres frænder iler til *Odysseus*'s hus, søger for de dodes begravelse og beslutter sig til at tage hevn; de sandes paa torvet med byens folk og faar den største del af dem paa sin side; skaren væbner sig og drager ud til *Laertes*'s bolig under anførsel af *Eupciithes*, *Antinoos*'s fader; *Athene* spørger *Zeus*, om han vil, at der fremdeles skal være kamp, eller om han vil have fred og venskab mellem de stridende parter; *Zeus* vil, at der skal slattes forlig, *Odysseus* skal være konge som før, og der skal være fred og velstand i landet. Straks iler *Athene* til *Ithaka*, hvor kampen just skal begynde; den bliver meget kort: den gamle *Laertes* fielder selv *Eupciithes*; men saa lader *Athene* sin guddommelige stemme høre og byder dem at skilles, uden at mere blod udgydes; forfærdede flygter fienderne, *Odysseus* sætter efter dem, men stanses ved et varsel fra *Zeus* og ved *Athenes* formaning, og saa bringer gudinden — i *Mentors* skikkelse — forlig i stand. (24de bog.)

^{*)} Denne episode fra underverdenen (ligesom den i 11te bog eller i det mindste store dele af den) ansees almindelig for senere tilføielse; ogsaa paa flere andre punkter i denne sidste del af *Odysseen* er der tydelige merker paa tilsætninger og forandringer.

§ 7. Naar rapsoderne foredrog de episke digte, synes det at have været sedvanligt, at foredraget blev indledet med paakaldelse af en af guderne. Undertiden udvidede sangeren disse paakaldelser til selvstændige digte med udførlig fremstilling af myther om vedkommende gud eller gudinde. Det er sandsynligvis en samling af saadanne indledende digte (*προοίμια*), som er os levnet i de saakaldte **homeriske hymner**, 5 større og 29 smaa. (Enkelte af disse minder mere om Hesiods digtning, se § 10—13, end om Homers.)

§ 8. Endnu længe efter Homers tid vedblev ikke alene rapsoder at bevare og udbrede den homeriske poesi, men der blev ogsaa forfattet en mængde nye digte i samme stil, for en stor del af betydeligt omfang. Iliaden og Odysseen var de store forbilleder, som dog ingen naaede, og efterhaanden tabte den episke digtning mere og mere sin livsfriskhed.

Sit stof tog det senere heroiske epos dels fra den samme sagnkreds som det homeriske, dels fra sagn om begivenheder, som laa forud for krigen mod Troia. Paa denne maade fik man en række af episke digte, der, naar man tog Iliaden og Odysseen med, i sammenhængende tidsfølge omfattede de mest kjendte oldsagn fra de ældste tider til Odysseus's død („den episke kyklos“, som man i senere tid kaldte det). De efterhomeriske forfattere af saadanne digte (*»kyklikerne«*) levede til meget forskjellige tider, rimeligvis fra omkring 800 til omkring 600 f. Kr. Af deres verker er kun ubetydelige brudstykker levnet. Derimod har de lyriske og tragiske digtere og tillige de bildende kunstnere for en stor del taget emner fra dem.

§ 9. Baade de »homeriske hymner« og de »kykliske digte« og overhovedet den hele skat af heroisk epos gik i

lange tider almindelig under Homers navn*). Men senere (sandsynligvis fra det 5te aarhundrede af) blev det mere og mere almindeligt kun at betragte *Iliaden* og *Odysseen* som Homers verker. I den alexandrinske tid var der nogle, som mente, at heller ikke disse to digte kunde være af en og samme forfatter. Denne mening trængte dog aldrig igjennem i oldtiden. — Efterhaanden gik den øvrige heroiske digtning mere og mere i forglemmelse; alene *Iliaden* og *Odysseen* hævdede sin plads ved siden af de nye digtarter, som udviklede sig, og beholdt altid sin store betydning i hellenernes folkeliv og kultur. I *Athen* blev de (fra Solons tid af?) regelmæssig foredragne i sammenhæng ved panathenaier-festen, og overalt i *Hellas* var de det vigtigste grundlag for ungdommens dannelse. — (De er oversatte paa dansk af *Christian Wilster*.)

Anm. 1. »*Chorizonternes*» mening, at *Odysseen* var af en anden, yngre forfatter end *Iliaden*, har i vore dage vundet temmelig almindelig tilslutning; spørgsmaalet lader sig neppe med sikkerhed afgjøre. — I den nyere tid har mange (efter *F. A. Wolf*, »*Prolegomena ad Homerum*» 1795) ment, at heller ikke hvert enkelt af disse digte er én forfatters verk, men at saavel *Iliaden* som *Odysseen* i en senere tid (af *Peisistratos*'s kommission, se ovenfor § 4) er sammensat af flere mindre, oprindelig ikke sammenhørende saenge. (Den »opløsende kritik«.) Denne hypothese er paa mange maader modificeret og videre udført af tyske og engelske lærde. I den nyeste tid er særlig sprogformen draget ind i undersøgelsen, og man har søgt at vise, at denne ikke oprindelig var ionisk, men

*) Deriblandt ogsaa nogle komiske digte, hvoraf de mest bekendte er *Μαργίτης* og *Βατραχομαχία* (*Βατραχομωμωχία* eller *Μωμωχία*). Det første, hvoraf kun ganske faa vers er levnet, var en satirisk skildring af en enfoldig og upraktisk person, som »forstod sig paa mangeslags ting, men daarlig forstod han dem alle« (*πολλ' ἤπισταιο ἔργα, κακῶς δ' ἤπισταιο πάντα*); mellem de daktyliske hexametre var der indblandet iambiske trimetre. Det andet digt er endnu bevaret; det er en parodi paa *Iliaden* (316 vers) og skriver sig fra en meget senere tid end de homeriske digte, (maaske fra omkr. aar 500 f. Kr.). (Det er oversat af *Poul Møller*, *Efterladte skrifter* I, 254 fg.)

aiolisk*). Det tør betragtes som sikkert, at ældre, mindre digte har ligget til grund for kompositionen baade af Iliaden og af Odysseen; ligeledes at vi ikke længer har disse digte i deres oprindelige skikkelse, men at der allerede tidlig er gjort mange forandringer og tilsætninger i dem begge; men dette udelukker ikke, at hvert af disse verker i det store og væsentlige danner et sammenhængende hele og er én digteraands skabning.**)

Ann. 2. Af alexandrinske lærde blev der arbeidet meget med tekstkritik og fortolkning af de homeriske digte; mest skyldes i denne henseende Zenödotos fra Efesos (omkring 280 f. Kr.), Aristoflānes fra Byzantion (ca. 260—181) og især Aristarchos fra Samothrake (ca. 225—183). Vigtige hjælpemidler har vi endnu i de saakaldte *σχόλια* (noter, randglosser i haandskrifterne).

Didaktisk epos.

§ 10. Det didaktiske epos blev uddannet af »den boiotisk-lokriske digterskole«. Som dens vigtigste repræsentant regnes **Hesiōdos** (*Ἡσίοδος*), hvis virksomhed sættes til tiden omkring aar 800***). Han skal være født i *Askra* i Boiotia, hvorhen hans fader kom fra det aioliske Lilleasien (Kyme). I senere aar skal Hesiod have levet i Naulpaktos i Lōkris. — Han optog Homers episke stil, men anvendte den paa andre emner og med praktisk belærelse som formaal. — Under hans navn gaar to større digte, som begge er komne til os i meget forvansket skikkelse, nemlig *Ἔργα καὶ ἡμέραι* (*Opera et dies, Arbejder og dage*.) og *Θεογονία* (*Gudernes herkomst*),

§ 11. *Ἔργα καὶ ἡμέραι* bestaar af 3 dele (som maaske ikke oprindelig har hørt sammen): i den første del (til v. 382) giver digteren sin broder *Perses*, der havde forurettet ham ved skiftet af arven efter deres fader, formaninger til retskaffenhed og virksomt arbejde, advarer ogsaa de uret-

*) Sml. traditionen om *Smyrna* som Homers fødested (§ 3).

***) Sml. *Geijers* ord: »Ett snille, en afsigt, en konstnårs plan, ett poetiskt helt. Se der hvarom Iliaden och Odysseen, sådana de för ögonen finnas, hvar för sig, ovedersägligen vittna«.

****) Af nogle dog meget senere.

færdige dommere og meddeler mange levereregler og tanke-sprog; formaningerne støtter sig til gamle sagn, navnlig fortælles udførlig mytherne om Prometheus og Pandora og om de fem tidsaldere. Digtets anden del (v. 383—764), der ogsaa er henvendt til Perses, indeholder især oplysninger og forskrifter om jordbrug og skibsfart saamt, ligesom første del, forskjellige almindelige levereregler. Den tredje del (*ἡμετέροι*) er enslags kalender over lykkelige og ulykkelige dage.

§ 12. *Θεογονία*. Dette verk har lidt meget ved udeladelser, tilsætninger og omsætninger, men har dog en særegen interesse som et ældgammelt forsøg paa at bringe gudelæren i system og fortolke den »kosmogonisk«, d. e. som udtryk for forestillinger om den hele verdens tilblivelse og udvikling; derfor gives her en lidt udførligere oversigt over dets indhold. Efter en indledning (v. 1—115), der væsentlig er en hymne (se § 7) til muserne og bl. a. fortæller om Hesiods kaldelse til digter, fremstilles verdens og gudernes oprindelse. Alt personificeres: Først blev Chaos til, dernæst Gaia (jorden) og Eros (kjærligheden), »den skønneste blandt de udødelige guder«; af Chaos fremstaar Erëbos og Nyx (mørket og natten) og af disse igjen Aither og Hemera (lyset og dagen); Gaia frembringer Uranos (*himmelen*), *ffjeldene* og *havet*, af Gaia og Uranos avles 6 sønner og 6 døtre (titānerne), derefter de 3 kykloper og de 3 hekatoneheirer (hundred-armede). Uranos styrtes fra verdensstyret af Krōnos, den yngste af titanerne, der lemlæster sin fader, af hvis blod bl. a. Afrodite fremstaar. Videre opregnes (fra v. 311) *nattens* børn og efterkommere (personifikationer af alt ondt og ulykkeligt i verden) og *havets* æt (deriblandt mange af de uhyrer, som kjendes fra de heroiske sagn); fra de ældre titaner stammer *floderne* og *oceaniderne*, *solen*, *maanen*, *morgenroden* (fra denne igjen *vindene* og *stjernerne*), gudinderne Leto (Apollons og Artemis's moder) og Hekate. Efter enslags hymne til denne gudinde (v. 411—452) gaar digteren over til den yngre gudeslegt: *Kronos* og *Rheia* faar 3 døtre, Hestia, Demeter og Here, og 3 sønner, Hades (Aides), Poseidon og Zeus; ved kyklopernes hjælp styrter Zeus, den yngste af sønnerne*), sin fader, og nu er han guders og menneskers herre. Efter dette følger (v. 507—616) mytherne om *Prometheus*, søn af titanen Iapetos, og om kvindens skabelse, »en stor ulykke for mændene«. — Men Zeus's herredømme er endnu ikke

*) Hos Homer er han den ældste.

sikret; han maa først bestaa en frygtelig kamp mod titanerne; den varer i ti aar; hele verden er i voldsomt oprør; flere af de ældre guder stiller sig paa den yngre slegts side; tilsidst besejres titanerne og fængsles i *Tartaros*, lige-saa dybt under jorden, som himmelen er høit over den. — Efter dette afsnit (*τιτανομαχία*, v. 617—720) følger en beskrivelse af *Tartaros* og navnlig af mellemrummet mellem dette og jorden; her staar *Atlas*, himmelens bærer, her hviler vekselvis *natten* og *dagen* efter sin vandring over jorden, her bor nattens børn, *sovnen* og *doden*, her er ogsaa *Hades* og *Persēfōnes* (*Persefoneias*) bolig, vogtet af den frygtelige hund (*Kerbēros*), her er floden *Styx*, som guderne sverger ved, og her bor nu *Hekatoncheiverne* som vogtere over de fængslede titaner (— v. 819). — Men endnu har Zeus en farlig fiende at bekjæmpe, nemlig *Tyfōeus*, søn af *Gaia* og *Tartaros*, (her en personifikation af de ødelæggende vulkanske kræfter); det forfærdelige uhyre beskrives; tilsidst overvindes dog ogsaa denne fiende; *Tyfocæus* styrttes i *Tartaros*; men hans børn, de ulykkebringende storme, vedbliver at leve til jordens og menneskenes skade (— v. 880). Efter seiren over alle modstandere er Zeus endelig i rolig besiddelse af verdensherredømmet og tildeler de øvrige guder deres bestemte hverv og myndighed. Hans børn og hele den yngre (»olympiske«) gudeslegt opregnes, og hertil er endnu føiet en fortegnelse over de gudinder, som forbandt sig med dødelige mænd, og disses børn (v. 881—1022).

§ 13. Under Hesiods navn gik ogsaa to andre genealogiske digte, nemlig *Κατάλογος γυναικῶν* og *Ἅοιαι*. De fortalte om guders forbindelser med dødelige kvinder og de deraf fremgaaende slegter af *heroer*; maaske har »katalogen« dannet en umiddelbar fortsættelse af »theogonien«, hvis to sidste vers i ethvert fald lyder som begyndelse til dette digt. Af *Ἅοιαι* er nogle vers bevaret som indledning til et digt om *Hērākles*'s skjold (*Ἀσπίς Ἡρακλέους*, 480 vers), som dog antages at være adskilligt yngre end Hesiod; det indeholder en fortælling om *Herakles*'s fødsel og om hans kamp med *Kykno*s og *Ares*, samt en udførlig beskrivelse af hans skjold (efterligning af Il. 18, 478 fg.).

§ 14. Fra det 6te og 5te aarhundrede før Kristus nævnes endnu enkelte episke digtere, hvis verker vandt adskillig anseelse; men der er nu lidet eller intet tilbage af dem, og i det hele maa det siges, at den episke pøsi i denne tid døde hen; den blev fortrængt dels af andre digtarter, dels af den historiske fortælling i prosa.

§ 15. I den alexandrinske tid blev der atter skrevet fortællende digte med efterligning af den gamle episke stil; men det var for det meste en lærdoms-digtning uden synderlig poetisk aand. Det betydeligste episke digt fra denne tid er *Ἀργοναυτικά* (i 4 bøger, 5800 vers) af Apollōnios Rhōdios (egentlig fra Alexandria), der levede i den senere halvdel af det 3dje aarhundrede f. Kr. Dette digt er efterlignet af den romerske digter *Valerius Flaccus* («Argonautica» i 8 bøger).

En ganske særegen stilling indtager **Theokritos**, der levede henimod midten af det 3dje aarhundrede, dels i *Syrakusai* (ved Hierons hof, reg. 268—215), dels i *Alexandria* (under Ptolemaios Filadelfos's regjering 283—246). Han optog folke-poesiens emner og tone, og hans digtning fik derved en naturlig friskhed, som ellers var ukjendt i den tids litteratur. — Vi har af Theokrit en samling »*idyller*«, d. e. poetiske smaabilleder*). De bedste og mest karakteristiske af disse digte er »*mimer*« (dialogiske eller monologiske scener i efterligning af den improviserede folkekomedie, som især blomstrede paa Sicilien**), og de fleste af dem er efter sit indhold »*bukoliske*«, d. e. hyrdedigte, som fremstiller karakterer og stemninger fra landlivet, for en stor del i tilslutning til gamle sikeliske hyrdesange og -sagn***). Men blandt Theokrits saakaldte idyller er der ogsaa baade lyriske og episke digte; nogle af disse minder mest om de homeriske hynner (se § 7). I de allerfleste af Theokrits digte er versemaalet det samme som hos Homer, men dialekten *dorisk*, i de episke dog væsentlig *ionisk*, men med anvendelse af endel doriske former, i et par lyriske digte *aiolisk*. (Theokrit er oversat paa dansk af *Maisling*, og i 1884 er der udkommen en god svensk oversættelse af *E. Lagerlöf*.)

*) Eller »smaastykker«. Ordet har altsaa her ikke den snevrere betydning som nu.

***) Fra denne udgik nemlig baade fuldstændige, skrevne komedier (*Epicharmos*, i første halvdel af 5te aarh.), og *μίμναι*, d. e. dramatiske smaastykker eller skisser, som gav billeder af folkets daglige liv; den vigtigste forfatter af saadanne var *Sōfron* (omkring 420), og ham har Theokrit delvis efterlignet.

****) Theokrits bukoliske digtning blev efterlignet af de noget yngre digtere *Biōn* og *Mōsehos*, i den romerske litteratur af *Vergilius* (»*Eclogæ*«), og tillige af andre digtere baade i oldtiden og nyere tid (især i 17de og 18de aarhundrede).

Skole-efterretninger

for 1884—1885.

Skolens lærere.

Af de i forrige aars program opførte lærere fratraadte inden skoleaarets begyndelse: Cand. mag. A. Ræder, lærer ved skolen fra 1878, professor dr. L. Dietrichson, lærer ved skolen fra 1879, og adjunkt Kr. Lassen, lærer ved skolen fra 1882. (Den første fratraadte, fordi han skulde overtage bestyrelsen af en ny skole i Oslo, de to sidste fordi de ikke længer kunde afse tid til at læse her ved skolen.)

Følgende nye lærere er ansatte i aarets løb:

Cand. theol. Nils Krog (f. 1845, afgangsexamen ved Askers seminarium 1866 — »meget duelig«; 3 aar lærer paa Modum, 9 aar lærer ved Tønsberg middelskole; examen artium 1875 haud illaud.; ex. philos. 1877 laudabilis prae ceteris; theologisk embedsexamen 1883 laudabilis).

Stud. philol. Vilhelm Andreas Myhre (f. 1863, ex. artium 1881, dimitteret fra Aars og Voss's skole, laudabilis; ex. philos. 1882 laudabilis; vikarieret 2det halvaar 1883—1884 ved Larviks offentlige skole).

Cand. mag. Hans Ramm Rønneberg (f. 1859, ex. artium 1877, dimitteret fra Aalesunds skole, laudabilis; ex. philos. 1878 laudabilis prae ceteris; sproglig-historisk lærerexamen [gr. 1 og 2] 1884 laudabilis).

Stud. philol. Ole Jacob Skattum (f. 1862; ex. art. 1880, dimitteret fra Aars og Voss's skole, laudabilis prae ceteris; ex. philos. 1881 laudabilis prae ceteris).

Skolens lærere er saaledes for tiden følgende:

Bestyrerne:

1. J. Aars, cand. mag., }
2. P. Voss, cand. mag., } fra skolens oprettelse 1863.
3. S. W. Hofgaard, cand. mag., lærer ved skolen fra 1864, bestyrer fra 1880.

Inspektørerne:

4. Emil Nicolaysen, cand. theol., ansat ved skolen fra august 1873.
5. Th. G. B. Odland, cand. theol., fra august 1874.
6. Ole Johannesen, cand. philos., fra januar 1875.

De øvrige lærere:

7. C. Schollert, seminarist, ansat ved skolen fra august 1864.
8. K. Nicolaysen, kgl. fuldmægtig, }
9. Halfdan Wang, kaptein, } fra august 1865.
10. J. N. Brun, sogneprest, } fra oktbr. 1866.
11. Fr. Hansen, seminarist, }
12. H. Schjøth, adjunkt, } fra august 1867.
13. E. Thorsen, seminarist, } fra august 1873.
14. Bastian Dahl, cand. mag., }
15. H. Lyche, cand. philos., } fra august 1875.
16. Dr. Elling Holst, cand. real, } fra septbr. 1875.
- universitets-stipendiat,
17. H. Petersen, landskabsmaler,
18. V. A. Aubert, cand. mag., } fra januar 1876.
19. Fr. Fredriksen, cand. philos., }
20. O. Kulsberg, cand. philos., } fra august 1876.
21. N. Grøterud, cand. mag., }
22. Jak. Norby, cand. mag., } fra august 1877.
23. A. Aubert, cand. theol., }
24. J. Fr. Wilh. Neuberth, cand. philos., } fra septbr. 1877.
25. M. Ringi, seminarist, } fra oktbr. 1877.
26. O. Gulbrandsen, seminarist, }
27. N. Spjeldnæs, seminarist, } fra august 1878.

28.	B. M. Hall, premierløjtnant,	fra septbr. 1878.
29.	K. O. Brekke, cand. mag.,	} fra august 1879.
30.	Lyder Hermanstorff, cand. mag.,	
31.	N. Chr. Jacobsen, seminarist,	fra mai 1880.
32.	Fr. Grønvold, kgl. fuldmægtig,	fra august 1880.
33.	O. Moe, sogneprest,	fra januar 1881.
34.	A. Andersen, cand. theol.,	} fra august 1881.
35.	H. H. K. Hougen, stud. philol.,	
36.	S. S. Henrichsen, cand. real.,	
37.	C. L. A. Schulerud, cand. real.,	
38.	Olaf Ellefsen, cand. theol.,	} fra august 1882.
39.	N. Jæger, cand. theol.,	
40.	Peter Clausen, turnlærer,	fra august 1883.
41.	Th. Lammers, cand. jur., sang- insruktør,	fra oktbr. 1883.
42.	N. Krog, cand. theol.,	} fra august 1884.
43.	V. Myhre, stud. philol.,	
44.	O. J. Skattum, stud. philol.,	
45.	H. Rønneberg, cand. mag.,	

Lærerinder:

46.	Frøken Thea Jensen . . .	ansat fra august 1874.
47.	Frøken Agnes Holstad . .	» » » 1875.
48.	Frøken Augusta Holstad .	» » septbr. 1875.

Cand. theol. A. Aubert kom ved skoleaarets begyndelse tilbage fra sin i forrige aars program omtalte udenlandsreise. — Cand. mag. V. A. Aubert har havt permission i hele skoleaaret; ligesaa har stud. philol. H. H. K. Hougen havt permission for under et aars ophold i Frankrige og England at fortsætte sine studier. Deres timer har været fordelt paa de øvrige lærere. — Th. Lammers tiltraadte i december en udenlandsreise; under hans fravær har sangundervisningen for gymnasierne været indstillet. — Cand. theol. A. Andersen har af helbredshensyn havt permission fra januar d. a. Hans timer er besørgede af stud. philol. Aarnæs, cand. theol. Houge, stud. philol. Raabe og stud. philol. O. J. Skattum.

Andre vikariater har været besørgede af cand. theol. Boye, stud. philol. Mørland, løjtnant L. Lunde, adjunkt Lassen, løjtnant Seeberg, student Wang og frøken Andersen; endvidere af stud. philol. P. Wettergreen, som derhos gennem hele skoleåret har havt midlertidig ansættelse som lærer i historie i 3 M. a.

Skolens læge er siden 1879 stadsfysikus Bidekap.

- kasserer og sekretær siden 1874 lærer E. Thorsen.
- pedel siden 1865 H. Andresen.

Klasse-inddeling og discipeltal.

I det forløbue aar har følgende klasser været igang:

A. I fællesafdelingen:

1. De 3 forberedelsesklasser (1, 2, 3 F.), hver delt i to parallelklasser (a og b).
2. 1ste til 3dje middelklasse (1, 2, 3 M.), hvoraf 2 M. og 1 M. har været delte hver i tre parallelklasser (a, b, c) og 3 M. i to (a, b)

B. I realafdelingen:

1. 4de—6te middelklasse paa engelsklinjen (4 M. c, 5 M. b E, 5 M. c, 6 M. b E, 6 M. c*).
2. Realgymnasiets 3 klasser (1, 2, 3 R. G.).

C. I latinafdelingen:

1. 4de—6te middelklasse paa latinlinjen (4 M. a, 4 M. b, 5 M. a., 5 M. b L., 6 M. a, 6 M. b L.*).
2. Latingymnasiets 3 klasser (1, 2, 3 L. G.), af disse er 2 L. G. delt i to parallele klasser (a og b).

Discipeltallet i disse 30 klasser var ved skoleaarets begyndelse 776 og er ved programmets udgivelse i mai maa-
ned 773, hvilket gjør i gjennemsnit 26 i hver klasse. Af disse 773 disciple har 636 sit hjem i Kristiania, 35 i andre byer, 94 i landsbygderne og 8 i andre lande.

Fagfordeling.

Omstauende tabeller viser, hvorledes fagene i de forskjellige klasser har været fordelt mellem lærerne; de ved lærernes navn tilføjede tal betegner fagets ugentlige timetal i klassen:

*) Hver af de tre klasser 4—6 M. er delt i tre parallelklasser: 4 M. a, 4 M. b og 5 M. a, 6 M. a hører til latinlinjen; 4 M. c, 5 M. c og 6 M. c til engelsklinjen; 5 M. b og 6 M. b har disciple af begge linjer (med undervisning sammen i de fælles fag).

A. Latin- og real-

	Religion.	Norsk.	Tysk.	Latin.	Græsk.	Fransk.
3 LG.	Brun 2	A Aubert2 Norby (oldn.) 2		Dahl 5 Voss 4	Grøte- rud 7	K. Nico- laysen 2
2 LG.a	Brun 1	O. Moe 2 Norby (oldn.) 2		Hermans- torff 9	Grøte- rud 8	A Aubert3
2 LG.b.	Odland 1	A Aubert2 Rønne- berg (oldn.) 2		Dahl 9	Aars 8	K. Nico- laysen 3
1 LG.	Brun 1	A Aubert3	Aars 2	Dahl 9	Hermans- torff 8	Brekke 3
6 M.a.	Brun 2	Ander- sen 3	Hof- gaard 4	Hof- gaard 8		Brekke 3
6 M.b ^{*)}	Ellefsen 2	Norby 3	Norby 4	Kuls- berg 8		Brekke 3
5 M.a.	Odland 2	Krog 3	E. Nico- laysen 4	Hermans- torff 9		Lyche 2
5 M.b ^{*)}	Krog 2	Krog 3	E. Nico- laysen 4	Grøte- rud 9		Grøte- rud 2
4 M.a.	Ellefsen 2	Ellefsen 4	Lyche 4	Skattum 8		
4 M.b.	Krog 2	Krog 4	Lyche 4	Myhre 8		
				Engelsk.	Tegning.	
3 RG.	Odland 2	Moe 2 Norby (oldn.) 3		E Nico- laysen 5	Holst 1 Petersen 1	Brekke 4
2 RG.	Odland 1	A Aubert2 Norby (oldn.) 2		Brekke 5 E. Nico- laysen 1	Holst 1 Petersen 1	Brekke 3
1 RG.	Ellefsen 1	A Aubert3	Dahl 1	E. Nico- laysen 4	Petersen 2	K. Nico- laysen 4
6 M.b ^{*)}	Ellefsen 2	Norby 3	Norby 5	Brekke 5	Spjeld- næs 2	Brekke 3
6 M.c.	Odland 2	A Aubert3	Voss 5	E. Nico- laysen 5	Spjeld- næs 2	K. Nico- laysen 3
5 M.b ^{*)}	Krog 2	Krog 3	E. Nico- laysen 5	N. Jæger 5	Spjeld- næs 2	Grøte- rud 2
5 M.c.	Odland 2	Fredrik- sen 4	Hof- gaard 6	Hermans- torff 5	Spjeld- næs 2	
4 M.c.	Krog 2	Krog 4	Fredrik- sen 5	Lyche 5	Spjeld- næs 2	

Gymnastik (Clausen): 3 LG., 3 RG., 2 LG. a, b, 2 RG. 2 t.; 1 LG., 1 RG. 2 t.;
(Wang): 6 M. a, b, c 3 timer; 5 M. a, b, c 3 timer; 4 M. a, b, c 3 timer.

*) 6 M. b. og 5 M. b er kombinerede latin- og engelsk-klasser.

afdelingen.

	Historie.	Geografi.	Naturfag.	Mathematik og regning.	Skrivning.
3 LG.	Schjøth 3			Johannesen 4	
2 LG.a.	Grønvold 2			Johannesen 3	
2 LG.b.	Schjøth 2			Johannesen 3	
1 LG.	Dahl 2			Johannesen 2	
6 M. a.	Odland 3	Andersen 2	Schulerud 2	Hall 6	
6 M. b.	Odland 3	Schulerud 2	Schulerud 2	Johannesen 6	
5 M. a.	Odland 2	Andersen 1	Schulerud 3	Schulerud 5	
5 M. b.	Odland 2	Odland 1	Schulerud 3	Hall 5	
4 M. a	Ellefsen 2	Andersen 2	Jacobsen 2	Hall 4 Neuberth 1	Wang 1
4 M. b.	Krog 2	Andersen 2	Jacobsen 2	Hall 4 Neuberth 1	Wang 1
3 RG.	Schjøth 3	Schulerud 1	Henrichsen 5	Holst 5	
2 RG.	Grønvold 2	Schulerud 2	Schulerud 5	Holst 5	
1 RG.	Grønvold 2	Andersen 2	Schulerud 5	Holst 6	
6 M. b.	Odland 3	Schulerud 2	Schulerud 2	Johannesen 6	
6 M. c.	Odland 3	Henrichsen 2	Henrichsen 2	Hall 6	
5 M. b.	Odland 2	Odland 1	Schulerud 3	Hall 6	
5 M. c.	Odland 2	Odland 1	Henrichsen 3	Johannesen 6	
4 M. c.	Krog 2	Andersen 2	Jacobsen 2	Hall 4 Neuberth 1	Wang 1

Sang (Lammers): gymnasiet 3 timer. (Gulbrandsen): 4 M. a, b, c
2 timer.

B. Fælles-

	Religion.	Norsk	Tysk.	Historie.
3 M. a	Hausen 3	Ellefsen 5	Ellefsen 6	Wettergreen 2
3 M. b	Schollert 3	Fredriksen 5	Fredriksen 6	Jacobsen 2
2 M. a	Jacobsen 3	Myhre 5	Myhre 5	Spjeldnæs 2
2 M. b	Krog 3	Fredriksen 5	Fredriksen 5	Jacobsen 2
2 M. c.	Jacobsen 3	Kulsberg 5	Kulsberg 5	Gulbrand- sen 3
1 M. a	Jacobsen 3	Kulsberg 5*)	Kulsberg 5**)	Ringi 3
1 M. b	Spjeldnæs 3	N. Jæger 5*)	N. Jæger 5**)	Krog 3
1 M. c	Ellefsen 3	Schollert 5*)	Schollert 5**)	Ellefsen 3
3 F. a	Aug. Holstad 3	Aug. Holstad 8		Aug. Hol- stad 3
3 F. b	Schollert 3	Schollert 8		Schollert 3
2 F. a	Agn. Holstad 3	Agn. Holstad 9		
2 F. b	Gulbrandsen 3	Gulbrandsen 9		
1 F. a	Jensen 3	Jensen 9		
1 F. b	Hansen 3	Hansen 9		

Gymnastik (Clausen): 3 M. a, b 3 timer, 2 M. a, b, c 3 timer,
1 M. a, b, c 3 timer.

*) I 1ste halvår 10 timer.

***) Kun i 2det halvår.

afdelingen.

	Geografi.	Naturfag.	Regning.	Skrivning.	Tegning.
3 M. a	Andersen 2	Jacob- sen 2	Spjeldnæs 5	Wang 2	Spjeld- næs 2
3 M. b	Neuberth 2	Jacob- sen 2	Neuberth 5	Wang 2	Spjeld- næs 2
2 M. a	Andersen 2	Jacob- sen 1	Neuberth 5	Wang 2	Spjeld- næs 2
2 M. b	Neuberth 2	Jacob- sen 1	Thorsen 4	Thorsen 2	Spjeld- næs 2
2 M. c	Neuberth 2	Jacob- sen 1	Neuberth 4	Wang 2	Spjeld- næs 2
1 M. a	Gulbrandsen 3		Jacobsen 4	Ringi 3	
1 M. b	Hansen 3		Neuberth 4	Wang 3	
1 M. c	Skattum 3		Wang 4	Wang 3	
3 F. a	Aug. Holstad 3		Aug. Hol- stad 4	Aug. Hol- stad 3	
3 F. b	Schollert 3		Neuberth 4	Thorsen 3	
2 F. a	Agn. Holstad 3		Agn. Hol- stad 5	Agn. Hol- stad 4	
2 F. b	Gulbrandsen 3		Thorsen 5	Gulbrand- sen 4	
1 F. a			Jensen 6	Jensen 6	
1 F. b			Hansen 6	Hansen 6	

Sang (Gulbrandsen): 3 M. a, b 2 timer; 2 M. a, b, c 1 time; 1 M. a, b og c 1 time.

Undervisningen

har i det forløbne skoleaar i det væsentlige gaaet frem paa samme maade som ifjor, saaledes som den her følgende oversigt viser:

I. Forberedelsesskolen*).

1ste forberedelsesklasse.

Religion (3 t. ugentlig). Det vigtigste af 1ste Mosebog og af Jesu levnet er fortalt og gjengivet. Nogle lette salmevers.

Norsk (9 t.). Gjennem skrive-læsemetoden har børnene lært sammenhængende læsning af latinsk og norsk tryk samt at skrive latinsk skrift. Eriksen og Paulsens læsebog, 1ste del. Gjenfortælling af en del eventyr; nogle lette vers er lært udenad. Afskrivning efter læsebogen.

Regning (6 t.). Øvelse i læsning og skrivning af tallene indtil hundrederne; addition (tildels ogsaa subtraktion) ved rækketælling dels paa tavlen, dels som hovedregning. Praktiske eksempler.

Skrivning (6 t.). De smaa og store bogstaver efter opskrift paa vægtavlen, først paa dobbeltlinjeret tavle, senere i dobbeltlinjeret skrivebog.

2den forberedelsesklasse.

Religion (3 t. ugentlig). Det vigtigste af bibelhistorien, fortælling og gjenfortælling. Nogle lette salmevers.

Norsk (9 t.). Eriksen og Paulsens læsebog, 2den dels 1ste afdeling. Samtale om det læste og gjen-

---

*) Det ugentlige timetal er for forberedelsesskolens klasser sat til 24. Herved er dog at merke, at der i disse klasser hver dag fragaar ialt henimod en time til frikvarterer (leg paa guardspladsen), samt at 1ste klasse i de første uger af skoleaaret, som her begynder 1ste september, kun er paa skolen 3 timer daglig (10—1).

givelse af dets indhold. Nogle smaadigte lært udenad; enkelte sange. Til hver dag et par linjer til afskrivning efter bog med betegnet stavelsesdeling (i de første maaneder kun paa skolen, siden hjemme). I den ene af parallelklasserne er i 2det halvaar 1 time ugentlig anvendt til øvelser i diktat.

Geografi (3 t.). De vigtigste geografiske begreber, jordens skikkelse, bevægelse o. s. v. (med benyttelse af globus); en kort oversigt over Europa, Norge og Sverige noget fuldstændigere, efter kart.

Regning (5 t.). Øvelse i læsning og skrivning af tal samt addition og subtraktion fortsat, ogsaa med større tal. Multiplikation med ensifret multiplikator.

Skrivning (4 t.). Sandbergs forskrifter 1ste bog; taktskrivning.

3dje forberedelsesklasse.

Religion (3 t. ugentlig). Af Vogts mindste bibel-historie det gamle testamente; de tre første parter af katekismen uden Luthers forklaringer. Nogle salmer.

Norsk (8 t.). Eriksen og Paulsens læsebog, 2den dels 2den afdeling. Samtale om det læste og gjengivelse af dets indhold. Udenadlæsning af vers som i 2den klasse. Afskrivning efter bog; i sidste halvaar to gange ugentlig diktat (forbundet med gennemgaaelse af de vigtigste ordklasser).

Historie (3 t.). Fortællinger af Norges ældste historie, omtrent til Harald haardraades død. Det vigtigste af gudesagnene er medtaget.

Geografi (3 t.). Fuldstændigere gennemgaaelse af det for 2den klasse opførte pensum.

Regning (4 t.). De fire regningsarter i ubenævnte tal.

Skrivning (3 t.). Sandbergs forskrifter 2den bog; taktskrivning.

II. Middelskolen.

1ste middelklasse.

Religion (3 timer egentlig). Det nye testamente efter Vogts mindste bibelhistorie. Repeteret katekismens tre første parter (med Luthers forklaringer); desuden læst »bømer«. Enkelte bibelsprog og salmer.

Norsk (10 t. i 1ste halvaar, 5 t. i 2det). Øvelser i læsning, i regelen efter forberedelse hjemme. Eriksen og Paulsens læsebog, 2den dels 3dje afdeling. Enkelte af digtene er lært udenad. Begyndelsesgrundene af grammatikken under benyttelse af Jensens eksempelsamling (indtil § 18), af Hofgaards norske grammatik indledningen (§§ 1—23) og § 71, 73, 76—80 (af afsnittet om verberne). Øvelser i diktat, i første halvaar 2 gange om ugen, i andet halvaar dels 1, dels 2 gange om ugen; skilletegnene dikteres endnu af læreren. Af Aars's retskrivningsregler er gennemgaaet §§ 1—6, 48—49, 10, 15—24, 27.

Tysk (5 t. i 2det halvaar). Lassens læsebog (2den udgave) til og med s. 29; 2 gange om ugen dels diktat, dels skriftlige grammatiske øvelser, navnlig i verbernes og substantivernes bøjning.

Historie (3 t.). Fortællinger af Norges historie fra Harald Haardraades død til Kalmar-unionen. I 2det halvaar Eriksens lille verdenshistorie til middelalderen.

Geografi (3 t.). Erslevs »Almindelig geografi« med undtagelse af indledningen. Øvelser i karttegning.

Regning (4 t.). I de første maaneder af skoleaaret fortsat med øvelser i de fire regningsarter med ensbenævnte tal, senere gennemgaaet de fire regningsarter med uensbenævnte tal. Johannesens regnebog I.

Skrivning (2 t.). Sandbergs forskrifter 2den og 3dje bog. Taktskrivning.

Sang (1 t.). Øvelser i enstemmig sang.

2den middelklasse.

Religion (3 timer ugentlig). Vogts bibelhistorie for borgerskoler indtil Ruths bog; i forbindelse hermed læsning i bibelen. Katekismens fem parter læst tilende og repeteret. Fra kirkeaarets begyndelse er i hver uge gennemgaaet evangeliet for følgende søndag (og festdage). Enkelte salmer lært udenad.

Norsk (5 t.). Læsning, i regelen efter forberedelse hjemme: Eriksen og Paulsens læsebog, 3dje del (det udvalgt, som i fortalen til de senere udgaver er opført for denne klasse). Enkelte digte er lært udenad. Af Hofgaards norske grammatik er læst formlæren med forbigaelse af anmerkninger og §§ 30—39 og 99—103; af sætningslæren §§ 111, 143—147, 151, 153—161, 167—169, ligeledes med forbigaelse af anmerkningerne. Analyse dels efter Jensens eksempelsamling, dels af stykker i læsebogen. De vigtigste regler af Aars's retskrivningsregler; ved diktat er i 2det halvaar brugen af komma, semikolon, anførselstegn og spørgsmaalstegn gennemgaaet.

Tysk (5 t.). Lassens læsebog (2den udgave); efter en hurtig repetition af de første 29 sider er læst videre til s. 50, fremdeles af »øvelsesstykker ved repetitionen af formlæren« s. 51—57; læsestykker, 1ste afdeling, s. 60—84 og 2den afdeling til s. 100. Efter Hofgaards tyske grammatik substantivernes deklination §§ 15—44. Skriftlig: dels diktat, dels øvelser i at konjugere og deklinere; i de sidste fire maaneder som hjemmearbejde oversættelse af lette norske eksempler.

Historie (2 t.). Eriksens lille verdenshistorie fra middelalderen og ud; repetition af hele bogen.

Geografi (2 t.). En kort indledning til geografien (tildels i tilslutning til de første blade af Erslevs »Almindelig geografi«); af Geelmuydens geografi for middelskolen den skandinaviske halvøes fysiske og politiske geografi. Karttegning.

Naturhistorie (1 t.). Pattedyrene og fuglene indtil vadefuglene efter Sørensens »Dyreriget og planteriget

naturhistorie i kort udtog« (s. 17—61); de nødvendige oplysninger om det menneskelige legeme er meddelt mundtlig.

Regning (4 t.). Repetition af det i 1 M. gennemgaaede, opgaver efter Johannesens regnebog, I, s. 55—81. Addition, subtraktion og multiplikation i almindelig brøk; Johannesens regnebog II.

Tegning (2 t.). Rette linjer, vinkler og kors; dernæst kvadrater, rektangler, romber, trekanter, sekskanter og ottekanter med afledede retlinjede figurer; lette border; femkanten og cirkelen.

Skrivning (2 t.). Sandbergs forskrifter, 3dje bog, samt øvelser efter opskrift paa tavlen.

Sang (1 t.). Note-øvelser. En- og flerstemmige sange og salmer.

3dje middelklasse.

Religion (3 timer egentlig). Vogts bibelhistorie for borgerskoler fra dommernes bog til det nye testamente; i forbindelse hermed læsning i bibelen. Repetition af katekismens fem parter; en større del af »Sentenser af Guds ord«, navnlig de, som er optagne i Pontoppidans forklaring; stykker af hustavlen samt enkelte salmer.

Norsk (5 t.). Læsning efter Eriksen og Paulsens læsebog, 3dje del (i det væsentlige det udvalg, som i fortalen til de senere udgaver er opført for denne klasse). Af Hofgaard's norske grammatik §§ 112—142 og 162—166; derhos repetition af det tidligere læste; analyse efter Jensens eksempelsamling og stykker af læsebogen. Aars's retskrivningsregler i sammenhæng (med forbigaelse af vanskeligere anmerkninger). Alle skilletegn indøvede. Diktat 1 gang om ugen; i sidste halvaar øvelser i mundtlig og (afvekslende med diktaten) skriftlig gjenfortælling.

Tysk (6 t.). Lassens læsebog tilende. Af Pauss og Lassens læsebog omtrent 60 sider. Mundtlige og skriftlige øvelser i oversættelse fra norsk til tysk dels efter Lassens læsebog s. 51—59, dels efter Knudsens stil-øvelser (til »hjælpeverberne haben og sein“, med forbigaelse af afsnittet om tidsbestemmelse ved præpositioner).

Voss's tyske deklinationer repeterede (fremdeles med forbi-gaaelse af egennavnes bøining). Af Hofgaard's tyske grammatik er gennemgaaet afsnittet om verbernes bøining.

Historie (2 t.). Nissens »Verdenshistoriens vigtigste begivenheder« til middelalderen. Eriksens Norges, Sveriges og Danmarks historie til Kalmarunionen.

Geografi (2 t.). Geelmuydens geografi for middel-skolen fra Danmark til Italien.

Naturhistorie (2 t.). Indledning til botaniken efter Sørensens »Dyrerigets og planterigets naturhistorie i kort udtog«; forevisning og beskrivelse af levende planter i forbindelse med øvelser i at anvende Sørensens »Norsk flora«. I vintermaanederne efter samme lærebog vade-fuglene, krybdyrene, fiskene og lededyrene (s. 61—114).

Regning (5 t.). Alle fire regningsarter i almindelig brøk. Decimalbrøk. Johannesens regnebog II.

Tegning (2 t.). Figurer afledede af cirkelen, som simple rosetter; ellipser, ovaler, spiraler og deraf afledede lette ornamenter, afvekslende med repetition af retlinjede figurer.

Skrivning (2 t.). Sandbergs forskrifter 4de bog. Begyndt med øvelser i »tysk« skrift.

Sang (2 t.). Som i 2den middelklasse.

4de middelklasse.

Religion (2 timer ugentlig). Af Vogts bibelhistorie for borgerskoler det nye testamente indtil palmesøndag; i forbindelse hermed læsning af tilsvarende dele af evangelierne. Pontoppidans »forklaring« (Sverdrups udgave), 1ste part.

Norsk (4 t.). Læsning efter Eriksen og Paulsens læsebog, 3dje del, idet hovedvekten er lagt paa stykker af den nyere norske litteratur. Af læsebogens »korte oplysninger om forfatterne« er lært det, som meddeles om Welhaven, Wergeland, R. Keyser, A. Munch, P. Chr. Asbjørnsen, Jørgen Moe, Bjørnstjerne Bjørnson, Henrik Ibsen og Jonas Lie. Enkelte digte er lært udenad. Af Hofgaard's

norske grammatik er formlæren læst i sammenhæng og afsnittet om »hovedsætninger og bisætninger« repeteret. Et skriftligt arbejde om ugen: gjenfortælling; omskrivning af digte; lette fortællinger og skildringer; af og til diktat. Gjenfortælling er ogsaa anvendt som mundtlig øvelse.

Tysk (paa latinlinjen 4 t., paa engelsklinjen 5 t.). Af Pauss og Lassens tyske læsebog: paa latinlinjen omtr. 50 sider, paa engelsklinjen noget mere. Formlæren repeteret efter Voss's tyske deklinationer og Løkkes mindre grammatik; af syntaksen til genitiv; tilsvarende stykker af Knudsens tyske stiløvelser; en skolestil hver uge.

Latin (8 t. paa latinlinjen). Af Schreiners grammatik det vigtigste af formlæren; Andersens læsebog Iste afdeling og af 2den afdeling I (stedsbestemmelser), II (participium), III (gerundium og passivt verbaladjektiv), dog med forbigaaelse af enkelte eksempler, især i afsnittet om de afvigende verber; fremdeles udvalgte eksempler af de følgende stykker om hovedsætninger samt om substantiviske og adjektiviske bisætninger. De vigtigste syntaktiske regler er meddelt mundtlig under læsningen og tildels dikteret eleverne i en liden anmerkningsbog. Stil 2 gange ugentlig, i regelen paa skolen.

Engelsk (5 t. paa engelsklinjen). Ross's lærebog i engelsk, 1ste del (med forbigaaelse af nogle faa stykker); skriftlige øvelser efter læsebogen.

Historie (2 t.). Nissens verdenshistorie fra middelalderen indtil Ludvig den 14des død. Eriksens Norges, Sveriges og Danmarks historie til enevoldsmagtens indførelse (i en af parallelklasserne noget mindre).

Geografi (2 t.). Geelmuydens geografi for middelskolen fra Italien til Afrika.

Naturhistorie (2 t.). Sørensens »Dyrerigets og planterigets naturhistorie i kort udtog«: Zoologien læst ud (s. 115—128 og s. 1—16); af botaniken repeteret planternes ydre bygning (s. 130—143); de vigtigste plantefamilier (s. 151—188); forevisning og beskrivelse af levende planter i forbindelse med øvelser i at anvende Sørensens »Norsk flora«.

Mathematik (4 t.). Af Bonneviés arithmetik og algebra de to første bøger. Af Bonneviés geometri 1ste bog til parallelle linjer.

Regning (1 t.). Repetition af almindelig brøk og decimalbrøk; enkelt reguladetri; begyndt paa sammensat reguladetri; Johannesens regnebog III.

Tegning (2 t. paa engelsklinjen). Lette fladeornamenter saasom rosetter, bladformer, lotos, spiraler o. l.

Skrivning (1 t.). Sandbergs forskrifter 4de bog. Øvelser i »tysk« skrift.

Sang (2 t.). Som i 2den middelklasse.

5te middelklasse.

Religion (2 t.). Vogts bibelhistorie for borgerskoler fra »palmesøndag« og ud; bibellæsning som i 4de middelklasse. Af »forklaringen« (Sverdrups udgave) 2den part.

Norsk (3 t.). Læsning efter Eriksen og Paulsens læsebog, 3dje del, og efter Eriksens »Udvalg af danske og norske forfattere«, 1ste del (stykker af Petter Dass og en komedie af Holberg). Enkelte digte lært udenad. Om de vigtigste af de læste forfattere er dels lært, hvad der meddeles i læse bogens »Oplysninger om forfatterne«, dels har man paa skolen læst enkelte afsnit af Eriksens »Dansk og norsk litteraturhistorie til skolebrug«, navnlig om den nyere norske litteratur. Af Hofgaard's norske grammatik sætningslæren i sammenhæng. En stil hveranden uge: fortællinger; skildringer og beskrivelser; sammendrag og bearbejdelser. Eksempler paa opgaver, der har været givne i de tre parallelklasser: Et par dage af mine sommerferier. — Den, som ikke vil høre, maa føle. — Hvorledes jeg narrede en ven april og siden selv blev narret af ham. — Et besøg hos en fattig familie. — Moderkjærlighed. — En bog fortæller sin historie. — En vildfarende reisendes eventyr. — Hvad jeg vilde gjøre, hvis jeg var rig. — En eftermiddag paa skøitebanen. — Tomme vogne ramler mest. — Den, som vil have kjernen, maa knække nødden. — I nød prøver man venner. — Hvem er mest at beklage,

den døve eller den blinde? Mundtlige foredrag af disciplene over selvvalgte emner.

Tysk (4 t. paa latinlinjen, 5 t. paa engelsklinjen). Af Pauss og Lassens tyske læsebog omtrent 70 sider; af Løkkes mindre grammatik syntaksen tilende; tilsvarende stykker af Knudsens stiløvelser mundtlig. Hver uge en skolestil (dels efter de sammenhængende stykker i Knudsens stiløvelser, dels efter særlig udarbejdede opgaver); nogle hjemmestile.

Latin (9 t. paa latinlinjen). Af Voss's udvalg af latinske klassikere: 3 feltherrer af Cornelius Nepos (Miltiades, Aristides, Themistokles); de fleste »historiske fortællinger, anekdoter, betragtninger«; Phædri fabler; omtr. 20 kapitler af 1ste bog af Cæsar de bello Gallico. — Af Schreiners latinske grammatik formlæren noget fuldstændigere og af syntaksen det vigtigste af kasuslæren; de vigtigste hovedstykker af sætningelæren er indøvede under forfatterlæsning og stilskrivning. En stil paa skolen hver uge (i to timer) efter Johanssens stiløvelser.

Engelsk (5 t. paa engelsklinjen). Af Løkkes læsebog for mellemlasserne omtr. 60 sider, formlæren repeteret efter Løkkes grammatik; af syntaksen læst det vigtigste; mundtlig tilsvarende stykker af Knudsen og Løkkes stiløvelser til pronomenerne; hver uge en skolestil (i to sammenhængende timer).

Fransk (2 t.). Af Knudsen og Wallems læsebog omtrent 20 sider; af Knudsens grammatik hovedreglerne af formlæren indtil de uregelmæssige verber; hyppige retroversionsøvelser. (I en af parallelklasserne er der i dette skoleaar ikke læst fransk, men de to timer er anvendte dels til tysk, dels til norsk.)

Historie (2 t.). Nissens verdenshistorie og Eriksens Norges, Sveriges og Danmarks historie til ende.

Geografi (1 t.). Af Geelmuydens geografi for middelskolen Afrika, Amerika, Australien.

Naturfag (3 t.). Christies fysik for middelskolen til »Om ligevegt og bevægelse«. Mineralogi (efter Høyers udkast).

Mathematik og regning (5 t. paa latinlinjen, 6 t. paa engelsklinjen). Af Bonneviés arithmetik og algebra 3dje og 4de bog med undtagelse af læren om logaritmer; ligninger af 1ste grad. Bonneviés geometri 1ste bog ud og 2den, 3dje og 4de bog. Procent- og rentesregning, Johannesens regnebog III.

Tegning (2 t. paa engelsklinjen). Fladeornamenter især efter antiken. Projektionstegning 1 time ugentlig i sidste halvaar.

6te middelklasse.

Religion (2 timer ugentlig). Forklaringen læst ud og repeteret, bibelhistorien repeteret.

Norsk (3 t.). Læsning dels efter Eriksen og Paulsens læsebog, 3dje del, dels efter Eriksens »Udvalg af norske og danske forfattere«, 1ste del. Enkelte digte lært udenad. Læsebogens »Oplysninger om forfatterne« er lært om følgende: Ivar Aasen, Ashjørnsen, Baggesen, Bjerregaard, Bjørnson, Brun, Petter Dass, Ewald, Claus Frimann, Grundtvig, Maurits Hansen, Holberg, Ibsen, Ingemann, Landstad, Jonas Lie, Jørgen Moe, A. Munch, Oehlenschläger, Edvard Storm, Welhaven, Wergeland, Wessel, Vinje, Zetlitz; til supplerings er benyttet Eriksens litteraturhistorie, af hvilken nogle afsnit er læst paa skolen. Det væsentligste om digtarterne er gennemgaaet efter Norbys »digtarterne«. Af Aars og Eriksens svenske læsestykker er læst omtr. 50 sider. Af Hofgaard's grammatik »Om vers og versemaal«. En stil hveranden uge: fortællinger, skildringer og beskrivelser; sammendrag og bearbejdelser; opgaver af historien, geografien og naturhistorien; tildels ogsaa øvelser i diktat. Af opgaver, der har været givne i de tre parallelklasser, nævnes følgende: I by og paa land. — En sommeraften paa vandet. — Hvor jeg helst vilde reise. — Havet ved Norges kyster. — Før, under og efter et uveir. — Skoleguttens fristunder. — Kan vi ogsaa glæde os til vinteren? — En sammenligning mellem Norge og England. — Fugleliv om vinteren. — Kristianiataagen. — Glommen. — Naboens have. — Kristiania omegn.

Tysk (4 t. paa latinlinjen, 5 t. paa engelsklinjen). Løkkes mindre grammatik repeteret; stil hver uge paa skolen i to sammenhængende timer, dels efter Knudsens tyske stiløvelser, dels efter særlig udarbejdede opgaver. Læsning efter Pauss og Lassens læsebog, tildels ex tempore.

Latin (8 t. paa latinlinjen). 1ste bog af Cæsar de bello Gallico ud; Cicero in Catilinam I & III. Repetition af det hele pensum til middelskole-eksamen. Efter Schreiners grammatik er det forhen læste repeteret og enkelte dele af sætningslæren er medtaget; derhos er Gjør og Johanssens schema for moduslæren i latin gennemgaaet. Hver uge en sammenhængende stil paa skolen (i to timer), dels efter Johanssens stiløvelser, dels efter opgaver, der er udarbejdede for klassen; ved siden deraf ogsaa hjemmestile.

Engelsk (5 t. paa engelsklinjen). Læsning efter Løkkes læsebog for mellemklasserne, tildels ex tempore, i andet halvaar efter Marryat: Settlers in Canada (70 s.). Løkkes grammatik læst ud og repeteret; tildels tilsvarende eksempler af Knudsen og Løkkes stiløvelser. I den ene parallelklasse hver uge en kort hjemmestil og en stil paa skolen; i den anden hver uge en skolestil i to sammenhængende timer.

Fransk (3 t.). Af Knudsen og Wallems læsebog omtrent 50 sider. Repetition (ogsaa af det i 5te middelklasse læste pensum). Af Knudsens grammatik formlæren læst ud og repeteret, og i to af parallelklasserne er læst af syntaksen om participier og ordstilling.

Historie (3 t.). Repetition af Nissens verdenshistorie og Eriksens Norges, Sveriges og Danmarks historie.

Geografi (2 t.). Af Geelmuydens geografi for middelskolen indledningen og repetition af det hele pensum.

Naturfag (2 t.). Om planternes indre bygning. Repetition af fysik, zoologi, botanik og mineralogi.

Mathematik og regning (6 t.). Øvelser i praktisk regning; Johannesens regnebog III. Logarithmer. Af Bonnevis geometri 5te og 6te bog. Repetition af det hele pensum.

Tegning (2 t. paa engelsklinjen). Som i 5te middelklasse.

III. Gymnasierne.

Latingymnasiet.

1ste klasse (1 L. G.).

Religion (1 time ugentlig). Nissens kirkehistorie til schweizer-reformationen.

Norsk (3 t.). Af Eriksens Udvalg af norske og danske forfattere, 1ste og 2den del, udvalgte stykker, af 2den del især prosa Eriksens litteraturhistorie fra begyndelsen til side 115 (Oehlenschlägers død). Stil hver tredje uge; eksempler paa opgaver: Østland og vestland: a) naturen. — Østland og vestland: b) livet. — Barfrost. — Fodturlivet. — Middagstiden paa Karl Johans gade. — Ved kysten. — I julebagningen. — For skiidrætten. — Stjernehimlen. Mundtligt foredrag over selvvalgte emner 1 gang i skoleaaret af hver discipel.

Tysk (2 t.). Schillers Wilhelm Tell og Maria Stuart.

Latin (9 t.). Cicero *de imperio Cn. Pompeii, pro Archia poeta, Cato major* c. I—XII. Sallust *Jugurtha*, c. 1—70. Terents *Andria*. Ovid: *Metamorphoses*, 500 v. Ex tempore: Cicero *in Catilinam II* og *IV*. Af Schreiners grammatik: lydlære, orddannelseslære, metrik, udvalgte paragrafer af syntaksen. Hver anden uge en hjemmestil og hver anden en skolestil (uden hjælpemidler). Dorphs mytologi og Weisses oldtidens geografi.

Græsk (8 t.). Efter Curtius's grammatik det væsentlige af den attiske formlære. Tilsvarende stykker af Schenkls elementarbog. En time ugentlig stil paa skolen efter samme bog. Af Xenofons *Anabasis* 2den bog og 3dje bog kap. 1—3; (indholdet af 1ste bog meddelt i uddrag).

Fransk (3 t.). Knudsen og Wallems læsebog 1ste del tilende, af 2den del 80 sider. Knudsens grammatik (formlære og syntaks). Mundtlige og skriftlige øvelser i oversættelse fra norsk til fransk efter Wallems stiløvelser.

Historie (2 t.). Thriges mindre lærebog i den gamle historie indtil keiserdømmet.

Mathematik (2 t.). Dr. O. J. Brochs arithmetik 1ste, 2den og 3dje bog.

2den klasse (2 L. G.).

Religion (1 t.). Nissens kirkehistorie tilende. I 2det halvaar Johannes' evangelium paa græsk, kap. 1—5 (med J. N. Bruns forklaring).

Norsk (4 t.). I 2 LG a er læst (som kursorisk læsning): Slutningen af Synnøve Solbakken (fra 7de kap.); En glad gut; Fiskerjenten; De unges forbund. I 2 LG b: Eriksens udvalg 2den del: alle digte af Grundtvig; prosastykker af Wergeland; Jan van Huysums blomsterstykke. Eriksen dansk og norsk litteraturhistorie fra Ewald tilende. Stil hver tredje uge; opgaver: Om »Aslak« i Bjørnsons Synnøve. — Hvad er det, som gjør et folk til et kulturfolk? — Alexander og Diogenes. — St. Hanshaugen. — Roms verdensherredømme gennem tiderne. — Dulce et decorum est pro patria mori. — Fornuftig og ufornuftig godgjørenhed. — Holbergs hensigt med sin Jean de France. — Tid er penge. — Let sind og letsind. — Hvad er dine tanker om ærgjerrigheden? — Mare et separat et conjungit. — Alexander den stores verdenshistoriske betydning. — Om aarsagerne til lediggang. — Verbunden werden auch die Schwachen mächtig.

To timer egentlig er anvendt til **oldnorsk**, hvori er gennemgaaet det vigtigste af formlæren efter Nygaard's grammatik samt omtr. 30 sider af samme forfatters læsebog.

Latin (9 t.). Cicero *Cato maior*. Vergil *Aenæs* VII—VIII, Livius XXIV—XXV. Ex tempore i 2 LG a omtrent en tredjedel af Sallusts *Jugurtha*, i 2 LG b Ciceros 4de tale mod *Catilina*. Schreiners grammatik fra § 408 tilende. Et skriftligt arbeide om ugen (vekselvis hjemme og paa skolen), i 1ste halvaar stil, i 2det dels stil, dels oversættelse.

Græsk (8 t.). Xenofons *Anabasis* 3dje bog kap. 3—5. Herodot 8de bog c. 40—42, 49—103, 107—110, 113—120. Homer *Iliadens* 1ste og 2den bog til v. 483, 5te bog 319—448, 499—532, 699—909, samt 6te bog. Af grammatik er gennemgaaet det vigtigste af syntaksen (moduslæren efter Aars og Grøteruds oversigt, det øvrige efter Curtius). Stil en gang ugentlig i 1ste halvjaar.

Fransk (3 t.). Indledningen til Riemann og Benoist's udgave af Livius (Notice sur Tite-Live). Knudsen og Wallems læsebog, 2den del, omtrent 80 sider. Af Knudsens grammatik syntaksen. Stiløvelser dels mundtlig, dels skriftlig, efter Wallem.

Historie (2 t.). Den gamle historie tilende. Frankriges historie til revolutionen (med benyttelse af L. Kr. Daa's lærebog i verdenshistorie).

Mathematik (3 t.). Arithmetiken tilende. Plantrigonometri indtil skjævvinklede trianglers opløsning (C. M. Guldbergs lærebog). Stadig skriftlige opgaver, dels paa skolen, dels som hjemmearbejde.

3dje klasse (3 L. G.).

Religion (2 t.). Johannes' evangelium tilende. Kirkehistorien repeteret.

Norsk (4 t.). Holberg Den politiske kandestøber. Wessel Kjærlighed uden strømper. Eriksens litteraturhistorie. Stil hver tredje uge; opgaver: Mens sana in corpore sano. — Østland og vestland. — Roms verdensherredømme gennem tiderne. — Hvad var Holbergs hensigt med sin Jean de France? — Hvad er dine tanker om ærgjerrigheden (moralsk bedømt). — Er krig et ubetinget onde for et folk? — Fodturlivet. — Festina lente. — Holberg og Ewald.

To timer ugentlig er anvendt til **oldnorsk**: Nygaards grammatik tilende; henved 70 sider af sammes læsebog. Det hele for ex. art. bestemte pensum repeteret.

Latin: Omtrent 900 vers af Horats's oder (med nøiagtig gennemgaaelse af versemaalene og omtrent 500 vers af hans breve. Af Cicero det tilbagestaaende pensum af brevene. Quinctilian 10de bog, c. I—II. Omtrent 1 time ugentlig er anvendt til kursorisk læsning, dels af udvalgte stykker af Henrichsens eller Nygaards samling af oversættelser, dels af *Dialogus de oratoribus* (omtrent halvdelen) Schreiners vokabularium. Af latinske oversættelser som før 2 hver uge (i ca. 5 uger af første halvaar blev oversættelsestimerne anvendte til kursorisk læsning af Tacitus *Germania*). Repetition af det hele artiums-pensum. Antikviteter efter Thomsens lærebog. Grammatiken repeteret fuldstændig. Kort oversigt over litteraturhistorien.

Græsk (7 t.). Læst og repeteret *Odysseus* 6te bog, *Iliadens* 1ste og 2den bog samt Platons *Apologia Socratis*. Desuden repeteret de tidligere læste bøger af Homer, Herodot og Xenofon. (Indholdet af de bøger af Homer, som ikke er læst i grundsproget, er meddelt i uddrag, større partier ogsaa læst i Wilsters oversættelse. Ligesaa er forelæst oversættelse af forskjellige stykker af Platon). Christensen Det græske statsliv i oldtiden. Litteraturhistorie (dikteret en kort oversigt, suppleret mundtlig). Grammatiken repeteret (modulæren efter Aars og Grøteruds oversigt).

Fransk (2 t.). Knudsen og Wallem's Udvalg af nyere franske forfattere, I. Nogle stykker af Daudets *Contes du Lundi*. Sieks grammatik repeteret

Historie (3 t.). Frankriges historie tilende. Nordens historie (Eriksens lærebog fuldstændig). Repetition af det hele pensum.

Mathematik (3 t.). Trigonometrien fra skjævvinklede triangler's opløsning. C. M. Guldbergs stereometri indtil »sferisk geometri«. Repetition. Skriftlige opgaver.

Realgymnasiet.

1ste klasse (1 R. G.).

Religion (1 time ugentlig). Nissens kirkehistorie til Schweizer-reformationen.

Norsk (3 t.). Omtrent som 1 L. G.

Tysk (1 t.). Schillers Maria Stuart.

Engelsk (4 t., hvoraf 1 t. stilskrivning). Af Løkkes Engelske forfattere i udvalg s. 345—420 (o: Macaulay, Stanhope, Lytton, Dickens med biografier). Efter Løkkes grammatik hele formlæren og syntaksen til de ubestemte pronomener § 122—174. Hver uge en skolestil efter Løkkes og Knudsens stiløvelser, 2den samling. J. Lunds engelske ordsamling, s. 1—28.

Fransk (4 t.). Knudsens og Wallems læsebog, 1ste del, s. 55 og ud; af 2den del 80 sider. Wallems stiløvelser til s 19 pronomenerne; af Knudsens grammatik repeteret formlæren.

Historie (2t). Thriges mindre lærebog i den gamle historie indtil keiserdømmet.

Geografi (2 t.). Gundersens lærebog i politisk geografi og det vigtigste af afsnittet om ethnografi. Repetition saalangt tiden rækker.

Naturfag (5 t.). Lützens lærebog i zoologi, nr. 2, hvirveldyrene. Efter Sørensens planterigets naturhistorie planternes ydre bygning og inddeling; beskrivelse og bestemmelse af planter. Af Schiøtz's lærebog i fysik mekanikens 1ste og 2det afsnit. Hjortdahls kemi indtil aluminium.

Mathematik (6 t.). Dr. O. J. Brochs aritmetik (med forbigaelse af kjedebrøk og ubestemte ligninger) samt Dr. E. Holsts bemærkninger til samme. Jul. Petersens lærebog i den elementære plangeometri. Stadig skriftlige opgaver.

Tegning (2 t.). Ornamentter efter forlæggerblade samt perspektivisk tegning (stereometriske legemer).

2den klasse (2 R. G.).

Religion (1 time ugentlig). Nissens kirkehistorie tilende. I 2det halvaar Johannes' evangelium, kap. 1—5 (med J. N. Bruns forklaring).

Norsk (4 t.). Stykker af Eriksens Udvalg af norske og danske forfattere, 2den del (læsebogens 5te del). Bjørnsøns Arnljot Gelline. Endel af Asbjørnsens og Moes folkeeventyr. Eriksens litteraturhistorie fra Oehlen-schläger. Stil dels hver anden, dels hver tredje uge; opgaver: Med hvilken ret kan man sige, at de legemlige øvelser tilsidesættes i vor opdragelse? — Østland og vestland. — Holbergs mening med sin Jean de France. — Alexander og Diogenes. — Gjør rede for, efter hvilken plan du udarbejder dine norske stile. — For ski-idrætten. — Spaniens storhed og forfald. — Tid er penge.

To timer ugentlig er anvendt til **oldnorsk**, hvori er gennemgaaet det vigtigste af formlæren efter Nygaard's grammatik samt henved 35 sider af samme forfatters læsebog.

Engelsk (6 t.). Af Løkkes Engelske forfattere i udvalg stykkerne af Gibbon, det meste af Hume, Scott og en del af Byron, samt de tilsvarende biografier (ialt henved 110 sider). Ex tempore Dickens Sketches, Løkkes udgave, 50 sider, og af Sommerfelt Nyere engelske forfattere 80 sider. Af Løkkes grammatik konjunktionslæren, repeteret formlæren. I første halvaar en skolestil hver uge i 2 sammenhængende timer, i andet halvaar hver uge en hjemmestil og en skolestil (i en time). Knudsens og Løkkes stiløvelser II og Schrams stiløvelser. Efter Knudsen og Løkkes stiløvelser I gennemgaaet synonymmer. J. Lunds engelske ordsamling.

Fransk 3 t.). Knudsen og Wallems læsebog II, s. 30—135; ex tempore s. 161—173, 306—322. Knudsens grammatik fra s. 53 ud samt repeteret en del af formlæren. Stiløvelser (mundtlig) 2 gange ugentlig efter Wallems Øvelser til den franske syntaks; 1 stil hver 14de dag.

Historie (2 t.). Den gamle historie tilende. Frankriges historie til revolutionen (med benyttelse af L. Kr. Daa's lærebog i verdenshistorien).

Geografi (2 t.). Læst og repeteret Henrichsens lærebog i fysisk geografi. Af Johannesens lærebog i matematisk geografi s. 1—35, om jordens størrelse.

Naturfag (5 t.). Lützens lærebog i zoologi, nr. 2, fra leddyr tilende. Botanik: Plantefamilierne gennemgaaet efter Sørensens planterigets naturhistorie. Af Schiøtz's lærebog i fysik fra luftarter til om varmens forplantelse. Hjortdahls kemi tilende (fra aluminium) samt repeteret helt fra begyndelsen.

Mathematik (5 t.). Arithmetiken og plangeometrien tilende, idet polygon- og cirkelberegning er læst efter lærerens manuskript. C. M. Guldbergs plantrigonometri og stereometri (af sidste afsnit »sferisk geometri« er ikke alt medtaget). Begyndt paa samme forfatters analytiske geometri.

Tegning. Konstruktionstegning (1 t.): linealkonstruktion og andre forberedende øvelser (hver elev udført 5 plancher); deskriptiv geometri efter Dr. O. J. Brochs lærebog, kap. 1—2 (hver elev 2 plancher). Frihaandstegning (1 t.): paa det nærmeste fuldført de til ex. art. bestemte tegninger.

3dje klasse (3 R. G.).

Religion (2 t.). Johannes' evangelium tilende. Kirkehistorien repeteret.

Norsk (5 t.). Holberg Den politiske kandestøber. Wessel Kjærlighed uden strømper. Eriksens litteraturhistorie. Stil hver tredje uge; opgaver: Aarsagerne til det vestromerske riges undergang. — Egoisten, karakter-skildring. — Bisp Nikolas i kongsemnerne. — Hvilke er dine tanker om ærgjerrigheden, moralsk bedømt? — Om høflighed og dens værd. — Hvilken nytte og fornøielse kan man have af en udenlandsreise? — De skadelige følger af umaadelighed.

Tre timer ugentlig er anvendt til **oldnorsk**: Nygaard's grammatik læst ud; et udvalg af sammes læsebog (ialt omtrent 135 sider) læst og repeteret.

Engelsk (5 t., hvoraf 2 sammenhængende anvendes til stilskrivning). Af Løkkes Engelske forfattere i udvalg stykkerne af Pope, Shakespeare, Bacon og en del af Macaulay (ialt henved 100 sider); Miltons og Clarendons biografier samt repetition af det vigtigste af de øvrige. Ex tempore Sommerfelts Nyerengelske forfattere omtrent 80 sider. Repetition af grammatik og ordsamling. Hver uge i to sammenhængende timer en skolestil (Knudsen og Løkkes stiløvelser).

Fransk (3 t.). Knudsens og Wallems læsebog, II, s. 73—184, 243—250, 274—305 (i det hele 149 sider). Ex tempore efter samme læsebog s. 196—243, 250—264 (i det hele 60 sider). Sicks grammatik repeteret. Stiløvelser (mundtlig) 2 gange ugentlig efter Bekkevolds bog.

Historie (3 t.). Frankriges historie tilende. Nordens historie (Eriksens lærebog fuldstændig). Repetition af det hele pensum.

Geografi (1 t.). Johannesens matematiske geografi. Repetition af Henrichsens fysiske geografi.

Naturfag (5 t.). Sørensens botanik tilende. Corneliussens mineralogi. Schiøtz's fysik læst ud og repeteret; ligesaa repeteret Hjortdahls kemi.

Mathematik (5 t.). Dr. A. S. Guldbergs funktionslære side 18—41, 52—62 og 68—83 (med forbigaaelse af sekt. 24 og et par tillæg, sekt. 52, 53, 57, 58 og sekt. 69 samt bev. i 72). Analytisk geometri (C. M. Guldbergs lærebog med forbigaaelse af tillægget om krumningsradius i den nyeste udgave). Brochs deskriptive geometri 1ste og 2det kapitel.

Tegning (1 t.). Tegning efter modeller (stereometriske legemer, perspektivisk projektion). Udført den for ex. art. bestemte karttegning.

Examen artium ved skolen 1884.

Latingymnasiets øverste klasse havde 27 disciple, som samtlige fremstillede sig til examen artium og bestod den, 3 med hovedkarakteren laudabilis prae ceteris, 10 med laudabilis, 12 med haud illaudabilis og 2 med non contentendus:

1. Bull, Ole Bornemann, f. $16/3$ 66, søn af stadskonduktør G. A. Bull, Kristiania. (Discipel af skolen i 6 aar.)
2. Falsen, Envold Munch, f. $26/5$ 66, søn af sorenskriver E. M. Falsen, Bergen. (Discipel af skolen i 4 aar.)
3. Friele, Daniel Mohr, f. $11/3$ 64, søn af mægler H. Friele, Bergen. (Discipel af skolen i 1 aar.)
4. Hammer, Simon Christian, f. $19/12$ 66, søn af skibsfører A. Hammer, Arendal. (Discipel af skolen i 3 aar.)
5. Holmesland, Peter Karl, f. $24/6$ 66, søn af lensmand S. Holmesland, Farsund. (Discipel af skolen i 3 aar.)
6. Holst, Fredrik Julius, f. $1/11$ 64, søn af grosserer F. J. Holst, Moss. (Discipel af skolen i 2 aar.)
7. Høst, Sigurd, f. $22/1$ 66, søn af distriktslæge J. Høst, Moss. (Discipel af skolen i 3 aar.)
8. Kildal, Helge Severin, f. $14/7$ 66, søn af advokat D. Kildal, Kristiania. (Discipel af skolen i 10 aar.)
9. Kiær, Anders Theodor, f. $1/3$ 66, søn af direktør A. Kiær, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar.)
10. Kiær, Nils, f. $23/3$ 65, søn af doktor F. C. Kiær, Kristiania. (Discipel af skolen i 8 aar.)
11. Kristensen, William Brede, f. $21/6$ 67, søn af sogneprest K. M. Kristensen, Holme. (Discipel af skolen i 2 aar.)
12. Nicolaysen, Lyder Wensel Christie, f. $25/7$ 66, søn af antikvar Nicolaysen, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar.)
13. Olsen, Nicolay Benjamin, f. $18/3$ 65, søn af konsul O. Olsen, Flekkefjord. (Discipel af skolen i 3 aar.)
14. Ottesen, Jacob Aall, f. $17/6$ 67, søn af sogneprest O. Ottesen, Skedsmo. (Discipel af skolen i 3 aar.)
15. Paus, Christian Nicolay, f. $2/2$ 64, søn af doktor S. J. Paus, Brevik. (Discipel af skolen i 4 aar.)

16. Paus, Evald, f. $12/7$ 66, søn af skolebestyrer Paus, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar.)
17. Rieker, Louis Gottlieb, f. $2/10$ 64, søn af fedevarehandler Chr. Rieker, Kristiania. (Discipel af skolen i 5 aar.)
18. Sahlgaard, Andreas, f. $14/7$ 64, søn af bygmester A. Sahlgaard, Kongsberg. (Discipel af skolen i 4 aar.)
19. Schibbye, Einar, f. $11/7$ 65, søn af brugseier L. Schibbye, Aker. (Discipel af skolen i 13 aar.)
20. Schreiner, Carl Emil, f. $28/12$ 65, søn af købmand Chr. E. Schreiner, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar.)
21. Sverdrup, William, f. $5/5$ 65, søn af marinekaptein G. Sverdrup, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar.)
22. Thams, Jacob Tullin, f. $1/2$ 65, søn af kongl. fuldm. J. F. Thams, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar.)
23. Wang, Johan Peter Graff, f. $27/8$ 65, søn af kaptein H. Wang, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar.)
24. Wedel-Jarlsberg, Herman, f. $16/1$ 65, søn af gods-eier Theodor Wedel-Jarlsberg, Fornebo, Bærum. (Discipel af skolen i 11 aar.)
25. Woxen, Sigurd Christian Kyhn, f. $14/1$ 66, søn af proprietær, student H. J. Woxen, Aker. (Discipel af skolen i 6 aar.)
26. Ødegaard, Olaf Rasmus Winderen, f. $5/11$ 65, søn af kasserer J. Ødegaard, Aker. (Discipel af skolen i $9\frac{1}{2}$ aar.)
27. Øwre, Carl Smith Petersen, f. $25/10$ 66, søn af købmand M. E. Øwre, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar.)

De specielle karakterer sees af følgende tabel:

	Norsk stil.	Latinsk overs.	Mathem. skr.	Religion.	Moderensal og Oldnorsk.	Latin.	Gresk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Mathem. mdtl.	Sum.	Hovedkarakter.		
Bull	4	3	2	2	2	2	3	3	—	1	4	31	Haud illaud.		
Falsen	3	3	1	2	2	3	4	3	3	2	—	2	3	31	Haud illaud.
Friele	4	4	3	2	3	3	3	4	5	2	—	3	4	40	Non contemn.
Hammer	3	4	3	1	2	2	3	3	3	2	—	1	4	31	Haud illaud.
Holmesland	3	2	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	2	19	Laud. præ cet.
Holst	2	2	1	2	2	1	2	1	2	2	—	1	1	19	Laudabilis.
Høst	3	3	4	2	2	2	3	3	3	3	—	1	2	31	Haud illaud.
Kildal	3	3	3	2	2	2	3	2	2	2	—	2	3	29	Laudabilis.
Kiær, A.	3	2	1	1	1	1	1	2	2	1	—	1	1	17	Laud. præ cet.
Kiær, N.	4	3	2	2	2	2	2	2	2	1	—	2	2	26	Laudabilis.
Kristensen	3	2	1	1	2	2	2	1	2	2	—	3	1	22	Laudabilis.
Nicolaysen	3	3	2	1	1	1	1	3	3	1	—	1	1	21	Laudabilis.
Olsen	3	3	1	1	2	2	2	2	2	1	—	1	2	22	Laudabilis.
Ottesen	3	4	2	1	2	2	2	2	2	2	—	1	1	24	Laudabilis.
Paus, Chr.	4	4	3	3	3	4	5	5	5	3	—	2	4	45	Non contemn.
Paus, E.	3	3	2	3	3	2	3	3	4	2	—	3	3	34	Haud illaud.
Rieker	4	4	3	2	2	2	3	4	5	3	—	2	3	37	Haud illaud.
Sahlgaard	3	4	2	2	3	2	2	3	4	4	—	2	2	33	Haud illaud.
Schibbye	4	4	3	1	3	3	4	3	3	2	—	3	3	36	Haud illaud.
Schreiner	3	3	3	1	3	1	1	3	3	1	—	3	4	29	Laudabilis.
Sverdrup	4	3	4	2	3	2	3	3	3	2	—	4	3	36	Haud illaud.
Thams	4	3	2	2	2	2	3	4	4	2	—	2	2	32	Haud illaud.
Wang	4	3	2	2	2	1	2	2	2	2	—	1	1	24	Laudabilis.
Wedel-Jrslb.	3	3	3	2	3	2	2	5	5	2	—	2	3	35	Haud illaud.
Woxen	3	3	2	1	2	2	2	2	2	1	—	2	1	23	Laudabilis.
Ødegaard	3	2	1	1	1	1	2	1	1	1	—	1	1	16	Laud. præ cet.
Øwre	4	3	2	2	2	2	3	2	3	2	—	3	3	31	Haud illaud.

To privatister fremstillede sig til klassisk examen artium; den ene, Kiær, Hans, f. $\frac{6}{5}$ 65, søn af sogneprest H. Kiær, Eker, erholdt hovedkarakteren haud illaud. (38:12); den anden fuldførte ikke examen.

B. **Realgymnasiets** øverste klasse havde 29 disciple, som samtlige fremstillede sig til real examen artium; 24 bestod den, 5 med hovedkarakteren udmerket godt, 7 med meget godt og 12 med hovedkarakteren godt:

1. Bergseng, Thor, f. $13/2$ 65, søn af købmand A. Bergseng, Lillehammer. (Discipel af skolen i 4 aar.)
2. Beruldsen, Knut Bernhard, f. $13/7$ 66, søn af skibsfører E. B. Beruldsen, Dybvaag. (Discipel af skolen i $1\frac{1}{2}$ aar.)
3. Birkeland, Tønnes Gunnar, f. $26/10$ 65, søn af agent R. Birkeland, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar.)
4. Bruun, Fredrik Kristian, f. $11/9$ 64, søn af garvermester J. Bruun, Kongsberg. (Discipel af skolen i 2 aar.)
5. Fjelddal, Anton Olsen, f. $3/6$ 66, søn af tømmersmand Ole Syversen, Lillesand. (Discipel af skolen i $1\frac{1}{2}$ aar.)
6. Grefstad, Jørgen Jørgensen, f. $27/10$ 62, søn af skibsbygger H. J. Grefstad, Fjære. (Discipel af skolen i 2 aar.)
7. Haussen, Haakon, f. $3/10$ 65, søn af købmand Hanssen, Holmestrand. (Discipel af skolen i 3 aar.)
8. Hofgaard, Laurits Julius, f. $3/9$ 66, søn af grosserer L. Hofgaard, Tønsberg. (Discipel af skolen i 3 aar.)
9. Holst, Jens, f. $2/4$ 64, søn af skibsreder G. Holst, Grimstad. (Discipel af skolen i 1 aar.)
10. Horn, Adolf Denis, f. $12/10$ 65, søn af garnisonsprest dr. E. F. B. Horn, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)
11. Johannesen, Harald Ingvar, f. $19/8$ 66, søn af inkasator O. Johannesen, Sarpsborg. (Discipel af skolen i 3 aar.)
12. Knutsen, Emilius, f. $8/12$ 65, søn af doktor C. A. Knutsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 8 aar.)
13. Kreyberg, Peter Christian, f. $11/5$ 66, søn af kasserer P. C. Kreyberg, Aker. (Discipel af skolen i 12 aar.)
14. Lilloe, Sigurd, f. $27/10$ 65, søn af sadelmager Lilloe, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar.)
15. Lund, Olaf Erichsen, f. $25/12$ 63, søn af skibsreder H. Lund, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)

16. Mathiesen, Ludvig Mathias, f. $24/8$ 65, søn af tømmemand O. Mathiesen, Kristiania. (Discipel af skolen i 8 aar.)
17. Moland, Tellef Asbjørnsen, $12/5$ 62, søn af skomager A. Moland, Bamble. (Discipel af skolen i 2 aar.)
18. Møystad, Peder, f. $26/10$ 66, søn af gaardbruger O. Møystad, Elverum. (Discipel af skolen i 9 aar.)
19. Nordbye, Aksel Olaf, f. $27/10$ 65, søn af brugseier L. Nordbye, Kristiania. (Discipel af skolen i $1\frac{1}{2}$ aar.)
20. Olsen, Oscar Julius, f. $16/6$ 64, søn af skomager J. Olsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar.)
21. Petersen, Sigurd, f. $21/7$ 65, søn af apotheker Fr. Petersen, Sarpsborg. (Discipel af skolen i 4 aar.)
22. Rosenqvist, Ragnar, f. $29/3$ 67, søn af kaptein H. Rosenqvist, Molde. (Discipel af skolen i 3 aar.)
23. Thrap-Meyer, Herman von Tangen, f. $21/10$ 65, søn af arkitekt Thrap-Meyer, Kristiania. (Discipel af skolen i 10 aar.)
24. Tufte, Søren Abraham, f. $20/9$ 64, søn af gaardbruger S. Tufte, Foldalen. (Discipel af skolen i 3 aar.)

De specielle karakterer sees af følgende tabel:

	Norsk stil.	Enkelst. stil.	Mathem. skr.	Fysik skr.	Religion.	Modermaal og oldnorsk.	Engelsk.	Fransk.	Historie.	Geografi.	Math. muntl.	Naturfag.	Sum.	Hovedkarakter.
Bergseng	4	4	2	2	3	3	3	3	4	2	2	4	37	Godt.
Beruldsen	3	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	16	Udmerket godt.
Birkeland	4	3	4	4	2	3	2	2	2	2	2	2	32	Godt.
Bruun	4	4	4	3	3	2	2	3	3	3	2	3	36	Godt.
Fjelddal	3	3	4	2	2	2	3	2	2	3	4	3	33	Godt.
Grefstad	2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	16	Udmerket godt.
Hanssen	4	2	2	3	2	3	3	2	2	2	1	2	28	Meget godt.
Hofgaard	4	3	2	5	3	2	2	3	2	4	3	5	38	Godt.
Holst	4	2	2	2	2	3	2	3	2	2	3	2	29	Meget godt.
Horn	3	2	3	2	1	2	2	2	2	3	2	2	26	Meget godt.
Johannesen	3	2	2	2	2	3	2	2	1	2	1	1	23	Meget godt.
Knutsen	3	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	16	Udmerket godt.
Kreyberg	4	2	3	2	1	2	2	1	1	2	2	2	24	Meget godt.
Lilloe	4	3	2	3	2	2	2	3	3	3	2	3	32	Godt.
Lund	4	3	2	3	2	3	3	2	3	2	3	2	32	Godt.
Mathiesen	3	2	1	2	1	1	1	1	1	2	1	2	18	Udmerket godt.
Moland	4	4	4	2	2	3	3	2	3	3	4	4	38	Godt.
Møystad	3	4	4	2	2	3	2	3	2	3	4	3	35	Godt.
Nordbye	4	3	4	3	2	3	3	3	4	3	4	2	38	Godt.
Olsen	4	3	1	2	2	4	2	3	3	3	3	2	32	Godt.
Petersen	3	4	2	4	2	3	3	2	2	3	3	2	33	Godt.
Rosenqvist	3	3	1	2	1	2	1	2	2	2	2	3	24	Meget godt.
Thrap-Meyer	3	3	2	3	2	2	2	2	1	1	1	2	24	Meget godt.
Tufte	3	2	2	2	1	1	1	1	2	1	1	1	18	Udmerket godt.

En privatist fremstillede sig til realartium, men bestod ikke den skriftlige prøve.

Til censorer ved denne skoles examen artium havde kirke departementet beskikket følgende herrer:

I religion: pastor J. Gjør.
 I norsk og oldnorsk: adjunkt Schive og adjunkt Lassen.
 I latin: skolebestyrer M. Gjør.

I græsk:	dr. A. Torp.
I engelsk:	overlærer Sommerfeldt.
I fransk:	overlærer Ottesen og cand. mag. Wesenberg.
I historie:	overlærer Wallem og inspektør cand. mag. A. Brock.
I geografi:	amanuensis, cand. real. S. Henrichsen.
I matematik:	inspektør Nærup og konrektor Sørensen.
I naturfag:	adjunkt Friis.

De af undervisnings-inspektionen meddelte opgaver til de skriftlige prøver lød saaledes:

Norsk stil:

1. »Forstandig og uforstandig Godgjørenhed«.
2. »Aarsagerne til det vestromerske Riges Opløsning og Undergang«.

Latinsk oversættelse:

Iudicum ordo Carthagine ea tempestate dominabatur, eo maxime, quod iidem perpetui iudices erant. Res, fama vitæque omnium in illorum potestate erat. Qui unum eius ordinis offendisset, omnes adversos habebat, nec accusator apud infensos iudices deerat. Horum in tam impotenti regno (neque enim civiliter nimiis opibus utebantur) prætor factus Hannibal vocari ad se quæstorem iussit. Quæstor id pro nihilo habuit; nam et adversæ factionis erat et, quia ex quæstura ad iudices, potentissimum ordinem, transiturus erat, iam pro futuris mox opibus animos gerebat. Enimvero indignum id ratus Hannibal viatorem ad prendendum quæstorem misit, subductumque in contionem non ipsum magis quam ordinem iudicum, præ quorum superbia atque opibus nec leges quicquam essent nec magistratus, accusavit. Et ut secundis auribus accipi orationem animadvertit, et infimorum quoque libertati gravem esse superbiam eorum, legem extemplo promulgavit pertulitque, ut in singulos annos iudices legerentur, neu quis biennium continuum iudex esset. Ceterum quantam eo facto ad plebem inierat gratiam, tantum magnæ partis principum offenderat animos. Adiecit et aliud, quo bono publico sibi proprias simultates irritavit. Vectigalia publica partim negligentia dilabebantur,

partim prædæ ac divisui principum quibusdam et magistratibus erant, et pecunia, quæ in stipendium Romanis suo quoque anno penderetur, deerat, tributumque grave privatis imminere videbatur. Hannibal postquam, vectigalia quanta terrestria maritimaque essent et in quas res erogarentur, animadvertit, et quid eorum ordinarii rei publicæ usus consumerent, quantum peculatus averteret, omnibus residuis pecuniis exactis, tributo privatis remisso, satis locupletem rem publicam fore ad vectigal præstandum Romanis pronuntiavit in contione, et præstitit promissum. Tum vero ii, quos paverat per aliquot annos publicus peculatus, velut bonis ereptis, non furtorum manubiis extortis, infensi et irati Romanos in Hannibalem, et ipsos causam odii quærentes, instigabant.

Engelsk stil:

John Keats.

John Keats er født i London den 29de Oktober 1795. Han fik sin Opdragelse i Byen Enfield, og i sit 15de Aar kom han i Lære hos en Kirurg. Under denne sin Læretid beskæftigede han sig dog fornemmelig med literære Arbejder, og hans Begavelse som Digter var tidlig iøjnefaldende. En af hans tidligste Venner og Kritikere var Leigh Hunt, som blev saa slagen af nogle poetiske Forsøg, som Keats viste ham, at han erklærede dem for særdeles lovende. Den unge Digtters interessante Ansigt og Optræden gjorde ogsaa et særdeles gunstigt Indtryk paa Hunt. Saaledes opmuntret udgav Keats et Bind af disse ungdommelige Digte i Aaret 1817. Det følgende Aar udkom hans »Endymion«, en poetisk Romance, der, skjønt mangelfuld i flere Henseender, dog lægger for Dagen en rig Indbildningskraft. Digtet blev strengt kriticeret. Shelley fortæller, at Keats tog sig saa nær af den grusomme Anmeldelse, at et Blodkar sprang i hans Lunger. Dog er det rimeligere, at det arvelige Anlæg til Tæring, som laa i hans Familie, snarere har været den egentlige Aarsag til hans Sygdom, om end maaske Skuffelse og Krænkelser har paaskyndet Sygdommens Udbrud. Han levede tre Aar efter dette første Sygdomsanfald. Forgjæves forsøgte han en Reise til Neapel

og Rom som Botemiddel. Han døde i Rom og blev begravet paa den protestantiske Kirkegaard i den verdensberømte Stad i Ly af Cestiuspyramiden. I sin sidste Sygdom led han meget; men ikke et eneste utaalmodigt Ord undslap ham. Han var standhaftig og venlig til det sidste og taknemmelig for den mindste Tjeneste. Til en Ven, som pleiede ham i hans sidste Øieblikke, sagde han, at man burde sætte følgende Indskrift paa hans Gravsten: »Her hviler En, hvis Navn var skrevet i Vand«.

Mathematik.

Ved klassisk examen artium:

I.

Hvorledes summeres den geometriske Række? Den fundne Summeformel anvendes paa det Tilfælde, at Rækken er uendelig og konvergerende, og særlig til at overføre den periodiske Decimalbrøk til almindelig Brøk.

II.

I en retafkortet ret Kegel har Topfladen en Omkreds = 15 m. og Grundfladen en Omkreds = 20 m. Høiden er = 2,5 m. Beregn Kubikindholdet og den hele Overflade med den Nøiagtighed, som Logarithmetabellen tillader.

III.

I et Triangel er en Side = 14,382 m., en anden Side = 20,244 m. Hvilken stump Vinkel maa disse Sider indslutte, forat Trianglet skal have et Fladeindhold = 120,07 m².

Ved real examen artium:

I.

I et Triangel er givet en Side a og Summen s af de to andre Sider samt disses mellemliggende Vinkel A . Find de to øvrige Vinkler og Sider. I de fundne Udtryk indføres følgende Talværdier: $a = 9$ cm., $s = 11,8$ cm. og $A = 85^{\circ} 35'$.

II.

I en Kugle med Radius r er indskrevet et regulært femkantet Prisme. Hvor stor maa Prismets Høide være, naar Summen af dets Grundflader skal være lig Summen af Sidefladerne?

III.

Fra Punktet $(-x', 0)$ er der trukket en Tangent og en Sekant til Parablen $y^2 = 2px$. Vis, at Berøringspunktets to Koordinater hver for sig er Mellemproportionalleddet mellem de tilsvarende Koordinater for Sekantens Skjæringspunkter.

Fysik.

Hvad forstaaes ved Centripetalkraften? Fundamentalformelen udvikles og anvendes paa følgende Exempel:

En Kugle, der veier 3 kg., er fæstet til Enden af en 7 dm. lang Snor; hvor mange Gange kan den i det høieste slynges rundt i Minuttet, uden at Snoren brister, naar denne kan taale et Drag af 10 kg.?

Tyngdekraftens Acceleration antages lig 9,82 m.

Middelskolens afgangsexamen 1884.

Kommissionen for afholdelse af middelskolens afgangsexamen ved de private skoler i Kristiania bestod i 1884 af følgende herrer: skolebestyrer Gjertsen (Gjertsens skole, formand); skolebestyrer Anderssen (Anderssens skole); skolebestyrer Hofgaard (Aars og Voss's skole); skolebestyrer Jespersen (Borgerskolen); skolebestyrer Pauss (Nissens pige-skole); cand. philos. H. Larsen (frøken Bauers skole).

Efter kommissionens forslag beskikkede kirkedepartementet følgende herrer til censorer ved denne skole:

I religion:	cand. theol. Corneliussen.
I norsk:	inspektør cand. mag. Alb. Broek og cand. theol. Johannes Brochmann.
I latin:	skolebestyrer M. Gjør og cand. philos. Bruenech.
I tysk:	cand. philos. Bratt.
I engelsk:	cand. mag. K. Brekke.
I fransk:	cand. mag. Schram.
I historie:	cand. philos. E. Johanssen.
I geografi:	cand. theol. A. Andersen og cand. mag. Sundt.

- I matematik: inspektør Nærup og cand. real. Eliassen.
 I naturfag: cand. real. Aug. Holt.
 I tegning: landskabsmaler Haslund.
 I skrivning: lærer M. Pedersen.

Opgaverne til de skriftlige prøver blev tilstillet skolerne fra kirke departementet. De lød saaledes:

Norsk stil: »Hunden, dens Egenskaber og Nytte«.

Tysk stil: Homers Sange var Alexander den store saa kjære, at han om Natten havde dem under sin Hovedpude for at kunne læse i dem, saasomt han vaagnede. Helst læste han om Helten Achilles's Kampe. Alexander ytrede ofte det Haab, at Digternes Sange engang vilde forherlige hans Bedrifter ligesom hin græske Helts, og han udmærkede sig ligesom denne tidlig i alle legemlige Øvelser. — En Dag blev en prægtig Stridshest tilbudt hans Fader; men efterat flere øvede Ryttere forgjæves havde forsøgt at bestige den, tænkte Kongen paa at opgive Handelen. Alexander mente dog, at hans Fader let kunde have fundet en bedre Rytter, og fik nu Tilladelse til selv at forsøge. Uden at betænke sig nærmede han sig strax Hesten, talte venlig til den og førte den lige mod Solen, fordi han havde bemærket, at Dyret var bange for sin egen Skygge. Ved at høre hans venlige Stemme blev Hesten strax roligere. Nu lod den dristige Yngling sin Kappe falde og sprang op paa Hestens Ryg. Kort efter saa man ham ride ganske rolig, som om han sad paa det tammeste Dyr af Verden. Filip omarmede sin Søn og sagde: »Søg dig et andet Rige, Makedonien er for lidet for dig.«

Latinsk stil: Da Cæsar endnu som ung Mand reiste til Asien, blev han underveis fangen af Sørøvere. Disse erklærede, at de ikke vilde gjengive ham Friheden, medmindre han betalte dem tyve Talenter. Cæsar spottede dem, fordi de ikke vurderede ham, en saadan Mand, høiere, og skrev til sine Venner i Rom, at de skulde sende ham en større Sum. Medens han opholdt sig mellem Sørøverne, svor han ofte ligesom i Spøg*) paa, at han, hvis de kom

*) *per jocum.*

i hans Magt, vilde korsfæste dem. Da han lidt efter var læsladt, rustede han et Skib, forfulgte Røverne og fangede dem. Han havde ikke glemst sin Ed, men betænkte sig dog længe paa, hvad han skulde gjøre; thi han frygtede for, at den Straf, som han havde truet dem med, skulde synes altfor grusom. Endelig fandt han, hvorledes han uden Grusomhed kunde holde*) Eden. Han lod**) dem dræbe og derpaa deres Legemer korsfæste.

Engelsk stil:

En Dom af Zadig.

En rig Kjøbmand fra Babylon var død i Indien. Han havde delt Arven ligelig mellem sine to Sønner efter at have bortgiftet deres Søster, og han efterlod en Gave paa treti tusinde Guldstykker til den af sine Sønner, som viste sig at elske ham mest. Den ældste byggede ham et Gravmæle, medens den anden forøgede sin Søsters Medgift med en Del af sin Arv. Da sagde alle: »Naar han tager fra sig selv for at berige sin Søster, maa jo denne være ham kjærest! disse Penge tilhøre den ældste.«

Zadig lod dem komme for sig, den ene efter den anden. Til den ældste sagde han: »Din Fader er ikke død; han er kommet sig af sin sidste Sygdom, og om en Maaned vender han tilbage til Babylon.« »Gud være lovet!« svarende den unge Mand; »det Gravmæle har dog været mig temmelig dyrt.« Derefter tiltalte Zadig den yngste paa samme Maade. »Gud være lovet!« sagde han; »jeg vil give min Fader tilbage alt, hvad jeg har; men jeg vilde ønske, at han lod min Søster beholde, hvad jeg har givet hende.« »Du skal ikke give noget tilbage,« sagde Zadig, »og du skal have de treti tusinde Guldstykker. Det er dig, som holder mest af din Fader.«

Regning og konstruktionstegning:

No. 1.

En Godseier har af to Eiendomme en samlet aarlig Indtægt af 4500 Kroner. Den ene, der havde kostet ham

*) *servare.*

**) *lade udtrykkes ved jubere.*

tre Gauge saa meget som den anden, indbragte ham 5 pct. i aarlig Rente, den anden $7\frac{1}{2}$ pct.

Hvormeget havde disse to Eiendomme kostet ham?

No. 2.

En Handelsmand solgte sin Beholdning af Korn for 5248 Kroner til en Pris af Kr. 8,20 pr. Hektoliter. Selv havde han indkjøbt dette Korn dels til Kr. 7,40, dels til Kr. 8,00 pr. Hektoliter. Under Transporten og ved Udmaalingen gik en Del tilspilde, ligesom Kornet ogsaa svandt ind ved Tørring, hvilket Tab tilsammen udgjorde $\frac{1}{9}$ af den oprindelige Mængde. Paa Handelen tabte han 368 Kroner. Hvormeget havde han købt af hver Sort?

No. 3.

Konstruer en Firkant $ABCD$ (Bogstaverne i alfabetisk Orden Figuren rundt), hvori $AD = 6$ cm., $CD = 6$ cm., $BC = 4$ cm., Afstanden fra C til $AD = 4,5$ cm. og Vinkelen $B =$ en ret Vinkel. Forklar Fremgangsmaaden.

No. 4.

Fladeindholdet af en Cirkel er $2,5$ m². større end Fladeindholdet af den i samme Cirkel indskrevne regulære Sexkant. Beregn Cirkelens Radius og Længden af de Buer, hvori Sexkantens Hjørner deler Periferien.

Projektionstegning.

En Terning og en sexkantet regulær Pyramide, opstillet saaledes som et medfølgende Rids udviste, forlangtes aftegnet

Grundrids og Oprids. Følgende Maal var opgivne:

Terningens Sidekant = 7,5 cm.

Pyramidens Høide = 15 cm.

Den større Radius i Pyramidens Grundflade = 4,5 cm.

Afstanden fra Terningen til det vertikale Projektionsplan = 2 cm.

Afstanden fra Pyramidens Toppunkt til Midtpunktet af Terningens Grundflade = 13,5 cm.

Af skolens elever underkastede 65 sig middelskole-examen, deraf paa latinlinjen 39, hvoraf 33 bestod examen, og paa engelsklinjen 26, hvoraf 19 bestod examen. 3 af skolens elever, der før havde taget middelskole-examen paa engelsklinjen, underkastede sig og bestod examen i latin. 23 privatister fremstillede sig til examen; 9 bestod den.

Udfaldet for de enkelte disciple var følgende:*)

Examen paa latinlinjen.

1. Aall, Hans Jacob	hovedkarakter	meget godt	(2.11)
2. Backer, Hans	—:—	godt	(2.96)
3. Bennett, Francis	—:—	godt	(3.07)
4. Brandrud, Andreas	—:—	udmerket godt	(1.39)
5. Brun, Lyder	—:—	udmerket godt	(1.14)
6. Daae, Nils Friis	—:—	godt	(3.07)
7. Gundersen, Peder Nicolai	—:—	udmerket godt	(1.46)
8. Hoel, Gustav Ernst Ramm	—:—	meget godt	(2.50)
9. Holmboe, Johan Henrik	—:—	meget godt	(2.07)
10. Huitfeldt, Hans Emil	—:—	meget godt	(2.14)
11. Jensen, Johan	—:—	godt	(2.75)
12. Kielland, Gustav Blom	—:—	meget godt	(2.43)
13. Kyhring, August Nicolai	—:—	meget godt	(1.68)
14. Lidemark, Uffo Kristian Valdemar	—:—	meget godt	(2.43)
15. Lohrbauer, Johannes	—:—	meget godt	(1.89)
16. Lund, Eilert	—:—	godt	(2.86)
17. Melhuus, Vilhelm	—:—	meget godt	(2.00)
18. Mørk, Ragnar	—:—	meget godt	(1.61)
19. Nandrup, Sigurd	—:—	godt	(2.93)
20. Nicolaysen, Lorentz Vil- helm Lexow	—:—	meget godt	(2.29)
21. Olsen, Otto Edvard	—:—	udmerket godt	(1.42)
22. Olsen, Jens Trygve	—:—	meget godt	(1.68)

*) Herved berigtiges en trykfeil i forrige aars program: i meddelelsen om udfaldet af middelskoleexamen 1884 er skolens elev Wilhelm Buhre opført med hovedkarakter meget godt (2.10); han fik hovedkarakter meget godt (2.14).

23. Ottesen, Hjalmar	hovedkarakter	meget godt	(1.96)
24. Piro, Christian	—:—	meget godt	(1.75)
25. Rode, Christian Arntz	—:—	godt	(3.00)
26. Roll, Nils Fredrik	—:—	meget godt	(2.46)
27. Schjøtz, Thomas Alexander Lange	—:—	meget godt	(2.50)
28. Svensson, Johan Arnt	—:—	meget godt	(1.86)
29. Tandberg, Gulbrand	—:—	udmerket godt	(1.32)
30. Tschudy, Halfdan	—:—	godt	(2.93)
31. Voss, Johan Fredrik	—:—	udmerket godt	(1.36)
32. Weisse, Olaf	—:—	meget godt	(2.18)
33. Wisløff, Jacob Immanuel	—:—	meget godt	(2.19)

Examen paa engelsklinjen.

34. Andresen, Hans Magnus	hovedkarakter	udmerket godt	(1.40)
35. Barnholdt, Aksel	—:—	meget godt	(2.50)
36. Barth, Jørgen Flood Sandberg	—:—	meget godt	(1.82)
37. Baumann, Adolf	—:—	godt	(2.73)
38. Berg, Jens Werenskiold	—:—	godt	(2.54)
39. Bjørnsen, Bjørn Oskar Hagbart	—:—	godt	(2.71)
40. Boe, Peter Lund	—:—	godt	(3.11)
41. Dietrichson, Sigvart Leigh	—:—	godt	(3.14)
42. Dycker, Edward	—:—	meget godt	(2.46)
43. Greenhill, James	—:—	godt	(2.96)
44. Hansen, Arthur Fredrik	—:—	meget godt	(1.57)
45. Haug, Magnus	—:—	meget godt	(2.27)
46. Haug, Søren	—:—	meget godt	(2.25)
47. Knutsen, Gustav Georg	—:—	meget godt	(2.13)
48. Lühr, Vilhelm	—:—	meget godt	(1.87)
49. Petersen, Christian Fredrik Klaumann	—:—	godt	(3.21)
50. Simers, Carl Roos	—:—	godt	(2.86)
51. Sundby, Hans Ludvig	—:—	meget godt	(1.67)
52. Wang, Søren Eistein	—:—	meget godt	(2.43)

Privatist paa latinlinjen:

53. Iversen, Kasper hovedkarakter meget godt (1.62)

Privatister paa engelsklinjen:

54. Alsgaard, Gabriel Mathias
hovedkarakter meget godt (1.79)

55. Berger, Ole ——— meget godt (1.86)

56. Dyste, Kristian ——— godt (2.57)

57. Hansen, Thomas ——— udmerket godt (1.36)

58. Heiberg, Christen ——— godt (3.04)

59. Simonsen, Nils ——— godt (2.82)

60. Wiig, Wilhelm ——— godt (2.82)

61. Øyen, Knud ——— meget godt (2.11)

Af ovennævnte disciple blev nr. 1, 3, 5—7, 9—11, 13—15, 17—24, 26—28, 30—33 optagne i latingymnasiet; nr. 8, 12, 25, 34—36, 44—46, 48, 51 og 60 i realgymnasiet; nr. 29 gik over til Kristiania kathedralskoles latingymnasium og nr. 4 til gymnasiet paa Hauges minde; nr. 37, 40, 42 og 47 til Kristiania handelsgymnasium; de øvrige 8 af skolens elever gik over til forskjellig praktisk virksomhed.

Femten realstudenter underkastede sig tillægsprøven i latin.

Om skolepenge og fripladse.

Skolepengene udgjør:

	Maanedlig.	Aarlig.
For 1ste forberedelsesklasse fra $\frac{1}{9}$.	8 kroner	88 kroner
- 2den — — $\frac{1}{8}$.	8 —	96 —
- 3dje — —	12 —	144 —
- 1ste, 2den og 3dje middelklasse	16 —	192 —
- de høiere klasser	20 —	240 —

For den nederste af 2 brødre fragaar en tredjedel. Af 3 brødre gaar den nederste frit, de to andre betaler helt ud. Af 4 brødre gaar den næstnederste frit, og for den nederste fragaar en tredjedel. Yderligere nedsættelser fin-

der ikke sted. Ved betalingen afrundes altid til femmere af øre, saa at der f. eks. istedenfor $33\frac{1}{3}$ betales 35 og for $66\frac{2}{3}$ betales 65 øre.

Skolepengene erlægges forskudsvis og skal i regelen indbetales den første læsedag i hver maaned.

Skolepengene beregnes altid for hele maaneder, nemlig fra begyndelsen af den maaned, hvori en discipel kommer ind, til slutningen af den maaned, hvori han gaar ud. Naar altsaa en discipel indmeldes til et nyt skoleaars begyndelse, betaler han skolepenge fra 1ste august; dog betaler de disciple, som indmeldes til 1ste forberedelsesklasse, kun fra 1ste september.

Naar en discipel skal forlade skolen, maa udmeldelse ske 2 maaneder forud. I ethvert fald er han forpligtet til at betale skolepenge for 2 maaneder foruden den, hvori udmeldelsen finder sted.

Naar skolepengene ikke er betalt for 2 maaneder, kan bestyrelsen negte vedkommende discipel adgang til skolen.

Fripladse eller nedsættelse af skolepengene tilstaaes i regelen kun saadanne, som i længere tid har været disciple af skolen, og hvis forsørgere enten er døde eller komne i saadan økonomisk stilling, at de ikke længer er istand til at betale fulde skolepenge; endvidere kræves, at vedkommende discipel har vist god opførsel og gjort god fremgang i skolen. Under den nuværende sterke konkurrence om fripladsene maa det overhovedet fraaades forældre at indmelde børn i skolen med tanke paa om kortere eller længere tid at kunne opnaa fripladse eller nedsættelse af skolepengene. I forberedelsesskolen uddeles ikke fripladse uden i ganske ekstraordinære tilfælde.

Ansøgninger om fripladse indleveres hvært aar inden 1ste mai.

Renterne af **John Heuch's** legat (oprettet ved gavebrev af 28de mai 1873) tildeltes den 5te april d. a. Sigurd Paulsen, elev af 4de middelklasse.

Blandede meddelelser.

1. Mindefest for Ludvig Holberg.

Tohundredaarsdagen efter Ludvig Holbergs fødsel, den 3dje december 1884, feiredes ved en fest, hvori skolens lærere, alle disciple ovenfor 1ste middelklasse og en stor del af gutternes forældre deltog. Gymnastiksalen var for leiligheden smykket med flag, og væggen bag talerstolen var dækket med billeder; i midten saa man en gjengivelse af Börjessons Holbergs-statue, som samme dag blev afsløret i Bergen, og omkring denne var der fremstillet flere holbergske figurer og scener, alt udført i legemsstørrelse af hr. genremaler Eivind Nilsen. Efterat skolens sangkor havde sunget nogle vers af Bjørnsøns »Ja vi elsker dette landet«, og efterat der var talt nogle indledende ord om, hvad der maatte opfordre ogsaa skolerne til at feire Holbergs mindefest, foretog hr. skuespiller Isachsen under almindelig jubel 3dje akt af Jacob von Tyboe. Efter afsyngelsen af den første del af en sang, forfattet af en af øverste latinklasses disciple til melodien »Aa kjøre vatn aa kjøre ve«, blev festtalen holdt af skolebestyrer Aars, der hovedsagelig gjennem citater af Holbergs egne skrifter søgte at give et billede af hans liv, hans personlighed og hans virksomhed. Festen sluttede med en fortsættelse af sangen (kor og solo, komponeret af en anden discipel af samme klasse).

2. Andragende til kirkedepartementet fra bestyrerne af Aars og Voss's og af Gjertsens skole, indsendt 17de marts 1885.

»Undertegnede bestyrere af Aars og Voss's og Gjertsens skoler andrager herved om, at bestemmelsen i lov af 16de juni 1883, § 14, hvorefter af gymnasiernes disciple de, som har gennemgaaet gymnasiernes kursus og i det sidste aar har havt hel eller halv friplads eller et tilsvarende stipendium, er fritagne for at erlægge gebyr, førend de

stedes til examen artium, maa ansees for som regel at gjælde ogsaa de af os bestyrede gymnasiers disciple.

Ved examen artium ifjor blev denne bestemmelse forstaaet saaledes, at vore gymnasiers disciple blev betragtede som privatister, idet der til begrundelse af denne forstaaelse henvistes til, at bestemmelsen var en gjentagelse af § 10 i lov af 17de juni 1869, hvor der ved gymnasier kun forstaaes statens gymnasier, medens alle andre examinander sammenfattes under navnet privatister.

Det forekommer os dog, at sagen ikke kan være afgjort med en saadan henvisning til den tidligere lov, saa meget mindre, som der dengang — efter ophævelsen af dimissionen — ikke længer gaves private skoler, der havde nogen slags privilegeret stilling eller mere end alle andre var sidestillede med statens, medens nu de kommunale og private gymnasier, der bemyndiges til at afholde examen artium, i et saa væsentligt punkt har faaet lige rettighed med de offentlige (og som følge deraf ogsaa i flere henseender de samme forpligtelser), saa det i og for sig ikke kan synes unuligt, at det har været tanken med det samme at tilstaa dem ogsaa denne — mindre — begunstigelse. Vi antager derfor, at der er al opfordring til at undersøge, hvorledes bestemmelsen maa forstaaes i den lov, i hvilken den nu staar, og i sammenhæng med dennes øvrige bestemmelser; en saadan undersøgelse vil antageligvis vise, at sagen ikke er saa ganske utvilsom.

I loven af 1883 forstaaes ved »privatister« tydeligvis de examinander, som ikke er disciple af noget artiumsberettiget gymnasium, hvad enten det er offentligt, kommunalt eller privat; i modsætning til disse »privatister« stilles de examinander, der har »ret til at underkaste sig examen artium ved en til at afholde samme berettiget skole«, det vil sige disciple af offentlige gymnasier og af andre skoler, som er berettigede til at afholde examen artium. I § 14 tales derefter blot om »gymnasiernes disciple« og »privatister«. — Til hvilken af disse to kategorier skal nu disciple af artiumsberettigede kommunale eller private skoler naturligst henføres? Svaret paa dette

spørgsmaal er i grunden allerede givet i det ved kongelig resolution af 28de januar 1884 approberede midlertidige reglement for examen artium, hvor udtrykket »gymnasiernes disciple« bruges ikke blot om disciple af de offentlige gymnasier, men ogsaa omfatter disciple af artiumsberettigede kommunale og private gymnasier, netop i modsætning til »privatister« (se det midlertidige reglement § 2: »Gymnasiernes disciple anmeldes gennem vedkommende gymnasiums rektor eller bestyrer; privatister anmelder sig osv.« — sammenlign. § 5, § 12 etc.). — Paa den anden side fremgaar det med tydelighed af de forhandlinger, som førtes i odelstinget om denne sag (stortingstidende for 1883, odelstingets forhandlinger, s. 841—845), at man der med udtrykket »privatister« netop mente de privatister, for hvis examen artium man samme dag havde givet de nærmere bestemmelser i § 11. — Naar det saaledes maa indrømmes, at den forstaaelse af bestemmelsens ordlyd, der ifjor blev gjort gjældende, ialfald er meget tvilsom, synes det at maatte tilkomme overbestyrelsen efter reelle hensyn at afgjøre, hvilken forstaaelse der bør befølges. I denne forbindelse skal vi tillade os at anføre følgende.

Mod en forstaaelse af vedkommende bestemmelser, hvor efter de private gymnasier ogsaa i denne henseende ligestilles med de offentlige, er der gjort den indvending, at uddelingen af fripladse ved de private gymnasier ikke som ved de offentlige er undergivet overbestyrelsens kontrol, og at det ved de private skoler vel kan hælde, at fripladse uddeles efter andre hensyn end de, som i statens skoler begrundes saadant beneficium. Det sidste tilfælde kan vistnok undtagelsesvis forekomme, navnlig ligeoverfor sønner af skolens egne lærere; men i denne henseende vilde det vel være tilstrækkelig betryggende ligeoverfor ethvert misbrug af regelen om fritagelse for artiumsgebyret, om man af den private skoles bestyrelse forlangte en bevidnelse for hver enkelt ansøger om, at hel eller halv friplads har været ham tilstaaet paa grund af værdighed og trang, i overensstemmelse med de for uddelingen af fripladse i statens skoler gjældende regler. — Hvad den manglende kontrol

angaar, antages tilstrækkelig sikkerhed at maatte ligge i de private skolars sterkt begrænsede evne til at meddele saadanne beneficier. — Under odelstingets forhandlinger blev det sterkt fremholdt, at tilstaaelse af hel eller halv friplads i gymnasierne i sig indeholdt et fuldkommen tilstrækkeligt vidnesbyrd om vedkommende disciples værdighed og trang. Vi er overbeviste om, at dette ikke mindre har sin rigtighed for de private gymnasiers vedkommende end for de offentliges. Enhver, der kjender disse forhold, vil vide, at ved de private skoler vil det i regelen, selv for begavede og i alle henseender værdige disciple, være vanskeligere at opnaa nogen saadan begunstigelse end ved de offentlige skoler, og naar det under de nævnte forhandlinger i odelstinget er forudsat, at der ved de offentlige gymnasier ogsaa udenfor dem, der har hel eller halv friplads, vil kunne være trængende og værdige disciple, som vel fortjener at komme i betragtning til den her omhandlede fritagelse, da gjælder denne forudsætning følgerig i endnu højere grad de private skolars disciple. De beløb, der ved de af os bestyrede skoler kan afsættes til fripladse — i de senere aar gjennemsnitlig for Gjertsens skole kr. 6000 og for Aars og Voss's skole ca. kr. 8000 aarlig (heri iberegnet fripladse for lærernes børn) — er ingenlunde tilstrækkelige til at imødekomme den forhaandenværende trang, og hvad særlig skolerne i Kristiania angaar, er det jo ingenlunde saa, at den offentlige skole netop er en skole for de ubemidlede eller fattige, og at der ikke ogsaa ved de private skoler er fuldt af ubemidlede disciple, som kun gjennem skolens beneficier sættes istand til at nyde en højere skolegang. Men at disse disciple, som for en stor del forgjæves har søgt optagelse ved den offentlige skole og ikke paa grund af nogen uværdighed, men paa grund af forskjellige dem utilregnelige omstændigheder er udelukkede fra de økonomiske goder, den offentlige skole i saa langt højere grad kan yde, fremdeles ved uddelingen af et offentligt beneficium skal stilles ugunstigere, finder vi at være en ubillighed baade mod de enkelte, som lider derunder, og mod de privatskoler, som efter evne har søgt at hjælpe dem frem.

Ved de af os bestyrede skoler indgaves ifjor andragende om fritagelse for gebyrets erlæggelse af et antal af tilsammen 17 (Gjertsens skole 9; Aars og Voss's skole 8). Af disse havde de 11 (Gjertsens skole 5, Aars og Voss's skole 6) gennem længere tid havt dels halv, dels hel friplads, og samtlige var som værdige og trængende disciple af skolerens bestyrelser anbefalede til fritagelse. Fritagelse opnaede kun de 4 (Gjertsens skole 2, Aars og Voss's skole 2). Om de øvrige havde været disciple af et offentligt gymnasium, vilde sandsynligvis de allerfleste af dem have været saaledes stillede, at de i henhold til lovens § 14 uden ansøgning vilde været fritagne for erlæggelse af noget gebyr.

Men selv om den forstaaelse af vedkommende lovparagraf, som vi her har gjort gjældende, ikke skulde være den rette, og om altsaa de artiumsberettigede, kommunale og private skolars disciple — i strid med lovens udtryk forøvrigt — skulde gaa ind under kategorien »privatister«, saa kan vi dog, hvad enten vi ser hen til lovens ordlyd eller til den drøftelse, som gik forud for dens vedtagelse i odelstinget, ikke opfatte dens her omhandlede bestemmelse anderledes end som et udtryk for lovgiverens ønske om, at alle de unge mennesker, hvad enten de har havt det held at gennemgaa en offentlig skole eller ikke, skulde stilles paa fuldkommen lige fod. Der blev ogsaa under forhandlingerne antydet et forslag om at give denne ligestilen et bestemt udtryk i loven, og naar dette ikke vandt tilslutning, var det, som det udtrykkelig udtaltes, fordi man »af hensyn til overbestyrelsen, som skal afgjøre disse andragenders«, fandt det heldigst, at de tilfælde, hvor vedkommendes trang og værdighed paa forhaand var godtgjort, fandt sin afgjorelse i loven selv (stortingstidende for 1883, forhandlinger i odelstinget s. 845). Men forudsætningen var, at overbestyrelsen vilde eftergive gebyret, »saasnaart omstændighederne er saa talende, at den finder, at billighed i høi grad er derfor« (l. c. s. 842).

Det kan saaledes ikke have været meningen, at der paa forhaand skulde fastsættes en sum, som de omhandlede fritagelser ikke maatte overstige, saaledes, at det kunde

blive nødvendigt, om denne sum viste sig utilstrækkelig til at møde alle vel begrundede andragender, kun at lade de mest kvalificerede komme i betragtning. — Vi tror ogsaa, at det i flere henseender vilde være uheldigt, om almenheden skulde faa det indtryk, at »privatisterne« ved udelingen af dette beneficium maa nøie sig med de smuler, som bliver tilovers, efter at de offentlige skolers disciple har faaet sit.

Vi kan saaledes ikke se andet, end at overbestyrelsen, hvad enten lovens § 14 er at forstaa paa den ene eller den anden af de to maader, maa være fuldt berettiget til at gjøre det til regel, at de disciple, som har gennemgaaet det fuldstændige gymnasialkursus i artiumsberettigede, kommunale eller private skoler, og som der i det sidste aar paa grund af værdighed og trang har havt hel eller halv friplads, uder den samme fritagelse for erlæggelse af gebyr, som den, der tilstaaes de disciple af statens skoler, der er i samme stilling, og vi er overbeviste om, at gennemførelsen af en saadan regel, hvorom vi herved for de af os bestyrede skolers vedkommende tillader os at ansøge, vil være en retfærdig og gavnlig foranstaltning.«

Tillægsskrivelse til foranstaaende andragende,
indsendt 24de marts 1885.

»Det tør maaske være os tilladt til fuldstændiggjørelse af vor skrivelse af 17de marts at anføre (hvad vi tidligere ikke havde været opmærksomme paa), at vor forstaaelse af lovens udtryk »privatister« støttes ved en ligefrem definition af dette ord i vedkommende komiteindstilling; det heder nemlig her (stort. forh. 1883, indst. O No. 21, s. 36, 1ste spalte nederst). »Privatister, d. e. saadanne, som ikke i løbet af det sidste aar har været elever ved en examensberettiget skole«.

Tillige vil vi faa lov til særlig at henlede opmærksomheden paa en udtalelse af rektor Steen under debatten i odelstinget; han ytrede nemlig (odelstingstidenden for 1883, s. 841), at gebyret »blandt andet ogsaa har til hensigt at sikre mod umodenhedens tilstrømning i altfor stor grad,

og,« tilføiede han, »ialfald efter den erfaring, vi til dato har, er det jo privatisterne, som i ikke liden grad har belemret examen artium og — udgjort hovedstokken af dem, som ikke har faaet examen.« — Det er klart, at ordet »privatister« her som i den hele odelstingsdebat er brugt i overensstemmelse med kirkekomiteens definition. Naar altsaa den af denne debat fremgangne lovbestemmelse kun taler om, at gebyr skal betales af »gymnasiernes disciple« — »samt privatister«, saa maa efter lovens ordlyd disciplene af de »examensberettigede skoler«, som ikke er statsskoler, enten være aldeles fritagne for enhver erlæggelse af gebyr eller gaa ind under kategorien »gymnasiernes disciple«. — Da nu det første neppe kan have været meningen, maa det sidste ansees bevist.«

Departementets svar paa disse skrivelser er ikke endnu kommet. Derimod er fritagelse for gebyret iaar tilstaaet et betydelig større antal disciple end ifjor og navnlig alle de af ansøgerne, som her i skolen har havt halv eller hel friplads.

3. Indvielse af en ny skolefane

foregik lørdag den 16de mai kl. 1. Efterat samtlige disciple var opstillede i gymnastiksalen, og bestyrere og lærere havde taget sin plads foran de to gamle, afblegede faner i salens øvre ende, blev den nye fane baaret ind, ledsaget af komiteen, og modtaget med bifuldsklap af den forsamlede skare. Komiteens formand overrakte skolens bestyrelse et kunstnerisk prydet gavebrev, der tillige indeholdt en fremstilling af sagens historie. Af dette dokument hidsættes:

»Fredag den 13de marts 1885 besluttede eleverne i øverste klasse af latingymnasiet paa Aars og Voss's skole at indbyde samtlige sine meddisciple til at tegne bidrag til anskaffelsen af en ny fane for skolen og valgte i dette øiemed en komité, som udstedte følgende indbydelse: »3dje latingymnasiums elever indbyder herved skolens disciple til at yde bidrag til en ny skolefane, da begge de gamle er

i en saadan tilstand, at anskaffelsen af en ny maa ansees fornøden. Fanen tænkes, saafremt tilstrækkelige bidrag tegnes, færdig til 17de mai. Forat den skal blive vor skole værdig, hvad der jo paa en maade er en æressag ogsaa for os elever, vilde det være ønskeligt, at alle tegnede sig.« — Komitéen »satte sig straks i virksomhed med indsamling af bidrag hos sine kamerater, ligesom den ogsaa af samtlige lærere og særlig af skolens bestyrere modtog tilsagn om understøttelse.« — Der blev nu dannet en forberedende komité, hvori bestyrerne, fire lærere og otte disciple af gymnasierne deltog. Efter mange forhandlinger og megen meningsforskjel med hensyn til valg af symbol paa fanens dug, enedes man om, »at vælge den engelske billedhugger Flaxmanns (f. 1755, d. 1826) skønne tegning: Minervas nedstigning til Ithaka*^o). Dette billede er komponeret som illustration til de vers af Homers Odysse (I, 96—102), der beretter om Pallas Athenes nedfart fra Olympien til Ithaka for at tilskynde Telemachos til at opsøge Odysseus:

Ὠς εἰποῦσ' ὑπὸ ποσσὶν ἐθήσαντο καὶὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ἕρῳην
 τῷ δ' ἐπ' ἀπείρονα γαίαν ἄμα ποιεῖς ἀνέμοιο
 ἔλειτο δ' ἄλκιμον ἔγχος, ἀκαχμένον ὄξει χαλκῷ,
 βριθὺν, μέγα, σιβαρόν, τῷ δάμνησαι σίγῃς ἀνδρῶν
 ἠρώων, τοῖσιντε κοτέσσεται ὄβριμοπέτην·
 βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρχήνων ἀίεσσα.

Straks som dette var talt, hun bandt under foden de gyldne
 deilige himmelske saaler, som bar hende hen over havet
 og over jorderig vide saa snelt som pustet af vinden;
 greb saa sin mægtige lanse, beslagen med stikkende malmod,
 tung, forsvarlig og lang, hvormed hun betvinger de kjække
 fylker af mænd, paa hvem hun er gram, den veldiges datter;
 og i en fart hun ned sig svang ifra høien Olympos.

Gudinden er af kunstneren (i konturtegning) fremstillet
 svævende, iført en folderig, bølgende peplos, med hjelm paa

*) Se The Odyssey of Homer Engraved from The compositions of John Flaxmann. R. A. Sculptor. London 1805. Plate 2. The descent of Minerva to Ithaca. Hom. Od. I, 102.

hovedet, lansen i den høire haand hvilende over skulderen og sandaler paa fødderne.«

Da denne afgjørende bestemmelse var truffen, blev sagens praktiske udførelse overladt til en arbejdskomité.

Skrivelsen slutter saaledes:

»Paa fanens dug, af høirød silke (»faille«), der nedentil deler sig i en større og to mindre tunger, er gudindens billede fremstillet i bleggul guldbrokade, hvori konturerne tegner sig i silke af mørk olivenfarve; dugen kantes af guldfrynser, der løber sammen i 2 fra tungerne nedhængende guldkvaster med cannetiller, og er indfæstet i en forgyldt raa, der afsluttes af græsk-stiliserede knopper; den ligeledes forgyldte stang bærer et korinthisk kapitæl, i hvis abakus er plantet et i forgyldt messing udført monogram af bogstaverne: A og V. Stang og raa sammenbindes ved en gylden snor, der ender i 6 parvis forbundne kvaster.

Vi overrækker saaledes Minervas fane til skolens bestyrere og til den talrige ungdomsskare, der skal følge dem og den, med det inderlige ønske, at det maa blive denne fanes lod, som det har været dens forgjængeres: at den hos alle dem, der har været den tro, i kommende dage vil vække mindet om en skole, der har villet give sine kjære disciple den bedste lærdom paa den bedste maade.

Den 16de mai 1885.

Bastian Dahl,
komiteens formand.

Andr. Aubert. H. Petersen. O. Tveten. Ove Rode.«

Efterat dette gavebrev var afleveret, ledsagede en af komiteens medlemmer, discipel af øverste latinklasse Ove Rode, fanens overdragelse til skolen med nogle ord til bestyrelsen og til kameraterne. Skolebestyrer Aars takkede for den vakre gave og udviklede nærmere betydningen af Athene- eller Minerva-billedet som skolefanens symbol. — Den nye fane blev hilset med et nifoldigt hurra, og til slutning blev der af skolebestyrer Voss udbragt et hurra for den komité, der havde været virksom med at faa fanen istand.

Examen 1885.

Den daglige undervisning slutter:

- før 3 L. G. og 3 R. G. . . . . lørdag 13de juni.
 » 6 M. . . . . lørdag 6te juni.
 » 1 og 2 L. og R. G. . . . . onsdag 17de juni.
 » 5 M. og 4 M. . . . . fredag 19de juni.
 » 3 M., 2 M. og 1 M. . . . lørdag 27de juni.

For forberedelsesklasserne holdes ingen egentlig examen, men forældre og foresatte indbydes til at overvære undervisningen de to sidste læsedage (8de og 9de juli) for at gjøre sig bekendt med det standpunkt, klasserne har naaet. Den orden, hvori overhøringen i de forskjellige fag vil foregaa, kan sees af examenstabellen for de nævnte dage.

Examen i skrivning og tegning samt de skriftlige prøver for 1ste til 3dje middelklasse er afholdt tidligere.

Examen begynder om formiddagen kl. 9, om eftermiddagen kl. 4¹/₂.

Det ved hvert fag anførte nummer betegner det værelse, hvor examen holdes; (nr. 1—6 er i sidebygningen, nr. 7—15 i hovedbygningens 1ste etage, nr. 16—27 i dens anden, nr. 28—37 i 3dje og nr. 38 i 4de etage).

NB. Skolepenge betales onsdag den 1ste og torsdag den 2den juli kl. 9—11 formiddag.

Mandag den 15de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 K. Nicolaysen.

Middelskoleexamen:

1. 2. Norsk stil nr. 30 kl. 9—10 Hall.
- 10—11 Brun.
- 11—12 Wang.
- 12—1 Hofgaard.
3. 4. do. - 31 kl. 9—10 Kulsberg.
- 10—11 Myhre.
- 11—12 Grøterud.
- 12—1 Johannesen.
5. 6. do. - 32 kl. 9—10 Brekke.
- 10—11 E. Nicolaysen.
- 11—12 Brekke.
- 12—1 Dahl.
7. do. - 29 kl. 9—10 K. Nicolaysen.
- 10—11 Holst.
- 11—12 Myhre.
- 12—1 E. Nicolaysen.
8. do. - 28 kl. 9—10 Norby.
- 10—11 Norby.
- 11—12 Hertzberg.
- 12—1 Hertzberg.

Tirsdag den 16de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 Kulsberg.

Middelskoleexamen:

1. 2.	Tysk stil nr. 30	kl. 9—10	Hofgaard.
		- 10—11	Hall.
		- 11—12	Andersen.
		- 12—1	Andersen.
3. 4.	do.	- 31	kl. 9—10 Kulsberg.
		- 10—11	Johannesen.
		- 11—12	Norby.
		- 12—1	Norby.
5. 6.	do.	- 32	kl. 9—10 Brekke.
		- 10—11	E. Nicolaysen.
		- 11—12	E. Nicolaysen.
		- 12—1	Odland.
7.	do.	- 29	kl. 9—10 Aubert.
		- 10—11	Dahl.
		- 11—12	Johannesen.
		- 12—1	Grøsterud.
8.	do.	- 28	kl. 9—10 K. Nicolaysen.
		- 10—11	Holst
		- 11—12	Skattum.
		- 12—1	Brekke.

Onsdag den 17de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 Henrichsen.

Middelskoleexamen:

1. 2.	Lat. og engelsk stil nr. 30	kl. 9—10	Brun.	
				- 10—11 Odland.
				- 11—12 Wang.
				- 12—1 Hofgaard.
3. 4.	do.	- 31 kl. 9—10	Kulsberg.	
				- 10—11 Kulsberg.
				- 11—12 Wettergreen.
				- 12—1 Odland.
5. 6.	do.	- 32 kl. 9—10	Brekke.	
				- 10—11 Norby.
				- 11—12 Hertzberg.
				- 12—1 Johannesen.
7.	do.	- 29 kl. 9—10	Wielgolaski.	
				- 10—11 Wielgolaski.
				- 11—12 Aubert.
				- 12—1 Grøterud.
8.	do.	- 28 kl. 9—10	Henrichsen.	
				- 10—11 E. Nicolaysen.
				- 11—12 Brekke.
				- 12—1 Brekke.
9.	Latinsk stil	- 15 kl. 9—10	K. Nicolaysen.	
				- 10—11 Aubert.
				- 11—12 Odland.
				- 12—1 Skattum.

Torsdag den 18de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{3}{4}$ —9 K. Nicolaysen.

Middelskoleexamen:

1. 2. Matematik nr. 30 kl. 9—10 Hofgaard.
- 10—11 Hall.
- 11—12 Hall.
- 12—1 Andersen.
3. 4. do. - 31 kl. 9—10 Brekke.
- 10—11 Odland.
- 11—12 Kulsberg.
- 12—1 Johannesen.
5. 6. do. - 32 kl. 9—10 K. Nicolaysen.
- 10—11 E. Nicolaysen.
- 11—12 Brekke.
- 12—1 Grøterud.
7. do. - 29 kl. 9—10 Johannesen.
- 10—11 Dahl.
- 11—12 Schulerud.
- 12—1 E. Nicolaysen.
8. do. - 28 kl. 9—10 Skattum.
- 10—11 Holst.
- 11—12 Grøterud.
- 12—1 Skattum.
-

Fredag den 19de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄ - 9 Holst.

Middelskoleexamen:

1. 2.	Tegning	nr. 30	kl. 9 - 10	Henrichsen.
			- 10 - 12	Grøsterud.
3. 4.	do.	- 31	- 9 - 10	K. Nicolaysen.
			- 10 - 12	Dahl.
5. 6.	do.	- 38	- 9 - 10	Hermanstorff.
			- 10 - 11	Brekke.
			- 11 - 12	Schulerud.
			- 12 - 1	Ellefsen.
7. 8.	do.	- 29	- 9 - 10	Holst.
			- 10 - 11	Rønneberg.
			- 11 - 12	Wang.
			- 12 - 1	Hall.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄ - 4¹/₂ Jacobsen.

5. 6.	Tegning	nr. 38	kl. 4 ¹ / ₂ - 7 ¹ / ₂	Gulbrandsen.
7.	do.	- 31	- 4 ¹ / ₂ - 7 ¹ / ₂	Ringi.
8.	do.	- 30	- 4 ¹ / ₂ - 7 ¹ / ₂	Jacobsen.

Lørdag den 20de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{3}{4}$ —9 Spjeldnæs.

Middelskoleexamen:

1. 2.	Skrivning	nr. 30	Holst.
3. 4.	do.	- 31	Spjeldnæs.
5. 6.	do.	- 30	Johannesen.
7. 8.	do.	- 29	Henrichsen.

5 M. c. Historie nr. 18 Odland.

Mandag den 22de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{3}{4}$ - 9 $\frac{1}{2}$ | 3dje etage Dahl.
2den etage Skattum.

2 L. G. a.	Norsk stil	nr. 32	Brekke.
2 L. G. b.	Norsk stil	- 33	Aubert.
2 R. G.	Norsk stil	- 34	Schulerud.
1 L. G.	Norsk stil	- 30	Dahl.
1 R. G.	Norsk stil	- 37	Grøterud.
5 M. a.	Religion	- 16	Odlaud.
4 M. a.	Norsk stil	- 19	Hermanstorff.
4 M. b.	Norsk stil	- 21	Norby 9-11, Krog 11-1.
4 M. c.	Norsk stil	- 20	Skattum 9-10, 12-1, Hertzberg 10-12.

Tirsdag den 23de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{3}{4}$ —9 | 3dje etage Henrichsen.
 | 2den etage Spjeldnæs.

Middelskoleexamen:

1. Historie nr. 35 Odland; censor: cand. mag. Norby.
2. Religion - 31 Brun; censor: skolebestyrer Nickelsen.
4. Geografi - 17 Schulerud; censor: cand. mag. Søraas.
5. Fransk - 28 Brekke; censor: cand. mag. Hermanstorff.
7. Naturfag - 24 Henrichsen; censor: cand. real. Hamilton.
8. Norsk - 29 Aubert; censor: cand. mag. Kristiansen.

2 L. G. a. Matematik skr. 32 E. Nicolaysen.

2 L. G. b. Matematik skr. 33 Grøterud.

2 R. G. Matematik skr. 34 Holst.

1 L. G. Latinsk stil 30 Dahl.

1 R. G. Engelsk stil 37 Skattum.

5 M. a. Matematik skr. 16 Hall.

5 M. b. Matematik skr. 23 Krog 9—10, Hertzberg 10—11, Krog
 11—1.

5 M. c. Matematik skr. 18 K. Nicolaysen 9—10, Jæger 10—11,
 Hermanstorff 11—1.

4 M. a. Matematik skr. 19 Lyche.

4 M. b. Matematik skr. 21 Ellefsen 9—10, Myhre 10—1.

4 M. c. Matematik skr. 20 Spjeldnæs.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$ 3dje etage Thorsen.

Middelskoleexamen:

6. Tysk nr. 29 Voss; censor: skolebestyrer Pauss.

Onsdag den 24de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{3}{4}$ —9 | 3dje etage Holst.
| 2den etage Andersen.

Middelskoleexamen:

1. Naturfag nr. 24 Schulerud; censor: cand. real. Hamilton.
2. Fransk - 17 Brekke; censor: cand. mag. Hermanstorff.
3. Historie - 23 Odland; censor: cand. mag. Norby.

1 R. G. 2.	Mathematik	nr. 37	Holst.
5 M. a.	Latinsk stil	- 16	Andersen.
5 M. b.	Latinsk og engelsk stil	- 23	Jæger.
5 M. c.	Engelsk stil	- 18	E. Nicolaysen.
4 M. a.	Latinsk stil	- 19	Wielgolaski 9—10, Skattum 10—1.
4 M. b.	Latinsk stil	- 21	Myhre.
4 M. c.	Engelsk stil	- 20	Lyche.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$ 3dje etage Odland.

Middelskoleexamen:

7. Historie nr. 29 Odland; censor: cand. mag. Norby.
8. Tysk - 28 Hofgaard; censor: skolebestyrer Pauss.

2 L. G. b. 2. Matematik nr. 33 Johannesen.

Torsdag den 25de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 { 3dje etage Holst.
2den etage Myhre.

Examen artium:

- IX. Norsk og oldnorsk nr. 35 A. Aubert, Norby; censor: adj. Schive.
X. Græsk - 28 Grøterud; censor: cand. philos.
Bruenech.
XIV. Historie - 31 Schjøth; censor: overlærer Lund.
XI. Matematik - 29 Johannesen; censor: inspektør Nærup.
Middelskoleexamen:
5. Engelsk nr. 22 Brekke; censor: kaptein Grüner.

- 2 L. G. a. Latinsk stil nr. 32 Henrichsen 9—10; Schulerud 10—1.
2 L. G. b. Latinsk stil - 33 Dahl.
2 R. G. Engelsk stil - 34 Holst 9—12; E. Nicolaysen 12—1.
1 L. G. Græsk stil - 30 Hermanstorff.
1 R. G. Fysik skriftlig - 37 Hall.
5 M. a. Tysk stil - 16 Lyche.
5 M. b. Tysk stil - 23 E. Nicolaysen 9—11, Jæger 11—1.
5 M. c. Tysk stil - 18 Kulsberg.
4 M. a. Tysk stil - 19 K. Nicolaysen 9—10, Hertzberg
10—11, Skattum 11—1.
4 M. b. Tysk stil - 21 Myhre.
4 M. c. Tysk stil - 20 Krog.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ 3dje etage Brekke.

Middelskoleexamen:

4. Fransk nr. 28 Brekke; censor: cand. mag. Hermanstorff.
6. Religion - 29 Odland; censor: skolebestyrer Nickelsen.

- 2 L. G. b. Matematik nr. 33 Johannesen.

Fredag den 26de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 | 3dje etage Grønvoid.
 | 2den etage Hall.

Examen artium:

- XII. Matematik nr. 35 Johannesen; censor: inspektør Nærup.
 XIII. Fransk - 31 Brekke; censor: overlærer Ottesen.
 XV. Geografi - 33 Schulerud; censor: skolebestyrer Gundersen.

Middelskoleexamen:

1. Religion nr. 32 Brun; censor: skolebestyrer Nickelsen.
 2. Latin - 17 Hofgaard; censor: inspektør Lowum.
 3. Norsk - 28 Norby; censor: cand. mag. Christiansen.
 7. Tysk - 29 Voss; censor: skolebestyrer Paus.

- 2 R. G. Fysik skriftlig nr. 34 Grønvoid 9—10, Grøterud 10—1.
 1 R. G. Matematik skr. - 37 Hall.
 5 M.a. 2. Tysk - 16 E. Nicolaysen.
 5 M.b. 1. Religion - 23 Krog.
 4 M.a. 1. Geografi - 19 Andersen.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₂—4¹/₄ | 3dje etage Ellefsen.
 | 2den etage Andersen.

Middelskoleexamen:

8. Religion nr. 29 Ellefsen; censor: pastor Blaker.
 5. Tysk - 28 Norby; censor: skolebestyrer Paus.

- 5 M. b. 2. Religion nr. 23 Krog.
 5 M. c. Geografi - 18 Odland.
 4 M. a. 2. Geografi - 19 Andersen.
 4 M. c. 1. Tysk - 20 Fredriksen.
 4 M. c. 2. Naturhistorie - 21 Jacobsen.

Lørdag den 27de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 } 3dje etage Holst.
 2den etage Krog.

Examen artium:

IX. Græsk	nr. 35	Grøsterud; censor: cand. philos. Bruenech.
X. Religion	- 30	Brun; censor: pastor Gjør.
XI. Fransk	- 32	K. Nicolaysen; censor: overlærer Ottesen.
XIII. Historie	- 33	Schjøth; censor: overlærer Lund.
XIV. Matematik	- 31	Holst; censor: inspektør Nærup.
XV. Norsk og oldnorsk	- 29	Moe, Norby; censor: adj. Schive.

Middelskoleexamen:

4. Naturfag	nr. 24	Schulerud; censor: cand. real. Hamilton.
6. Geografi	- 34	Henrichsen; censor: cand. mag. Søråas.

2 L. G. a.	Fransk	nr. 19	Aubert.
1 R. G. 2.	Engelsk	- 37	E. Nicolaysen.
5 M. a. 1.	Norsk	- 16	Krog.
4 M. b. 1.	Geografi	- 21	Andersen.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ 3dje etage Norby.

Middelskoleexamen:

3. Tysk	nr. 28	Norby; censor: skolebestyrer Pauss.
7. Religion	- 29	Odland; censor: skolebestyrer Nickelsen.

2 L. G. b. 2.	Norsk og oldnorsk	nr. 33	Aubert og Rønneberg.
4 M. b. 2.	Naturhistorie	- 21	Jacobsen.
4 M. c. 2.	Geografi	- 30	Andersen.

Mandag den 29de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 | 3dje etage Aubert.
 | 2den etage Andersen.

Examen artium:

- XI. Religion nr. 35 Brun; censor: pastor Gjør.
 XII. Græsk - 30 Grøterud; censor: cand. philos. Bruenech.
 XIII. Naturfag - 24 Henrichsen; censor: cand. real. Tornøe.
 XV. Historie - 31 Schjøth; censor: overlærer Lund.

Middelskoleexamen:

1. Latin nr. 32 Hofgaard; censor: inspektør Lowum.
 2. Naturfag - 29 Schulerud; censor: cand. real. Hamilton.
 3. Religion - 28 Ellefsen; censor: pastor Blaker.
 4. Norsk - 33 Norby; censor: cand. mag. Kristiansen.

- 1 L. G. 1. Norsk nr. 30 Aubert.
 1 L. G. 2. Latin - 37 Dahl.
 1 R. G. 1. Geografi - 17 Skattum.
 5 M. a. Norsk stil - 16 Myhre.
 5 M. b. Norsk stil - 23 Kulsberg.
 5 M. c. Norsk stil - 18 Fredriksen.
 4 M. a. 1. Naturhistorie - 19 Jacobsen.
 4 M. a. 2. Matematik - 16 Hall.
 4 M. b. 1. Norsk - 21 Krog.
 4 M. c. 1. Geografi - 20 Andersen.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ | 3dje etage Schulerud.
 | 2den etage Andersen.

Middelskoleexamen:

6. Norsk nr. 29 Aubert; censor: cand. mag. Kristiansen.

- 2 L. G. b. Religion nr. 33 Odland.
 2 R. G. Naturfag - 24 Schulerud.
 4 M. b. 2. Geografi - 21 Andersen.

Tirsdag den 30te juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9

}	3dje etage Brekke.
	2den etage Grøterud.
	1ste etage Jæger.

Examen artium:

IX. Historie nr. 35 Schjøth; censor: inspektør Brock.
 XIV. Engelsk - 31 E. Nicolaysen; censor: adj. Wesenberg.

Middelskoleexamen:

5. Norsk nr. 28 Norby; censor: cand. mag. Kristiansen.
 8. Engelsk - 29 Brekke; censor: kaptein Grüner.

2 R. G.	Norsk og oldnorsk	nr. 34	Aubert og Rønneberg.
1 R. G.	Naturfag	- 37	Schulerud.
5 M. a. 2.	Norsk	- 16	Krog.
5 M. b. L.	Latin	- 22	Grøterud.
5 M. b. E.	Mathematik	- 23	Høll.
5 M. c. 2.	Engelsk	- 18	Hermanstorff.
4 M. b. 1.	Naturhistorie	- 21	Jacobsen.
4 M. c. 2.	Engelsk	- 20	Lyche.
3 M. a. 1.	Geografi	- 7	Andersen.
2 M. a. 1.	Tysk	- 11	Myhre.
2 M. a. 2.	Geografi	- 10	Skattum.
2 M. b. 1.	Tysk	- 12	Fredriksen.
2 M. c.	Tysk	- 7	Kulsberg.
1 M. b.	Norsk	- 13	Jæger.

Tirsdag den 30te juni.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$ } 3dje etage Rønneberg.
 { 2den etage Krog.
 { 1ste etage Schollert.

Middelskoleexamen:

4. Historie nr. 28 Odland; censor: cand. mag. Norby.
 7. Matematik - 29 Hall; censor: cand. real. Tornøe.

---

2 L. G. a.	Matematik	nr. 32	Johannesen.
2 L. G. b. 1.	Norsk og oldnorsk	- 33	Aubert og Rønneberg.
1 L. G. 1.	Latin	- 30	Dahl.
5 M. c. 1.	Naturfag	- 18	Henrichsen.
4 M. a. 1.	Norsk	- 19	Ellefsen.
3 M. a. 2.	Naturhistorie	- 10	Jacobsen.
3 M. b. 1.	Tysk	- 9	Fredriksen.
3 M. b. 2.	Religion	- 11	Schollert.
2 M. b. 2.	Geografi	- 12	Neuberth.
1 M. a. 1.	Norsk	- 15	Kulsberg.

Onsdag den 1ste juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 ³ / ₄ —9	}	3dje etage Henrichsen.
		2den etage Hall.
		1ste etage Skattum.

Examen artium:

X. Matematik	nr. 35	Johannesen; censor: inspektør Nærup.
XII. Norsk og oldnorsk	31	Aubert, Norby; censor: adjunkt Schive.
XIII. Religion	30	Odland; censor: pastor Gjør.

Middelskoleexamen:

1. Fransk	- 29	Brekke; censor: cand. mag. Hermánstorff.
2. Geografi	- 33	Andersen; censor: cand. mag. Søråas.
6. Naturfag	- 28	Henrichsen; censor: cand. real. Hamilton.

2 L. G. a. Religion	nr. 32	Brun.
5 M. a. 1. Tysk	- 16	Nicolaysen.
5 M. b. L. Matematik	- 23	Hall.
5 M. b. E. Engelsk	- 17	Jæger.
5 M. c. 2. Tysk	- 18	Hofgaard.
4 M. a. 2. Religion	- 19	Ellefsen.
4 M. c. 1. Religion	- 20	Krog.
2 M. a. Religion	- 11	Jacobsen.
1 M. a. 2. Norsk	- 15	Kulsberg.
1 M. b. Religion	- 13	Spjeldnæs.
1 M. c. 1. Geografi	- 8	Skattum.

Onsdag den 1ste juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. $4\frac{1}{4}$ — $4\frac{1}{2}$	}	3dje etage Schjøth.
		2den etage Ellefsen.
		1ste etage Andersen.

Middelskoleexamen:

5. Geografi ur. 28 Schulerud; censor: cand. mag. Sørvas.
 8. Matematik nr. 29 Hall; censor: cand. real. Tornøe.

2 L. G. b. 2.	Historie	nr. 33	Schjøth.
2 R. G.	Religion	- 34	Odland.
1 L. G. 1.	Græsk	- 30	Hermanstorff.
1 L. G. 2.	Historie	- 32	Dahl.
1 R. G. 1.	Historie	- 37	Grønvold.
4 M. b. 2.	Historie	- 21	Krog.
3 M. a. 1.	Tysk	- 10	Ellefsen.
3 M. b. 1.	Religion	- 9	Schollert.
3 M. b. 2.	Geografi	- 15	Neuberth.
2 M. b. 2.	Tysk	- 12	Fredriksen.
2 M. c.	Religion	- 7	Jacobsen.
1 M. c. 2.	Geografi	- 8	Skattum.

Torsdag den 2den juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8^{3/4}—9 { 3dje etage Brekke.
2den etage Henrichsen.

Examen artium.

IX. Matematik	nr. 35	Johannesen; censor: inspektør Nærup.
XI. Norsk og oldnorsk	- 31	A. Aubert, Norby; censor: adjunkt Schive.
XIII. Geografi	- 37	Schulerud; censor: skolebestyrer Gundersen.
XIV. Fransk	- 32	Brekke; censor: overlærer Ottesen.
XV. Religion	- 33	Odland; censor: pastor Gjør.
Middelskoleexamen:		
3. Latin	- 29	Kulsberg; censor: inspektør Lowum.
4. Religion	- 34	Ellefsen; censor: pastor Blaker.
6 } Fransk	- 28	K. Nicolaysen; censor: cand. mag. Hermanstorff.
7 }		

1 L. G. 2. Religion	nr. 30	Brun.
5 M. c. 1. Norsk	- 18	Fredriksen.
5 M. c. 2. Naturfag	- 24	Henrichsen.
4 M. a. 1. Matematik	- 19	Hall.
4 M. b. 1. Religion	- 21	Krog.
4 M. c. 1. Naturhistorie	- 20	Jacobsen.

Torsdag den 2den juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$	}	3dje etage Grønvold.
		2den etage Spjeldnæs.
		1ste etage Hansen.

Middelskoleexamen:

1. Matematik nr. 29 Hall; censor: cand. real. Tornøe.

2 L. G. b. 1.	Historie	nr. 33	Schjøth.
1 R. G. 2.	Historie	- 37	Grønvold.
5 M. a.	Historie	- 16	Odland.
5 M. b.	Naturfag	- 23	Schulerud.
4 M. a. 2.	Norsk	- 19	Ellefsen.
4 M. e. 2.	Historie	- 20	Krog.
3 M. a. 2.	Religion	- 10	Hansen.
2 M. a. 1.	Historie	- 11	Spjeldnæs.
2 M. b. 1.	Geografi	- 12	Neuberth.
1 M. a. 1.	Geografi	- 15	Gulbrandsen.
1 M. a. 2.	Religion	- 7	Jacobsen.
1 M. e. 1.	Tysk	- 8	Schollert.

Fredag den 3dje juli.

Fornmiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9

}	3dje etage Dahl.
	2den etage Hermanstorff.
	1ste etage Myhre.

Examen artium:

- X. Latin nr. 35 Dahl; censor: overlærer Jynge.
 XII. Religion - 31 Brun; censor: pastor Gjør.

Middelskoleexamen:

2. Tysk nr. 28 Hofgaard; censor: skolebestyrer Pauss.
 5. Matematik - 29 Johannesen; censor: cand. real. Tornøe.

2 L. G. a.	Norsk og oldnorsk nr. 32	Moe og Norby.
2 R. G.	Geografi - 34	Schulerud.
1 R. G. 1.	Religion - 37	Ellefsen.
5 M. e. 1.	Engelsk - 18	Hermanstorff.
4 M. b. 2.	Religion - 21	Krog.
4 M. e. 1.	Engelsk - 20	Lyche.
3 M. b. 1.	Norsk - 9	Fredriksen.
3 M. b. 2.	Naturhistorie - 10	Jacobsen.
2 M. a. 2.	Norsk - 11	Myhre.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂

}	3 etage Johannesen.
	2 etage Schulerud.
	1 etage Jacobsen.

1. L. G. 1.	Matematik nr. 30	Johannesen.
5 M. a.	Naturfag - 24	Schulerud.
5 M. b.	Historie - 23	Odland.
3 M. a. 1.	Norsk - 10	Ellefsen.
2 M. b. 2.	Religion - 12	Krog.
2 M. e.	Naturhistorie - 7	Jacobsen.
1 M. b.	Geografi - 13	Hansen.
1 M. e. 2.	Tysk - 8	Schollert.

Lørdag den 4de juli.

Forniddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{3}{4}$ —9		3dje etage Schjøth.
		2den etage Ellefsen.
		1ste etage Fredriksen.

Examen artium:

IX. Religion	nr. 35	Brun; censor: pastor Gjør.
XI. Historie	- 31	Schjøth; censor: inspektør Brock.
XIV. Norsk og oldnorsk	- 32	Moe, Norby; censor: adjunkt Schive.

Middelskoleexamen:

1. Tysk	- 29	Hofgaard; censor: skolebestyrer Pauss.
3. Geografi	- 30	Schulerud; censor: cand. mag. Søråas.
6. Matematik	- 28	Hall; censor: cand. real. Tornøe.

---

2 L. G. b. 2.	Latin	nr. 33	Dahl.
2 R. G.	Matematik	- 34	Holst.
1 R. G. 1.	Norsk	- 37	Aubert.
4 M. a. 1.	Tysk	- 23	Lyche.
4 M. a. 2.	Historie	- 19	Ellefsen.
4 M. b. 1.	Historie	- 21	Krog.
4 M. c. 2.	Tysk	- 20	Fredriksen.
2 M. a.	Naturhistorie	- 11	Jacobsen.
1 M. a. 2.	Tysk	- 15	Kulsberg.

Lørdag den 4de juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$	}	3dje etage K. Nicolaysen.
		2den etage Grønvold.
		1ste etage Schollert.

Middelskoleexamen:

2. Matematik nr. 29 Hall; censor: cand. real. Tornøe.
 7. Engelsk - 28 E. Nicolaysen; censor: kapt. Grüner.
 8. Geografi - 31 Henriksen; censor: cand. mag. Sørvaas.

- 2 L. G. a. Historie nr. 32 Grønvold.
 1 L. G. 2. Matematik - 30 Johannesen.
 1 R. G. 2. Fransk - 37 K. Nicolaysen.
 5 M. a. 2. Latin - 16 Hermanstorff.
 5 M. c. Religion - 18 Odland.
 3 M. a. 2. Norsk - 10 Ellefsen.
 3 M. b. 2. Norsk - 9 Fredriksen.
 2 M. b. 1. Religion - 12 Krog.
 1 M. a. 1. Religion - 15 Jacobsen.
 1 M. c. 1. Norsk - 8 Schollert.

Mandag den 6te juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{1}{2}$ —9

3dje etage Hermanstorff.
2den etage Lyche.
1ste etage Kulsberg.

Examen artium:

XII. Latin	nr. 35	Dahl; censor: overlærer Jynge.
XIII. Mathematik	- 31	Holst; censor: inspektør Nærup.
XIV. Religion	- 30	Odland; censor: pastor Gjør.
XV. Fransk	- 32	Brekke; censor: overlærer Ottesen.

Middelskoleexamen:

3. Naturfag	nr. 24	Schulerud; censor: cand. real. Hamilton.
4. Tysk	- 29	Norby; censor: skolebestyrer Pauss.
5. Religion	- 28	Ellefsen; censor pastor Blaker.
6. Engelsk	- 29	E Nicolaysen; censor: kapt. Grüner.
7. Norsk	- 37	Aubert; censor: cand. mag. Kristiansen.

---

2 L. G. b. 1. Græsk	nr. 33	Aars.
1 L. G. 1. Religion	- 34	Brun.
5 M. a. 1. Latin	- 16	Hermanstorff.
5 M. e. 1. Mathematik	- 18	Johannesen.
4 M. b. 1. Latin	- 19	Myhre.
4 M. b. 2. Tysk	- 21	Lyche.
4 M. e. 1. Historie	- 20	Krog.
3 M. b. 1. Naturhistorie	- 9	Jacobsen.
2 M. e. Norsk	- 7	Kulsberg.

Mandag den 6te juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 ¹ / ₄ —4 ¹ / ₂	}	3dje etage Brekke.
		2den etage Ringi.
		1ste etage Gulbrandsen.

1 L. G. 2.	Fransk	nr. 30	Aubert.
1 R. G. 1.	Fransk	- 37	K. Nicolaysen.
1 R. G. 2.	Religion	- 34	Ellefsen.
5 M. b.	Geografi	- 23	Odland.
3 M. a. 1.	Religion	- 10	Hansen.
2 M. b. 2.	Norsk	- 12	Fredriksen.
1 M. a. 1.	Historie	- 15	Ringi.
1 M. a. 2.	Geografi	- 11	Gulbrandsen.
1 M. b.	Historie	- 13	Krog.
1 M. c. 2.	Norsk	- 8	Schollert.

Tirsdag den 7de juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9

{	3dje etage Grøterud.
	2den etage Schulerud.
	1ste etage Fredriksen.

Examen artium:

- IX. Fransk   nr. 35 K. Nicolaysen; censor: overlærer Ottesen.
 X. Norsk, oldnorsk - 30 Aubert, Norby; censor: adjunkt Schive.
 XV. Matematik   - 31 Holst; censor: inspektør Nærup.

Middelskoleexamen:

2. Norsk   nr. 29 Andersen; censor: cand. mag. Kristiansen.
 3. Fransk   - 28 Brekke; censor: cand. mag. Hermanstorff.
 4. Matematik   - 32 Johannesen; censor: cand. real. Tornøe.
 8. Naturfag   - 24 Henriksen; censor: cand. real. Hamilton.

-
2 L. G. a.	Græsk	nr. 37	Grøterud.
2 L. G. b. 2.	Græsk	- 33	Aars.
5 M. a.	Matematik	- 16	Schulerud.
5 M. b. 2.	Tysk	- 23	E. Nicolaysen.
4 M. a. 1.	Latin	- 17	Skattum.
4 M. a. 2.	Tysk	- 19	Lyche.
4 M. c. 1.	Matematik	- 20	Hall.
4 M. c. 2.	Religion	- 18	Krog.
3 M. a. 2.	Tysk	- 10	Ellefsen.
3 M. b. 2.	Historie	- 9	Jacobsen.
2 M. b. 1.	Norsk	- 12	Fredriksen.
-

Tirsdag den 7de juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$ { 3dje etage K. Nicolaysen.
2den etage Dahl.
1ste etage Neuberth.

Middelskoleexamen:

1. Geografi nr. 29 Andersen; censor: cand. mag. Søraas.
5. Historie - 28 Odland; censor: cand. mag. Norby.

2 L. G. b. 1.	Fransk	nr. 33 K. Nicolaysen.
2 R. G.	Fransk	- 34 Brekke.
1 L. G. 1.	Historie	- 30 Dahl.
1 L. G. 2.	Norsk	- 32 Aubert.
5 M. b. 1.	Tysk	- 23 E. Nicolaysen.
5 M. c. 2.	Mathematik	- 18 Johannesen.
4 M. b. 2.	Norsk	- 21 Krog.
3 M. b. 1.	Historie	- 9 Jacobsen.
2 M. a. 1.	Geografi	- 11 Skattum.
2 M. a. 2.	Tysk	- 12 Myhre.
2 M. c.	Geografi	- 7 Neuberth.
1 M. c.	Historie	- 8 Ellefsen.

Onsdag den 8de juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8^{3/4}—9

}	3dje etage Aubert.
	2den etage Ringi.
	1ste etage Jacobsen.

Examen artium:

- XI. Latin nr. 35 Dahl; censor: overlærer Jynge.
 XII. Fransk - 32 K. Nicolaysen; censor: overlærer Ottesen.
 XIII. Engelsk - 31 E. Nicolaysen; censor: adjunkt Wesenberg.
 XIV. Geografi - 30 Schulerud; censor: skolebestyrer Gundersen.

Middelskoleexamen:

7. Geografi nr. 28 Henrichsen; censor: cand. mag. Sjøraas.

-
1	R. G. 1.	Mathematik nr. 37	Holst.
1	R. G. 2.	Norsk	- 33 Aubert.
5	M. a. 1.	Geografi	- 16 Skattum.
5	M. b. 1.	Norsk	- 23 Krog.
5	M. c. 1.	Tysk	- 18 Hofgaard.
4	M. a. 1.	Religion	- 19 Ellefsen.
4	M. b. 1.	Tysk	- 21 Lyche.
4	M. b. 2.	Latin	- 17 Myhre.
4	M. c. 2.	Mathematik	- 20 Hall.
3	M. a. 2.	Geografi	- 10 Andersen.
2	M. b.	Historie	- 12 Jacobsen.
1	M. a. 1.	Tysk	- 15 Kulsberg.
1	M. a. 2.	Historie	- 11 Ringi.
1	M. b.	Tysk	- 13 Jæger.
-

Onsdag den 8de juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 $\frac{1}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$ } 3dje etage Norby.
 2den etage Krog.
 1ste etage Ellefsen.

Middelskoleexamen:

6. Historie nr. 29 Odland; censor: cand mag. Norby.

---

2 L. G. 1.	Latin	nr. 31 Hermanstorff.
1 L. G. 1.	Fransk	- 30 Brekke.
5 M. a. 2.	Fransk	- 16 Lyche.
5 M. b. 2.	Norsk	- 23 Krog.
4 M. a. 2.	Latin	- 19 Skattum.
3 M. a. 1.	Naturhistorie	- 10 Jacobsen.
1 M. c.	Religion	- 8 Ellefsen.

Torsdag den 9de juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 ³ / ₄ —9	}	3dje etage K. Nicolaysen.
		2den etage Lyche.
		1ste etage Myhre.

Examen artium:

- IX. Latin nr. 35 Dahl; censor: overlærer Jynge.
 X. Fransk - 33 K. Nicolaysen; censor: overlærer Ottesen.
 XII. Historie - 31 Schjøth; censor: inspektør Brock.
 XV. Naturfag - 24 Henrichsen; censor: cand. real. Tornøe.

Middelskoleexamen:

1. Norsk nr. 28 Andersen; censor: cand. mag. Kristiansen.
 4. Latin - 34 Kulsberg; censor: inspektør Lowum.
 8. Historie - 29 Norby; censor: skolebestyrer Ræder.

2 L. G. a. 2. Latin	nr. 32	Hermanstorff.
1 R. G. 1. Engelsk	- 37	E. Nicolaysen.
1 R. G. 2. Geografi	- 18	Skattum.
5 M. a. 1. Fransk	- 16	Lyche.
5 M. b. 1. Fransk	- 23	Grøterud.
4 M. a. 1. Norsk	- 19	Ellefsen.
4 M. b. 1. Matematik	- 21	Hall.
4 M. c. 1. Norsk	- 20	Krog.
3 M. a. 2. Historie	- 10	Wettergreen.
3 M. b. 2. Tysk	- 9	Fredriksen.
2 M. a. 1. Norsk	- 11	Myhre.
2 M. a. 2. Historie	- 15	Spjeldnæs.
2 M. b. Naturhistorie	- 12	Jacobsen.

Torsdag den 9de juli.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4 ¹ / ₄ —4 ¹ / ₂	}	3dje etage Dahl.
		2den etage Skattum.
		1ste etage Gulbrandsen.

Middelskoleexamen:

2. Historie	nr. 28	Odland; censor: cand. mag. Norby.
3. Matematik	- 29	Johannesen; censor: cand. real. Tornøe.
5. Naturfag	- 24	Schulerud; censor: cand. real. Hamilton.

2 L. G. b. 1	Latin	nr. 33	Dahl.
2 L. G. b. 2.	Fransk	- 32	K. Nicolaysen.
2 R. G.	Engelsk	- 34	Brekke.
1 L. G. 2.	Græsk	- 30	Hermanstorff.
5 M. a. 2.	Geografi	- 16	Skattum.
5 M. b. 2.	Fransk	- 23	Grøterud.
5 M. c. 2.	Norsk	- 18	Fredriksen.
4 M. a. 2.	Naturhistorie	- 19	Jacobsen.
4 M. b. 2.	Mathematik	- 23	Hall.
4 M. c. 2.	Norsk	- 20	Krog
3 M. a. 1.	Historie	- 10	Wettergreen.
3 M. b. 1.	Geografi	- 9	Neuberth.
2 M. c.	Historie	- 7	Gulbrandsen.

Fredag den 10de juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{3}{4}$ -9 | 3dje etage Grøterud.
| 2den etage Henrichsen.

Examen artium:

XI. Græsk	nr. 35	Grøterud; censor: cand. philos. Bruenech.
XIII. Norsk og oldnorsk	- 31	Moe, Norby; censor: adjunkt Schive.
XIV. Naturfag	- 24	Henrichsen; censor: cand. real. Tornøe.

Lørdag den 11te juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8 $\frac{1}{2}$ —9 Schjøth.

Examen artium:

- X. Historie nr. 35 Schjøth; censor: inspektør Brock.
XV. Engelsk - 31 E. Nicolaysen; censor: adjunkt Wesenberg.
-

Udlevering af karaktersedlerne foregaar for forberedelsesklasserne samt 1ste middelklasse torsdag den 9de juli kl. 12, for de øvrige klasser ved skolens aarsfest, som holdes lørdag den 11te juli kl. 1 formd. i gymnastiksalen.

Til at være tilstede ved disse leiligheder og til at overvære examens mundtlige del indbydes herved disciplenes forældre og foresatte samt enhver anden, hvem skolens gjerning maatte interessere.

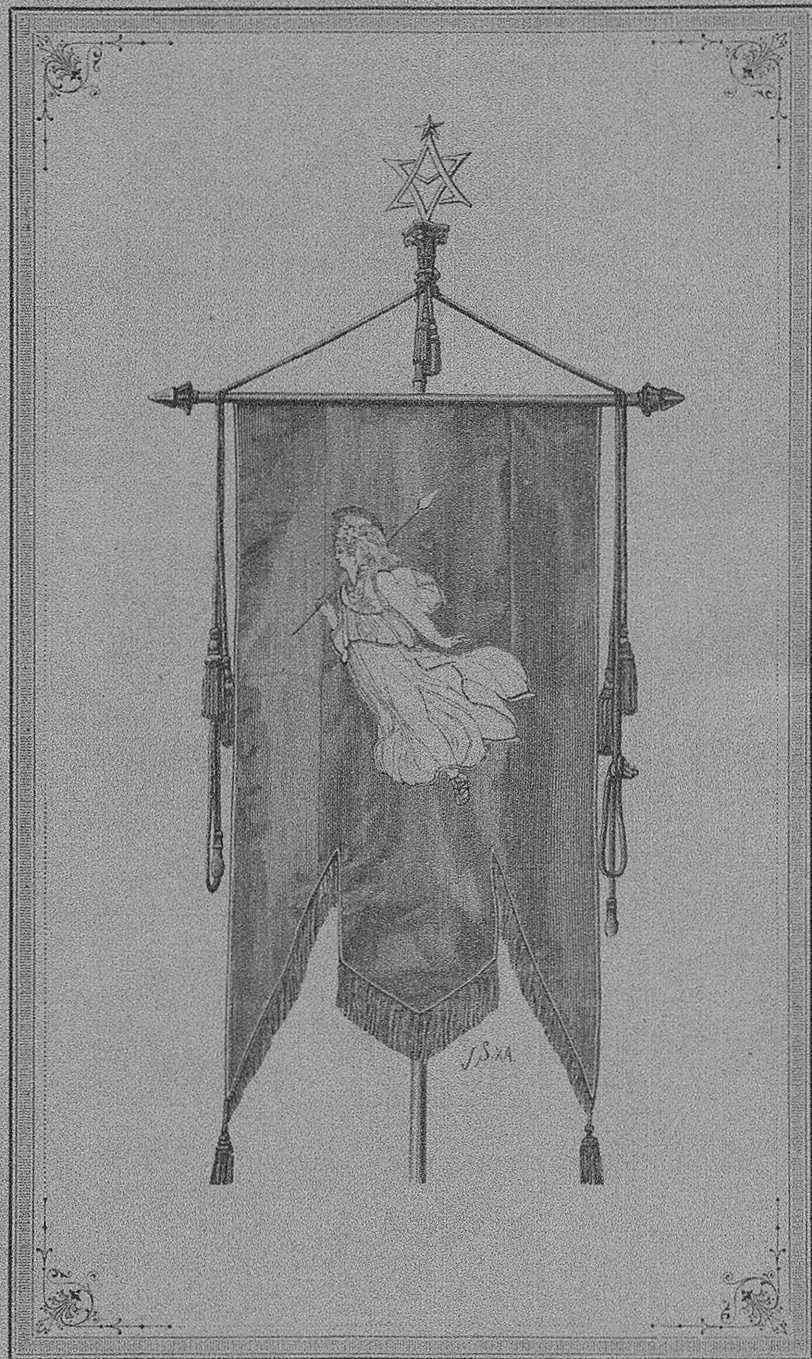
Ferienne varer til lørdag den 22de august kl. 12 formiddag, da disciplene af alle klasser undtagen 1ste forberedelsesklasse samles for at faa bogfortegnelse, timetabel og lekser. Undervisningen begynder mandag den 24de august kl. 9 formiddag.

De til 1ste forberedelsesklasse indmeldte disciple møder tirsdag den 1ste september kl. 10. De øvrige nye disciple møder til optagelsesprøve lørdag den 22de august kl. 8 formiddag.

Kristiania den 31te mai 1885.

J. Aars.   P. Voss.   S. W. Hofgaard.

Trykt hos W. C. Fabritius.